

**Skonsolidowane Sprawozdanie
Finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Pekao S.A.
za rok zakończony dnia
31 grudnia 2018**

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	3
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	4
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	5
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	6
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	8
Noty objaśniające	10
1. Informacje ogólne	10
2. Skład Grupy	10
3. Połączenia jednostek gospodarczych	11
4. Oświadczenie o zgodności	12
5. Istotne zasady rachunkowości	12
6. Zarządzanie ryzykiem	54
7. Działalność powiernicza	105
8. Działalność maklerska	105
9. Informacje dotyczące segmentów działalności	107
10. Przychody i koszty z tytułu odsetek	110
11. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	110
12. Przychody z tytułu dywidend	111
13. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	111
14. Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	111
15. Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych	112
16. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe ..	112
17. Ogólne koszty administracyjne	113
18. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	114
19. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	114
20. Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	115
21. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	115
22. Podatek dochodowy	115
23. Zysk netto przypadający na jedną akcję	119
24. Dywidendy	120
25. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym	120
26. Należności od banków	121
27. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	122
28. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu) ..	124
29. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	128
30. Należności z tytułu leasingu finansowego	130
31. Rachunkowość zabezpieczeń	132
32. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	142
33. Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży	144
34. Wartości niematerialne	144
35. Rzeczowe aktywa trwałe	148
36. Nieruchomości inwestycyjne	150
37. Inne aktywa	151
38. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	152
39. Zobowiązania wobec innych banków	153
40. Zobowiązania wobec klientów	153
41. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	154
42. Zobowiązania podporządkowane	155
43. Rezerwy	156
44. Pozostałe zobowiązania	157
45. Programy określonych świadczeń	157
46. Płatności na bazie akcji	158
47. Leasing operacyjny	162
48. Zobowiązania warunkowe	162
49. Kapitał zakładowy	169
50. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego	170
51. Udziały niedające kontroli	171
52. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	172
53. Transakcje z jednostkami powiązаныmi	173
54. Transakcje repo oraz reverse repo	182
55. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”) ..	183
56. Zdarzenia po dacie bilansu	183
Słowniczek	I

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przychody z tytułu odsetek	10	6 122 338	5 640 714
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		5 251 535	X
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		697 108	X
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		173 695	X
Koszty z tytułu odsetek	10	-1 128 372	-1 047 218
Wynik z tytułu odsetek		4 993 966	4 593 496
Przychody z tytułu prowizji i opłat	11	2 844 117	2 663 565
Koszty z tytułu prowizji i opłat	11	-381 533	-310 520
Wynik z tytułu prowizji i opłat		2 462 584	2 353 045
Przychody z tytułu dywidend	12	20 186	19 772
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	13	74 420	42 992
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	31	723	4 616
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy	14	141 671	X
Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych	15	X	187 161
DOCHODY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ		7 693 550	7 201 082
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	16	-511 025	-521 350
WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ		7 182 525	6 679 732
Ogólne koszty administracyjne	17	-3 900 415	-3 709 824
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze		-2 036 582	-1 950 302
Pozostałe koszty administracyjne		-1 863 833	-1 759 522
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	18	-371 421	-347 338
Wynik z tytułu pozostałych rezerw		-13 958	-36 023
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	19	63 516	112 448
KOSZTY Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ		-4 222 278	-3 980 737
Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	20	-	453 414
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	21	87 097	622
ZYSK BRUTTO		3 047 344	3 153 031
Podatek dochodowy	22	-759 534	-677 323
ZYSK NETTO		2 287 810	2 475 708
1. Przypadający na akcjonariuszy Banku		2 287 160	2 475 129
2. Przypadający na udziały niedające kontroli	51	650	579
Zysk na akcję (w złotych na akcję)			
podstawowy za okres	23	8,71	9,43
rozwodniony za okres	23	8,71	9,43

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Zysk netto		2 287 810	2 475 708
Inne składniki całkowitych dochodów			
Pozycje, które są lub mogą zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:			
Skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody:		16 165	X
zysk/strata z wyceny w wartości godziwej		145 870	X
zysk/strata przeklasyfikowana do wyniku finansowego po zaprzestaniu ujmowania		-129 705	X
Skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		X	230 592
Skutki wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	31	44 959	-33 143
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	22	-11 614	-37 515
Pozycje, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat:			
Skutki wyceny lub sprzedaży instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		-29 694	X
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	45	463	8 557
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	22	5 565	-1 625
Inne składniki całkowitych dochodów (netto)		25 844	166 866
Całkowite dochody razem		2 313 654	2 642 574
1. Przypadające na akcjonariuszy Banku		2 313 011	2 641 995
2. Przypadające na udziały niedające kontroli	51	643	579

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

(w tys. zł)

	Nota	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, należności od Banku Centralnego	25	13 026 584	5 236 318
Należności od banków	26	2 268 422	2 627 327
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	27	762 712	1 730 416
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	28	1 451 662	1 349 047
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	29	123 970 055	127 949 307
1. Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		122 156 323	X
2. Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		302 630	X
3. Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		1 511 102	X
Należności z tytułu leasingu finansowego	30	5 326 667	4 351 352
Instrumenty zabezpieczające	31	313 565	259 396
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	32	38 586 995	36 905 822
1. Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		65 408	X
2. Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy		-	-
3. Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (instrumenty dłużne)		27 032 827	X
4. Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (instrumenty kapitałowe)		232 861	X
5. Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu		11 255 899	X
6. Dostępne do sprzedaży		X	33 424 031
7. Utrzymywane do terminu wymagalności		X	3 481 791
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	33	11 550	65 565
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych		-	-
Wartości niematerialne	34	1 526 746	1 525 645
Rzeczowe aktywa trwałe	35	1 419 942	1 425 469
Nieruchomości inwestycyjne	36	11 168	22 167
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		1 132 416	960 754
1. Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1 345	9 959
2. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	22	1 131 071	950 795
Inne aktywa	37	1 281 321	1 056 985
AKTYWA RAZEM		191 089 805	185 465 570
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	25	5 067	6 079
Zobowiązania wobec innych banków	39	5 615 631	4 981 291
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	27	102 429	469 448
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	28	1 913 046	2 030 103
Zobowiązania wobec klientów	40	149 491 059	146 186 268
Instrumenty zabezpieczające	31	905 056	862 331
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	41	5 230 814	2 771 399
Zobowiązania z tytułu obligacji podporządkowanych	42	2 012 485	1 257 188
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		244 534	237 885
1. Bieżące zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego		211 826	200 201
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	22	32 708	37 684
Rezerwy	43	635 085	602 622
Pozostałe zobowiązania	44	2 126 382	2 793 142
ZOBOWIĄZANIA RAZEM		168 281 588	162 197 756
Kapitały			
Kapitał zakładowy	49	262 470	262 470
Pozostałe kapitały	50	20 865 916	20 561 177
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	50	1 668 340	2 444 167
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Banku		22 796 726	23 267 814
Udziały niedające kontroli	51	11 491	-
KAPITAŁY RAZEM		22 808 217	23 267 814
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY RAZEM		191 089 805	185 465 570

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

(w tys. zł)

Za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku

	KAPITAŁ WŁASNY PRZYPISANY AKCJONARIUSZOM BANKU										
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY						WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY PRZYPISANY AKCJONARIUSZOM BANKU RAZEM	UDZIAŁY NIEDAJĄCE KONTROLI	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
		POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	POZOSTAŁE				
49	50						50		51		
Kapitał własny na 1.01.2018	262 470	20 561 177	9 137 221	1 982 459	9 099 775	-56 528	398 250	2 444 167	23 267 814	-	23 267 814
Początkowe zastosowanie MSSF 9	-	236 085	-	-	-	236 085	-	-965 681	-729 596	-	-729 596
Kapitał własny na 1.01.2018 - przekształcony	262 470	20 797 262	9 137 221	1 982 459	9 099 775	179 557	398 250	1 478 486	22 538 218	-	22 538 218
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	25 851	-	-	1 070	24 781	-	2 287 160	2 313 011	643	2 313 654
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	381	-	-	-	381	-	-	381	-7	374
Wycena dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (netto)	-	13 093	-	-	-	13 093	-	-	13 093	-	13 093
Wycena lub sprzedaż instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-24 040	-	-	1 070	-25 110	-	-	-24 040	-	-24 040
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	36 417	-	-	-	36 417	-	-	36 417	-	36 417
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	2 287 160	2 287 160	650	2 287 810
Podział wyniku za rok ubiegły	-	23 793	-	-	15 583	-	8 210	-2 097 306	-2 073 513	-	-2 073 513
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-2 073 513	-2 073 513	-	-2 073 513
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały z uwzględnieniem korekt konsolidacyjnych	-	23 793	-	-	15 583	-	8 210	-23 793	-	-	-
Pozostałe	-	19 010	-	-	20 685	-1 675	-	-	19 010	10 848	29 858
Zmiany w udziałach niedających kontroli	-	-3 491	-	-	-3 513	22	-	-	-3 491	10 848	7 357
Przeniesienie zarządzania funduszami Pekao OFE i DFE Pekao	-	22 680	-	-	22 680	-	-	-	22 680	-	22 680
Pozostałe	-	-179	-	-	1 518	-1 697	-	-	-179	-	-179
Kapitał własny na 31.12. 2018	262 470	20 865 916	9 137 221	1 982 459	9 137 113	202 663	406 460	1 668 340	22 796 726	11 491	22 808 217

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym (cd.)

(w tys. zł)

Za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku

	KAPITAŁ WŁASNY PRZYPISANY AKCJONARIUSZOM BANKU										
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY					WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY PRZYPISANY AKCJONARIUSZOM BANKU RAZEM	UDZIAŁY NIEDAJĄCE KONTROLI	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM	
		POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY					POZOSTAŁE
49	50						50		51		
Kapitał własny na 1.01.2017	262 470	20 375 527	9 137 221	1 982 324	9 092 735	-223 394	386 641	2 259 022	22 897 019	14 924	22 911 943
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	166 866	-	-	-	166 866	-	2 475 129	2 641 995	579	2 642 574
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	6 932	-	-	-	6 932	-	-	6 932	-	6 932
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	186 780	-	-	-	186 780	-	-	186 780	-	186 780
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	-26 846	-	-	-	-26 846	-	-	-26 846	-	-26 846
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	2 475 129	2 475 129	579	2 475 708
Podział wyniku za rok ubiegły	-	11 744	-	135	-	-	11 609	-2 289 984	-2 278 240	-	-2 278 240
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-2 278 240	-2 278 240	-	-2 278 240
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały z uwzględnieniem korekt konsolidacyjnych	-	11 744	-	135	-	-	11 609	-11 744	-	-	-
Pozostałe	-	7 040	-	-	7 040	-	-	-	7 040	-15 503	-8 463
Nabycie udziałów niedających kontroli	-	7 040	-	-	7 040	-	-	-	7 040	-15 503	-8 463
Kapitał własny na 31.12.2017	262 470	20 561 177	9 137 221	1 982 459	9 099 775	-56 528	398 250	2 444 167	23 267 814	-	23 267 814

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej - metoda pośrednia			
Zysk netto		2 287 160	2 475 129
Korekty razem:		-8 383 760	-1 605 241
Amortyzacja	18	371 421	347 338
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych	20	-	-453 414
(Zysk) strata z tytułu działalności inwestycyjnej		-219 352	-41 507
Wynik z tytułu odsetek	10	-4 993 966	-4 593 496
Przychody z tytułu dywidend	12	-20 186	-19 772
Odsetki otrzymane		6 405 018	5 599 928
Odsetki zapłacone		-1 104 841	-1 060 824
Podatek dochodowy		759 534	677 323
Podatek dochodowy zapłacony		-788 309	-387 535
Zmiana stanu należności od banków		457 652	-56 810
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		959 720	-997 239
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-102 615	564 382
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-9 972 210	-9 187 272
Zmiana należności z tytułu leasingu finansowego		-978 812	-376 709
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych		-663 618	-214 640
Zmiana stanu pozostałych aktywów		-229 358	-27 143
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		-300 670	297 042
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		-367 019	-203 717
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-117 057	77 429
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		3 303 034	8 398 516
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		-21 581	-28 350
Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych		5 296	7 188
Zmiana stanu rezerw		-28 397	42 230
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		-737 444	31 811
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		-6 096 600	869 888
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		146 468 577	63 888 703
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		145 398 785	63 187 207
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	34, 35	82 863	1 332
Dywidendy otrzymane	12	20 186	19 772
Przeniesienie zarządzania funduszami		22 680	-
Inne wpływy inwestycyjne		944 063	680 392
Wydatki z działalności inwestycyjnej		-134 541 854	-66 174 231
Nabycie udziałów w jednostkach zależnych, pomniejszone o przejęte środki pieniężne		-	-599 362
Nabycie udziałów niedających kontroli		-	-8 463
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		-134 178 502	-65 195 768
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	34, 35	-363 352	-370 638
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		11 926 723	-2 285 528

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowany rachunek przepływów pieniężnych (cd)

(w tys. zł)

	NOTA	2018	2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z działalności finansowej		10 681 834	2 819 944
Kredyty i pożyczki otrzymane od banków	52	4 275 890	-
Emisja dłużnych papierów wartościowych	52	5 655 944	1 569 944
Emisja zobowiązań podporządkowanych	52	750 000	1 250 000
Wydatki z działalności finansowej		-8 617 731	-2 725 354
Splaty kredytów i pożyczek otrzymanych od banków	52	-3 356 866	-139 462
Wykup dłużnych papierów wartościowych	52	-3 187 352	-307 652
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		-2 073 513	-2 278 240
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		2 064 103	94 590
Przepływy pieniężne netto razem		7 894 226	-1 321 050
w tym: zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		73 494	-157 249
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych		7 894 226	-1 321 050
Środki pieniężne na początek okresu	52	7 345 040	8 666 090
Środki pieniężne na koniec okresu	52	15 239 266	7 345 040

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 183 stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Niniejsze noty objaśniające stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

1. Informacje ogólne

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna („Bank Pekao S.A.” lub „Bank”) z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 53/57, 00-950 Warszawa, został wpisany do rejestru handlowego w dniu 29 października 1929 roku na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie i funkcjonuje nieprzerwanie do dnia dzisiejszego.

Bank Pekao S.A. jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS: 0000014843.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie. Papiery wartościowe Banku znajdujące się w obrocie na rynkach regulowanych są klasyfikowane w sektorze bankowym.

Bank Pekao S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Bank prowadzi operacje zarówno w złotych polskich, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Ponadto, poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi działalność maklerską, leasingową, faktoringową oraz świadczy inne usługi finansowe.

Zgodnie z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, podmiotem dominującym w stosunku do Banku Pekao S.A. jest spółka Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (dalej „PZU S.A.”) z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

Skonsolidowane Sprawozdanie Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku obejmuje dane finansowe Banku oraz dane finansowe jednostek zależnych, stanowiących „Grupę”, a także dane jednostek stowarzyszonych wycenionych metodą praw własności.

Strukturę akcjonariatu Banku przedstawiono w punkcie 5.1 Sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok 2018.

2. Skład Grupy

W skład Grupy wchodzi Bank Pekao S.A. jako jednostka dominująca oraz następujące spółki zależne

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	PROCENTOWY UDZIAŁ GRUPY W KAPITALE / W GŁOSACH	
			31.12.2018	31.12.2017
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	100,00	100,00
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	100,00	100,00
Pekao Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	Usługi leasingowe	100,00	100,00
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	100,00	100,00
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	100,00	100,00
Pekao Powszechno Towarzystwo Emerytalne S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	100,00	100,00
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa pomocnicza	100,00	100,00
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	66,50	100,00
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call- center	100,00	100,00
Pekao Property S.A., w tym:	Warszawa	Działalność deweloperska	100,00	100,00
<i>FPB - Media Sp. z o.o.</i>	<i>Warszawa</i>	<i>Działalność deweloperska</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o. (w likwidacji)	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	100,00	100,00
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	100,00	100,00
Pekao Investment Management S.A.	Warszawa	Holdingowa	100,00	100,00
<i>Pekao TFI S.A.</i>	<i>Warszawa</i>	<i>Zarządzanie aktywami</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wszystkie spółki zależne zostały objęte konsolidacją.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Jednostki stowarzyszone

Grupa Banku Pekao S.A. posiada udziały w następujących jednostkach stowarzyszonych

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	PROCENTOWY UDZIAŁ GRUPY W KAPITALE/W GŁOSACH	
			31.12.2018	31.12.2017
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradczą i biznesową – spółka nie prowadzi działalności	40,00	40,00

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa nie posiadała udziałów w jednostkach współkontrolowanych.

Przeniesienie zarządzania funduszami Pekao OFE i DFE Pekao

W dniu 24 kwietnia 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała zgodę na przejęcie przez PTE PZU S.A. zarządzania Pekao Otwartym Funduszem Emerytalnym („Pekao OFE”) oraz Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym Pekao („DFE Pekao”), zarządzanymi wcześniej przez Pekao PTE S.A. W wyniku tej decyzji od dnia 19 maja 2018 roku PTE PZU S.A. przejęło zarządzanie funduszami Pekao OFE i DFE Pekao.

Transakcja przeniesienia zarządzania funduszami Pekao OFE i DFE Pekao została zakwalifikowana jako transakcja wewnątrzgrupowa. Wynik netto na tej transakcji w wysokości 22 680 tys. złotych został ujęty w kapitałach Grupy.

Powyżej przedstawione ujęcie księgowe transakcji przeniesienia zarządzania jest zbieżne z polityką rachunkowości przyjętą przez Grupę i stosowaną dla transakcji nabycia i sprzedaży jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą.

W dniu 1 czerwca 2018 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao PTE S.A. podjęło uchwałę o rozwiązaniu Spółki oraz otwarciu z tym dniem jej likwidacji. Obecnie Spółka działa pod nazwą Pekao PTE S.A. w likwidacji.

Zmiany w udziałach niedających kontroli

W dniu 4 czerwca 2018 roku dokonano wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym dotyczącego przeniesienia zorganizowanej części przedsiębiorstwa, wydzielonej z PZU Centrum Operacji S.A. na Pekao Financial Services Sp. z o.o. Tym samym kapitał zakładowy Pekao Financial Services Sp. z o.o. wzrósł do wysokości 6 767 000 złotych, a Spółka przejęła pełną obsługę PTE PZU S.A. oraz TFI PZU S.A. w zakresie usługi agenta transferowego oraz rozszerzyła zakres obsługi PZU Życie S.A. Udziały w podwyższonym kapitale zakładowym Spółki w liczbie 4 534 o wartości 2 267 000 złotych zostały objęte przez PZU S.A. Bank posiada obecnie 66,5% udziałów w kapitale własnym Spółki, natomiast PZU S.A. - 33,5%.

Wpływ zmian w udziale własności spółki Pekao Financial Services Sp. z o.o. na kapitał własny przypisany akcjonariuszom Banku w ciągu okresu sprawozdawczego został przedstawiony w poniższej tabeli

	2018
Wartość bilansowa udziałów niedających kontroli	-10 848
Otrzymana zapłata	7 357
Spadek w kapitale własnym przypisanym akcjonariuszom Banku	-3 491

3. Połączenia jednostek gospodarczych

W 2018 roku nie wystąpiły połączenia jednostek gospodarczych w Grupie Kapitałowej.

W 2017 roku Bank nabył 51% udziałów w Pekao Investment Management S.A. oraz 50% udziałów w Dom Inwestycyjny Xelon Sp. z o.o. Transakcje te zostały opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 w Nocie 2.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4. Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe („sprawozdanie finansowe”) Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r, poz. 395 z późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 25 lutego 2019 roku.

5. Istotne zasady rachunkowości

5.1 Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Informacje ogólne

Skonsolidowane Sprawozdanie Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku obejmuje dane finansowe Banku, dane finansowe jednostek zależnych stanowiących „Grupę” oraz dane jednostek stowarzyszonych wycenionych metodą praw własności.

Sprawozdanie zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Dane finansowe zostały sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Grupę działalności gospodarczej w nie zmniejszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia bilansowego.

Przedstawione poniżej zasady rachunkowości zostały zastosowane do wszystkich zaprezentowanych okresów sprawozdawczych. Zasady te zostały zastosowane jednolicie przez poszczególne jednostki Grupy.

Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat, instrumentów kapitałowych i aktywów finansowych zaklasyfikowanych do modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży aktywów finansowych i jednocześnie spełniających kryterium SPPI, aktywów finansowych niespełniających kryterium SPPI,
- według zamortyzowanego kosztu dla aktywów finansowych będących częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych i jednocześnie spełniających kryterium SPPI oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych,
- aktywa trwale (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Dane porównawcze zostały sporządzone w oparciu o poniższe zasady:

- według wartości godziwej dla instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- aktywa trwale (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy, za wyjątkiem standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” (Nota 5.10).

Od 1 stycznia 2018 roku Grupa przyjęła do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”). Zastosowanie MSSF 9 spowodowało zmiany zasad (polityki) rachunkowości Banku w zakresie ujmowania, klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz utraty wartości aktywów finansowych.

Grupa skorzystała z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte w pozycjach „Wynik z lat ubiegłych” oraz „Kapitał z aktualizacji wyceny” na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Grupa podjęła decyzję, aby skorzystać z wyboru jaki daje MSSF 9 i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Grupa stosuje i będzie stosowała rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości.

Sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym (Nota 5.11 oraz Nota 5.12).

W ocenie Grupy zmiany standardów i interpretacji nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy, za wyjątkiem standardu MSSF 16 „Leasing”.

MSSF 16 „Leasing”

W dniu 1 stycznia 2019 roku Grupa przyjęła do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 16 „Leasing” (dalej „MSSF 16”).

Zastosowanie MSSF 16 spowodowało zmiany zasad (polityki) rachunkowości Grupy w zakresie ujmowania, wyceny i prezentacji umów leasingowych. Grupa podjęła decyzję, aby składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujmować w pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej „Rzeczowe aktywa trwałe”, a zobowiązania z tytułu leasingu – w pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej „Zobowiązania wobec klientów”.

Grupa ujmuje umowę leasingu jako składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i odpowiadające mu zobowiązanie z tytułu leasingu w dacie, gdy przedmiot leasingu jest dostępny do wykorzystania. Każda płatność leasingowa jest alokowana między zobowiązanie oraz naliczone odsetki od zobowiązania. Koszt z tytułu odsetek jest ujmowany w rachunku zysków i strat przez okres leasingu, aby uzyskać stałą okresową stopę procentową od pozostałego salda zobowiązania z tytułu leasingu. Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania jest amortyzowany metodą liniową przez krótszy z dwóch okresów: okres użytkowania tego składnika aktywów lub okres leasingu.

W dacie rozpoczęcia leasingu Grupa jako leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie. Zobowiązanie z tytułu leasingu zawiera bieżącą wartość następujących opłat leasingowych:

- stałe opłaty leasingowe (w tym zasadniczo stałe opłaty leasingowe) pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki,
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji, oraz
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Oplaty leasingowe są dyskontowane przy użyciu stopy procentowej leasingu, jeśli można ją łatwo ustalić, bądź krańcowej stopy procentowej Grupy.

Składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania są wyceniane według kosztu, obejmującego:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę (tj. koszty krańcowe uzyskania leasingu), oraz
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem składnika aktywów, przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował, jeżeli leasingobiorca zaciąga zobowiązanie w odniesieniu do tych kosztów.

Płatności związane z krótkoterminowymi umowami leasingu i leasingami aktywów o niskiej wartości są ujmowane liniowo jako koszt w rachunku zysków i strat. Umowy leasingu krótkoterminowego są to umowy leasingowe o okresie leasingu wynoszącym 12 miesięcy lub krótszym. Do aktywów o niskiej wartości należą przede wszystkim najmy powierzchni (gruntów) pod bankomaty.

Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16, Grupa podjęła decyzję, aby zastosować MSSF 16 retrospektywnie z ujęciem potencjalnego, skumulowanego efektu pierwszego zastosowania w pozycji „Wynik z lat ubiegłych” na dzień 1 stycznia 2019 roku

Na dzień zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy, Grupa rozpoznała nowe składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania budynków Centrali Banku, budynków Oddziałów Banku, praw wieczystego użytkowania oraz infrastruktury IT. Dla tych umów, wcześniej sklasyfikowanych jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17, Grupa jako leasingobiorca ujęła zobowiązania z tytułu leasingu wycenione w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych według krańcowych stóp procentowych Grupy oraz ujęła składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu, skorygowanej o kwoty wszelkich przedpłat lub naliczonych opłat leasingowych odnoszących się do tych leasingów, ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przed dniem pierwszego zastosowania.

Wpływ zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy na dzień 1 stycznia 2019 roku przedstawia poniższe zestawienie.

WPŁYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF 16 NA 01.01.2019	
Rzeczowe aktywa trwałe	613 854
Inne aktywa	-35 807
Zobowiązania wobec klientów	578 047

Zastosowanie MSSF 16 po raz pierwszy nie miało wpływu na pozycję „Wynik z lat ubiegłych”.

Krańcowe stopy procentowe obliczone przez Grupę i zastosowane do zobowiązań z tytułu leasingu w dniu 1 stycznia 2019 r. mieściły się w przedziale (w zależności od okresu trwania umowy):

- dla umów w PLN: od 2,03% do 4,20%,
- dla umów w EUR: od 0,16% do 2,39%,
- dla umów w USD: od 3,31% do 4,11%,
- dla umów w GBP: od 1,41% do 2,78%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Uzgodnienie zobowiązań z tytułu leasingu operacyjnego, ujawnionych zgodnie z MSR 17 *Leasing*, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi w dniu pierwszego zastosowania MSSF 16, przedstawia poniższe zestawienie.

UZGODNIENIE ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU LEASINGU	
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego ujawnione na dzień 31 grudnia 2018 roku	391 298
Efekt dyskonta przy zastosowaniu powyżej ujawnionych krańcowych stóp procentowych w dniu pierwszego zastosowania	-21 101
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego ujęte na dzień 31 grudnia 2018 roku	7 142
Ujęcie nowych aktywów w postaci praw wieczystego użytkowania oraz infrastruktury IT	218 324
(Minus): krótkoterminowe umowy leasingu ujmowane liniowo jako koszt	-10 203
(Minus): umowy leasingu aktywów o niskiej wartości ujmowane liniowo jako koszt	-271
Zobowiązania z tytułu leasingu ujęte na dzień 1 stycznia 2019 roku	585 189

Stosując MSSF 16 po raz pierwszy, Grupa zastosowała następujące praktyczne podejścia dopuszczone przez nowy standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o w miarę podobnych cechach,
- wyłączenie początkowych kosztów bezpośrednich z wyceny składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania,
- wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie w określeniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcję przedłużenia lub opcję wypowiedzenia leasingu.

Poniżej przedstawiono podsumowanie istotnych zasad rachunkowości obowiązujące zarówno od 1 stycznia 2018 roku, jak również zasady rachunkowości zastosowane do sporządzenia danych porównawczych.

5.2 Konsolidacja

Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje dane finansowe Banku Pekao S.A. oraz dane finansowe jego jednostek zależnych na dzień 31 grudnia 2018 roku. Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są na ten sam dzień sprawozdawczy co sprawozdanie jednostki dominującej oraz według tych samych zasad rachunkowości we wszystkich istotnych aspektach.

Wszystkie salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są również eliminowane, chyba że, dostarczają dowodów na trwałą utratę wartości, która powinna zostać ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Inwestycje w jednostki zależne

Jednostki zależne to wszystkie jednostki, nad którymi Grupa sprawuje kontrolę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką. Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę do dnia ustania kontroli.

Grupa ujmuje połączenia jednostek metodą nabycia. Zapłata przekazana za nabycie jednostki zależnej stanowi wartość godziwą przeniesionych aktywów, zobowiązań zaciągniętych wobec poprzednich właścicieli jednostki przejmowanej oraz udziałów kapitałowych wyemitowanych przez Grupę. Możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania wycenia się według ich wartości godziwych na dzień nabycia. Grupa wycenia wszelkie udziały niedające kontroli w jednostce przejmowanej według ich wartości godziwej, bądź wartości proporcjonalnego udziału obecnych instrumentów własnościowych w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej.

Koszty związane z przejęciem jednostki gospodarczej są ujmowane jako koszty okresu (w kategorii „Ogólne koszty administracyjne” rachunku zysków i strat).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia (objęcia kontrolą) i ujmuje powstały zysk lub stratę w rachunku zysków i strat. Nadwyżka przekazanej zapłaty, wartości wszystkich udziałów niedających kontroli w jednostce przejmowanej oraz wartości godziwej uprzednio posiadanych udziałów kapitałowych w jednostce przejmowanej na dzień przejęcia nad wartością godziwą możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto jest ujęta jako wartość firmy. Jeżeli całość przekazanej zapłaty, rozpoznanych udziałów niedających kontroli oraz uprzednio posiadanych udziałów jest niższa od wartości godziwej aktywów netto jednostki zależnej przejętej w wyniku okazynego nabycia, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Powyższa zasada nie dotyczy transakcji nabycia jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą.

Zmiany w udziale własnościowym jednostki dominującej w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą przez jednostkę dominującą kontroli nad tą jednostką zależną, stanowią transakcje kapitałowe (tj. transakcje z właścicielami jednostki dominującej). Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niedających kontroli, a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej, Grupa odnosi bezpośrednio na kapitał własny i przypisuje do właścicieli jednostki dominującej.

W przypadku, gdy Grupa traci kontrolę nad jednostką zależną, ewentualny zachowany udział w tej jednostce wycenia do wartości godziwej na dzień utraty kontroli, przy czym zmiana wartości bilansowej jest ujmowana w rachunku zysku i strat.

Ujmowanie transakcji pod wspólną kontrolą według wartości księgowych

Transakcje połączenia jednostek pod wspólną kontrolą są wyłączone spod zakresu uregulowań standardów MSSF. W tej sytuacji, zgodnie z zaleceniem zawartym w MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”, wobec braku szczegółowych uregulowań wewnątrz MSSF, Bank Pekao S.A. przyjął politykę rachunkowości stosowaną powszechnie do wszystkich transakcji połączeń pod wspólną kontrolą polegającą na ujmowaniu takich transakcji według wartości księgowych.

Jednostka przejmująca rozpoznaje aktywa i pasywa jednostki nabywanej według ich bieżącej wartości księgowej, skorygowanej jedynie w celu ujednoczenia zasad rachunkowości nabywanej jednostki. Wartość firmy oraz ujemna wartość firmy nie są rozpoznawane.

Ewentualna różnica między wartością księgową przejmowanych aktywów netto, a wartością godziwą kwoty zapłaty, jest rozpoznawana w kapitale własnym Grupy. Przy zastosowaniu metody bazującej na wartościach księgowych, dane porównawcze dotyczące prezentowanych okresów historycznych nie są przekształcane.

Jeśli z transakcją związane jest nabycie udziałów niedających kontroli, to nabycie udziałów niedających kontroli ujmowane jest odrębnie.

W MSSF brakuje wskazówek, w jaki sposób określa się procent udziałów niedających kontroli nabytych z perspektywy spółki zależnej. Stąd Bank Pekao S.A., w celu określenia wartości nabytych udziałów niedających kontroli stosuje parametry określone z poziomu podmiotu dominującego.

Inwestycje w jednostki stowarzyszone

Jednostka stowarzyszona jest to jednostka, na którą Grupa wywiera znaczący wpływ i która nie jest ani jej jednostką zależną, ani wspólnym przedsięwzięciem. Z reguły Grupa posiada w jednostce stowarzyszonej od 20% do 50% głosów. Sprawozdania finansowe jednostki stowarzyszonej są podstawą wyceny posiadanych przez Grupę udziałów według metody praw własności. Dni bilansowe jednostek stowarzyszonych i Grupy są jednakowe.

Przy nabyciu inwestycji wszelkie różnice pomiędzy ceną nabycia inwestycji, a udziałem Grupy w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki, w której dokonano inwestycji, ujmuje się w następujący sposób:

- wartość firmy dotyczącą jednostki stowarzyszonej ujmuje się w wartości bilansowej inwestycji,
- wszelkie nadwyżki udziału Grupy w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki, w której dokonano inwestycji, ponad cenę nabycia inwestycji, ujmuje się jako przychód podczas ustalania udziału Grupy w zysku lub stracie jednostki stowarzyszonej za okres, w którym nastąpiło nabycie inwestycji.

Grupa ujmuje inwestycje w jednostkach stowarzyszonych według metody praw własności. Po początkowym ujęciu, inwestycja w jednostkę stowarzyszoną jest wykazywana w bilansie według ceny nabycia powiększonej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tej jednostki, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udział Grupy w wyniku finansowym jednostki stowarzyszonej po przejściu jest wykazywany w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w pozostałych całkowitych dochodach jednostki stowarzyszonej po przejściu jest wykazywany w pozostałych całkowitych dochodach wraz z odpowiednią korektą wartości bilansowej inwestycji. Otrzymane wypłaty z zysku, wypracowanego przez jednostkę stowarzyszoną obniżają wartość bilansową inwestycji.

Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej staje się równy lub większy od udziału Grupy w tej jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmować dalsze straty chyba, że przyjęła na siebie obowiązek lub dokonała płatności w imieniu jednostki stowarzyszonej.

Niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy Grupą, a jej jednostkami stowarzyszonymi eliminuje się proporcjonalnie do udziału Grupy w jednostkach stowarzyszonych.

5.3 Zastosowanie szacunków i założeń

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia pewnych założeń, które mają wpływ na wartość bilansową aktywów i zobowiązań prezentowaną w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie przez Grupę i oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Grupa podejmie w przyszłości, to rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiany szacunków księgowych są ujęte prospektywnie począwszy od okresu, w którym dokonano zmiany szacunku.

Poniżej przedstawiono informacje o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami, które związane są ze znaczącym ryzykiem wystąpienia istotnych korekt w sprawozdaniu finansowym za kolejny okres sprawozdawczy.

Utrata wartości kredytów i pożyczek, oczekiwane straty kredytowe

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody (zwane „przesłankami”) utraty wartości ekspozycji kredytowych i czy ekspozycja kredytowa utraciła wartość. Utrata wartości ma miejsce wtedy i tylko wtedy gdy zidentyfikowano co najmniej jedną przesłankę mającą negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej.

W procesie oceny utraty wartości Grupa uwzględni wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Grupa dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie. Za ekspozycje indywidualnie znaczące Grupa uznaje w szczególności: wszystkie ekspozycje kredytowe wobec kredytobiorcy, dla którego łączne zaangażowanie Grupy na datę bilansową przekracza przyjętą wartość progową oraz restrukturyzowane ekspozycje kredytowe wobec dłużników będących przedsiębiorcami w rozumieniu art. 43 Kodeksu Cywilnego. Za ekspozycje nieznaczące indywidualnie Grupa uznaje wszystkie ekspozycje kredytowe, które nie zostały zaklasyfikowane do ekspozycji indywidualnie znaczących.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Grupy i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejścia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejścia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat.

Grupa przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, dla których zidentyfikowano utratę wartości i dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Grupa nie zidentyfikowała utraty wartości tworzony jest odpis zgodnie z MSSF 9 w oparciu o oczekiwane straty kredytowe, z uwzględnieniem prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji w horyzoncie 12-miesięcy lub dożywotniego okresu życia (zwany dalej „ECL”).

Więcej informacji o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami w zakresie oczekiwanych strat kredytowych, jak również analizę wrażliwości szacunków dotyczących utraty wartości kredytów i pożyczek przedstawiono w Nocie 6.2 Ryzyko kredytowe.

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwanej. Wartość możliwa do odzyskania jest jedną z dwóch następujących wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartość godziwa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszona o koszty zbycia lub wartość użytkowa ustalana dla poszczególnych składników aktywów.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wymaga przyjęcia założeń dotyczących między innymi przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), ewentualnych zmian kwot lub terminów wystąpienia tych przepływów pieniężnych oraz innych czynników jak na przykład brak płynności. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

Wycena instrumentów pochodnych, nie kwotowanych papierów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody i wynik

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych, papierów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody i wynik nie kwotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne używane do wyceny obejmują w miarę możliwości dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków. Grupa przyjmuje również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Zmiana tych założeń mogłaby mieć wpływ na wycenę instrumentów finansowych. Założenia przyjęte do wyceny do wartości godziwej zostały szczegółowo opisane w Nocie 6.7 „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Główne założenia aktuarialne, przyjęte do szacowania rezerw na programy określonych świadczeń, jak również analiza wrażliwości zostały przedstawione w Nocie 45.

Wartość firmy

Grupa dokonuje testu na utratę wartości firmy w okresach rocznych lub częściej jeżeli występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty wartości. Ocena, czy wartość firmy ulega obniżeniu, wymaga oszacowania wartości użytkowej wszystkich ośrodków wypracowujących środki pieniężne, których dotyczy dana wartość firmy. Główne założenia przyjęte do testu na utratę wartości firmy zostały przedstawione w Nocie 34.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.4 Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej

- **Transakcje i salda**
Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- **Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się łącznie ze zmianami wartości godziwej w rachunku zysków i strat.**
- **Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody uwzględnia się w kapitale z aktualizacji wyceny.**

Różnice kursowe z wyceny jednostek zagranicznych ujmuje się jako odrębny składnik kapitału własnego.

Wartość firmy powstająca w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą oraz jakiegokolwiek korekty wartości bilansowej aktywów i pasywów do wartości godziwej, powstałe w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą traktuje się jako aktywa i pasywa jednostki działającej za granicą tj. wyraża się je w walucie funkcjonalnej jednostki działającej za granicą i przelicza po kursie zamknięcia, jak opisano wyżej.

5.5 Ustalanie wyniku finansowego

Przychody i koszty z tytułu odsetek – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Jednostki Grupy w rachunku zysków i strat ujawniają wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do wartości bilansowej brutto aktywa finansowego lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego. Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, kredytów i papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite lub przez wynik finansowy oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających.

Przychody z tytułu odsetek oblicza się od wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, za wyjątkiem składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (tzw. aktywa POCI). W momencie rozpoznania utraty wartości aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od wartości brutto pomniejszonej o odpis na oczekiwane straty kredytowe. Koszty odsetek dotyczące zobowiązań z tytułu rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu odsetek – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku.

Jednostki Grupy w rachunku zysków i strat ujawniają wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wyliczenie efektywnej stopy obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz instrumentów pochodnych zabezpieczających.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość). Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu stosowana jest stopa procentowa, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Przychody i koszty z tytułu prowizji są rozliczane według następujących metod:

- opłaty i prowizje bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych lub zobowiązań (zarówno przychody jak i koszty) są rozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji przychodów lub kosztów odsetkowych i zostały opisane powyżej,
- opłaty i prowizje dotyczące kredytów i pożyczek o niestalonych terminach płatności rat i niestalonych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych są rozliczane w czasie metodą liniową przez okres życia produktu, którego dotyczą,
- pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę (wykonanie operacji bankowych na rachunkach, operacje z tytułu obsługi kart płatniczych, bonusy od organizacji kartowych na pokrycie kosztów marketingowych związanych z kartami, działalność maklerska, factoringowa i akwizycja) oraz marże uzyskane na transakcjach walutowych z klientami Banku są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu bancassurance

Grupa dokonuje podziału należnego wynagrodzenia z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi na odrębne elementy, tj. dzieląc należne wynagrodzenie w proporcji, odpowiednio, wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa, w stosunku do sumy tych wartości. Ustalając wartość godziwą poszczególnych elementów wynagrodzenia Grupa opiera się w jak największym stopniu na danych rynkowych.

Poszczególne elementy wynagrodzenia Grupy za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat według następujących zasad:

- wynagrodzenie z tytułu instrumentu finansowego – jako element efektywnej stopy procentowej, stanowiąc część przychodów z tytułu odsetek,
- wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa – jednorazowo w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, stanowiąc część przychodów z tytułu prowizji.

Dodatkowo Grupa dokonuje szacunku części wynagrodzenia, która będzie zwracana w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np. z tytułu rezygnacji przez Klienta z ubezpieczenia, wcześniejszej spłaty kredytu). Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany - ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.
Ponadto, wynik z pozycji wymiany obejmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Grupa zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.
Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.
- Wynik na instrumentach pochodnych, kredytach i pożyczkach udzielonych klientom oraz papierach wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.
Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.
Wynik z tytułu odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz dłużnych papierów wartościowych rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku.

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany - ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.
Ponadto, wynik z pozycji wymiany obejmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Grupa zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.
Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.
- Wynik na instrumentach pochodnych oraz papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu
Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu.
Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody z tytułu otrzymanych odszkodowań, przychody z leasingu operacyjnego, odzyskane koszty windykacji, zwroty, nadpłaty, przychody uboczne oraz rozwiązane odpisy z tytułu utraty wartości należności spornych. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty reklamacji klientów, zapłacone odszkodowania, koszty uboczne oraz koszty odpisów z tytułu utraty wartości należności spornych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.6 Wycena aktywów i zobowiązań finansowych, pochodne instrumenty finansowe

Aktywa finansowe – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Na moment początkowego ujęcia aktywa finansowe są klasyfikowane do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Powyższa klasyfikacja zależy od modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych (tj. od tego, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (ang. solely payments of principal and interest, „SPPI”).

W zależności od modelu biznesowego aktywa finansowe mogą zostać zaklasyfikowane jako:

- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży,
- przeznaczone do obrotu oraz inne.

Ocena modelu biznesowego

Ocena modelu biznesowego ma miejsce przy początkowym ujęciu aktywa (wyjątek stanowi moment pierwszego zastosowania MSSF 9 – wprowadzając Standard, Bank klasyfikuje poszczególne grupy aktywów według modeli biznesowych stosowanych w Banku w dniu wprowadzenia Standardu, tj. 1 stycznia 2018, a nie modeli stosowanych na dzień rozpoznania aktywów).

Kryterium modelu biznesowego odnosi się do sposobu, w jaki Bank zarządza swoimi aktywami finansowymi w celu generowania przepływów pieniężnych.

Bank dokonuje oceny celu modelu biznesowego, do którego przynależą określone aktywa finansowe z poziomu wyodrębnionych portfeli tych aktywów – przeprowadzenie tej analizy na poziomie portfeli aktywów stanowi wiarygodne odzwierciedlenie sposobu zarządzania działalnością biznesową w zakresie tych aktywów oraz analizy informacji z tej działalności przekazywanych kierownictwu Banku.

Ocena modelu biznesowego oparta jest o analizę następujących informacji dotyczących portfeli aktywów finansowych:

- przyjętych polityk oraz celów biznesowych w ramach danego portfela oraz ich wykonania w praktyce. W szczególności, ocenie podlega strategia kadry kierowniczej w zakresie pozyskiwania przychodów z tytułu kontraktowych płatności odsetkowych, utrzymywania określonego profilu stóp procentowych portfela, zarządzania luką płynności oraz pozyskiwania przepływów pieniężnych w wyniku sprzedaży aktywów finansowych,
- sposobu, w jaki oceniana jest dochodowość portfela oraz raportowana do Zarządu Banku,
- typów ryzyka, które wpływają na dochodowość i efektywność danego modelu biznesowego (oraz aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego) oraz sposobu zarządzania zidentyfikowanymi typami ryzyka,
- sposobu, w jaki wynagradzani są zarządzający działalnością biznesową w ramach danego modelu biznesowego – np. czy wynagrodzenie uzależnione jest od zmian wartości godziwej aktywów finansowych lub wartości pozyskanych kontraktowych przepływów pieniężnych,
- częstotliwości, wartości oraz momentu sprzedaży aktywów finansowych dokonanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych, przyczyn dokonania tych sprzedaży oraz oczekiwań co do przyszłej aktywności sprzedażowej. Jednakże, informacje dotyczące aktywności sprzedażowej analizowane są z uwzględnieniem całościowej oceny realizacji przez Bank przyjętego sposobu zarządzania aktywami finansowymi oraz generowania przepływów pieniężnych.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu lub zarządzane w oparciu o ich wartość godziwą wyceniane są w wartości godziwej przez wynik finansowy, ponieważ nie należą one do modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych z utrzymywanych aktywów finansowych lub którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży aktywów finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przed podjęciem decyzji o zakwalifikowaniu portfela aktywów finansowych do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, Bank dokonuje przeglądu oraz oceny istotnych i obiektywnych danych ilościowych mających wpływ na przyporządkowanie portfeli aktywów do odpowiedniego modelu biznesowego, w szczególności:

- wartości sprzedaży aktywów finansowych dokonanych w ramach danych portfeli,
- częstotliwości dokonanych sprzedaży aktywów finansowych w ramach danych portfeli,
- analizy oczekiwań, co do planowanych przyszłych wartości sprzedaży aktywów finansowych oraz ich częstotliwości w ramach danych portfeli, analiza ta przeprowadzana jest na podstawie prawdopodobnych scenariuszy działalności biznesowej Banku w przyszłości.

Portfele aktywów finansowych, z których dokonywane są sprzedaże niewynikające ze wzrostu ryzyka kredytowego, spełniają założenia modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych pod warunkiem, że sprzedaże te:

- charakteryzują się niskim wolumenem (nawet przy relatywnie wysokiej częstotliwości dokonywania sprzedaży) lub
- są dokonywane sporadycznie – w wyniku wystąpienia zdarzeń jednorazowych, których ponowne zdarzenie się w przyszłości Bank, wg profesjonalnego osądu, uznaje za mało prawdopodobne (nawet przy relatywnie wysokim wolumenie) lub
- mają one miejsce blisko terminu wymagalności sprzedawanych aktywów finansowych oraz uzyskany z takiej sprzedaży przychód jest zbliżony do wartości pozostałych do uzyskania kontraktowych przepływów pieniężnych, gdyby aktywo finansowe było utrzymywane w portfelu Banku do pierwotnego terminu wymagalności.

Z analizy wartości sprzedaży wyłączone są sprzedaże:

- wynikające ze wzrostu ryzyka kredytowego aktywów finansowych, niezależnie od ich częstotliwości oraz wolumenu,
- spowodowane zdarzeniami jednorazowymi, których ponowne zdarzenie się w przyszłości Bank, wg profesjonalnego osądu, uznaje za mało prawdopodobne,
- dokonane blisko terminu zapadalności.

Model biznesowy utrzymywane w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży obejmuje portfel aktywów finansowych, którego celem jest w szczególności zarządzanie bieżącymi potrzebami płynnościowymi, utrzymanie założonego profilu rentowości i / lub dopasowanie czasu trwania aktywów i zobowiązań finansowych, a poziomy sprzedaży są wyższe niż dopuszczalne w modelu, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych.

Model biznesowy obejmujący aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży oraz inne obejmuje aktywa nie spełniające kryteriów pozwalających zaklasyfikować do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaż, a uzyskiwanie przepływów pieniężnych z odsetek i kapitału nie jest głównym celem biznesowym.

Ocena, czy kontraktowe przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (kryterium SPPI)

Na potrzeby dokonania oceny charakterystyki przepływów pieniężnych, „kapitał” definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego w momencie początkowego ujęcia. „Odsetki” definiowane są jako odzwierciedlenie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka kredytowego związanego z niespłaconą częścią kapitału oraz innych ryzyk i kosztów związanych ze standardową umową kredytową (np. ryzykiem płynności czy kosztami administracyjnymi) oraz marży.

Podczas dokonywania oceny, czy kontraktowe przepływy pieniężne stanowią jedynie spłaty kapitału oraz odsetek, Bank poddaje analizie przepływy pieniężne instrumentu wynikające z umowy. Analiza ta uwzględnia ocenę, czy umowa zawiera jakiegokolwiek zapisy, które mogłyby zmienić termin dokonywania płatności kontraktowych lub ich kwotę w taki sposób, że z ekonomicznego punktu widzenia, nie będą one stanowiły jedynie spłat kapitału oraz odsetek od niespłaconej części kapitału. Podczas dokonywania tej oceny, Bank bierze pod uwagę występowanie m.in.:

- zdarzeń warunkowych, które mogą zmienić kwotę lub moment dokonania płatności,
- elementu dźwigni finansowej (np. w konstrukcji oprocentowania występuje mnożnik większy od jedności),
- zapisów w zakresie przedłużenia umowy lub dokonania przedpłaty,
- zapisów ograniczających roszczenie Banku do przepływów pieniężnych generowanych przez określone aktywa (np. aktywa typu non-recourse),
- cech, które modyfikują odzwierciedlenie wartości pieniądza w czasie – np. niedopasowanie częstotliwości przeszacowania referencyjnej stopy procentowej do jej tenoru.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Test SPPI przeprowadzany jest dla każdego aktywa finansowego zaklasyfikowanego do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaż na dzień początkowego ujęcia oraz na ostatniego istotnego aneksu zmieniającego charakterystykę umownych przepływów pieniężnych.

Bank przeprowadza test SPPI zbiorczo dla homogenicznych grup produktów standardowych lub na poziomie pojedynczego kontraktu dla produktów niestandardowych lub na poziomie kodu ISIN dla dłużnych papierów wartościowych.

W przypadku zidentyfikowania modyfikacji wartości pieniądza w czasie w danym składniku aktywów finansowych, Bank zobowiązany jest do dokonania dodatkowej oceny (tzw. Benchmark Testu) mającej na celu ustalenie, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, poprzez ustalenie, jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmodyfikowana (poziom referencyjny przepływów pieniężnych). Przeprowadzanie Benchmark Testu nie jest dopuszczalne w przypadku niektórych cech modyfikujących kontraktowe przepływy pieniężne, jak np. wbudowany element dźwigni.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Aktywa finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu jeżeli jednocześnie spełniają poniższe dwa kryteria:

- aktywa finansowe są częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych z utrzymywanych aktywów,
- zgodnie z warunkami umowy aktywa finansowe w określonych terminach generują przepływy pieniężne, które stanowią jedynie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (spełnione jest kryterium SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zalicza się należności od Banku Centralnego, należności od innych banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, inwestycyjne (lokacyjne) dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell-back), spełniające kryteria opisane w poprzednim paragrafie.

W momencie początkowego ujęcia aktywa te są wyceniane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przypisać do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu aktywa te są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

Od momentu rozpoznania utraty wartości odsetki wykazywane w rachunku wyników są kalkulowane od wartości netto aktywów finansowych, podczas gdy odsetki wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są naliczane od wartości brutto. Odpisy z tytułu utraty wartości uwzględniają również część ekspozycji z tytułu naliczonych odsetek, którą Grupa uważa za trudną do odzyskania.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe pomniejszają wartość bilansową brutto aktywów, a drugostronnie ujmowane są w rachunku wyników w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowych”.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite

Aktywa finansowe (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych) wyceniane są do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite, gdy jednocześnie spełniają dwa poniższe warunki oraz nie zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywa finansowe są częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży składników aktywów finansowych,
- zgodnie z warunkami umowy aktywa finansowe w określonych terminach generują przepływy pieniężne, które stanowią jedynie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału (spełnione jest kryterium SPPI).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Do aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite zalicza się inwestycyjne (lokacyjne) dłużne papiery wartościowe oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom, spełniające kryteria opisane w poprzednim paragrafie.

Odsetki naliczone z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

Skutki zmian wartości godziwej ujmowane są w pozostałych dochodach całkowitych do momentu wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany zysk/ strata ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Zysk (strata) wynikający z zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy”.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite ujmuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Drugostronnie odpis ujmuje się w rachunku wyników w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowych”.

Aktywa nabyte lub udzielone z rozpoznaną utratą wartości (POCI)

Dodatkowo Grupa wyodrębnia kategorię aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości (aktywa POCI – ang. purchased or originated credit-impaired asset). Aktywa POCI to aktywa finansowe, które w momencie początkowego ujęcia mają stwierdzoną utratę wartości. Aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia, powinny być traktowane jako POCI we wszystkich następujących okresach do momentu ich wyksięgowania (derecognition).

Aktywa POCI mogą powstać poprzez:

- nabycie kontraktu spełniającego definicję POCI (np. w wyniku połączenia z inną jednostką lub kupna portfela),
- zawarcie kontraktu, który jest POCI w momencie pierwotnego udzielenia (np. udzielenie kredytu klientowi w złej kondycji finansowej),
- modyfikację kontraktu (np. w toku restrukturyzacji) kwalifikującą ten kontrakt do wyłączenia z bilansu, w wyniku której powstaje nowy kontrakt spełniający definicję POCI. Warunki kwalifikujące kontrakt do wyłączenia z bilansu opisano poniżej.

Przy początkowym ujęciu aktywa POCI ujmowane są w bilansie w ich wartości godziwej, w szczególności nie posiadają one rozpoznanego odpisu z tytułu ryzyka kredytowego.

Aktywa POCI nie stanowią odrębnej kategorii księgowej aktywów finansowych. Są one klasyfikowane do kategorii księgowych zgodnie z ogólnymi zasadami klasyfikacji aktywów finansowych. Kategorie, w których mogą występować aktywa POCI to kategoria aktywów finansowych wycenianych metodą zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe

W zakresie inwestycji w instrumenty kapitałowe nieprzeznaczone do obrotu, Bank może dokonać nieodwołalnego wyboru prezentowania zmian w ich wartości godziwej w pozostałych dochodach całkowitych. Bank podejmuje decyzję w tym zakresie na podstawie indywidualnej analizy każdej z inwestycji. W przypadku skorzystania z opcji wyceny wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite zyski i straty z wyceny nie podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat. W przypadku sprzedaży inwestycji kapitałowej wyznaczonej do wyceny przez pozostałe całkowite dochody wynik ze sprzedaży jest przenoszony do pozycji „Pozostałe kapitały rezerwowe”.

Inwestycje kapitałowe niewyznaczone do wyceny przez pozostałe całkowite dochody przy początkowym ujęciu wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zmiany wyceny do wartości godziwej takich inwestycji, jak również wynik ze sprzedaży, ujmuje się w rachunku wyników w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych, zarówno wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jak i wyznaczonych do wyceny przez pozostałe całkowite dochody, są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Do kategorii tej Grupa kwalifikuje instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi), dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Ponadto kategoria ta obejmuje aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, które nie spełniają kryterium SPPI.

Ponadto, w momencie początkowego ujęcia, Grupa może nieodwołalnie wyznaczyć wybrane aktywa finansowe spełniające kryteria wyceny wg zamortyzowanego kosztu oraz w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, jeżeli pozwoli to wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które miałyby miejsce w przypadku przyjęcia dla tych aktywów innej kategorii wyceny.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych Grupa ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Reklasyfikacja aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Aktywa finansowe nie ulegają reklasyfikacji w okresach sprawozdawczych następujących po początkowym ujęciu, z wyjątkiem okresu sprawozdawczego następującego po dokonaniu przez Grupę zmiany modelu biznesowego w zakresie zarządzania określonymi aktywami finansowymi.

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych ma zastosowanie prospektywnie od dnia przeklasyfikowania – bez przekształcenia rozpoznanych w poprzednich okresach zysków lub strat (w tym zysków lub strat z tytułu utraty wartości) lub przychodów odsetkowych.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- przeniesienia aktywów finansowych między segmentami jednostki stosującymi różne modele biznesowe.

Modyfikacje aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Jeżeli warunki umowy aktywa finansowego ulegają zmianie, Bank dokonuje oceny, czy przepływy pieniężne generowane przez zmodyfikowane aktywo różnią się istotnie od tych generowanych przez to aktywo przed modyfikacją warunków jego umowy. Jeżeli zidentyfikowana zostaje istotna różnica, pierwotne aktywo finansowe zostaje usunięte z bilansu, a zmodyfikowane aktywo finansowe zostaje ujęte w księgach w jego wartości godziwej.

Jeżeli przepływy pieniężne generowane przez zmodyfikowane aktywo wyceniane wg zamortyzowanego kosztu nie są istotnie różne od pierwotnych przepływów pieniężnych, modyfikacja nie powoduje usunięcia aktywa finansowego z bilansu. W tym przypadku, Bank oblicza na nowo wartość bilansową brutto aktywa finansowego. Informacje ilościowe dotyczące aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji nie powodującej wyłączenia z bilansu przedstawiono w Nocie 6.2 Ryzyko kredytowe.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów jakościowych i ilościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Grupa przyjęła następujące kryteria jakościowe dla określenia istotnych modyfikacji:

- przewalutowanie, o ile nie wynika z istniejących postanowień umownych lub wymogów obowiązujących regulacji prawnych,
- zmiana (zastąpienie) dłużnika, z wyłączeniem dodania/ odejścia solidarnego dłużnika lub przejęcia kredytu w spadku,
- konsolidacja kilku ekspozycji w jedną w ramach aneksu lub umowy ugody/ restrukturyzacji,
- zmiana warunków kontraktu powodująca zmianę wyniku testu SPPI.

Wystąpienie przynajmniej jednego w tych kryteriów skutkuje wystąpieniem istotnej modyfikacji.

Grupa przyjęła następujące kryteria ilościowe dla określenia istotnych modyfikacji:

- przedłużenie okresu kredytowania o co najmniej 1 rok i co najmniej podwojenie rezydualnego okresu do zapadalności pierwotnej (spełnienia obu warunków łącznie) dla Koszyka 1 i Koszyka 2, lub
- podwyższenie aktualnej kwoty kredytu/ limitu o co najmniej 10% dla Koszyka 1 i Koszyka 2 lub podwyższenie aktualnej kwoty kredytu/ limitu dla umowy w Koszyku 3.

Jeżeli warunki umowy aktywa finansowego są modyfikowane, a modyfikacja nie powoduje usunięcia tego aktywa z bilansu, określenia, czy ryzyko kredytowe danego składnika aktywów istotnie wzrosło, dokonuje się poprzez porównanie:

- dożywnego PD na datę sprawozdawczą, opartego na zmodyfikowanych warunkach, z
- dożywnym PD oszacowanym na podstawie danych obowiązujących na datę początkowego ujęcia i pierwotnych warunków umownych.

W przypadku modyfikacji aktywów finansowych, Grupa analizuje, czy modyfikacja poprawiła lub przywróciła zdolność Grupy do pobierania odsetek i kapitału. W ramach tego procesu Grupa ocenia zdolności płatnicze pożyczkobiorcy w stosunku do zmodyfikowanych warunków umownych.

Utrata wartości aktywów finansowych – zasady stosowane od 1 stycznia 2018 roku.

Składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tego składnika aktywów finansowych. Do dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe zalicza się dające się zaobserwować dane na temat następujących zdarzeń:

- 1) znacznych trudności finansowych emitenta lub pożyczkobiorcy,
- 2) naruszenia umowy, takiego jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie,
- 3) przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę(-ów), ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia (udogodnień), którego(-ych) w innym przypadku pożyczkodawca(-cy) by nie udzielił (-li),
- 4) staje się prawdopodobne, że nastąpi upadłość lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy,
- 5) zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe,
- 6) kupna lub powstania składnika aktywów finansowych z dużym dyskontem odzwierciedlającym poniesione straty kredytowe.

Grupa ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, należności leasingowych, składnika aktywów z tytułu umów lub zobowiązania do udzielenia pożyczki oraz umowy gwarancji finansowych.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu tego instrumentu finansowego w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwanym stratom kredytowym.

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.

Grupa ujmuje w wyniku finansowym, jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości, kwotę oczekiwanych strat kredytowych (lub kwotę rozwiązanej rezerwy), jaka jest wymagana, aby dostosować odpis na oczekiwane straty kredytowe na dzień sprawozdawczy do kwoty, którą należy ująć zgodnie z niniejszym rozdziałem.

W odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych, dzień w którym Grupa staje się stroną nieodwołalnego zobowiązania, uznaje się za datę początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.

Od początkowego ujęcia aktywów POCI, Grupa ujmuje skumulowane zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie ich życia jako odpisy z tytułu zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa ujmuje w wyniku finansowym kwotę zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości. Grupa ujmuje korzystne zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk z tytułu utraty wartości, nawet jeśli oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są niższe niż kwota oczekiwanych strat kredytowych, które zostały uwzględnione w kalkulacji oczekiwanych przepływów pieniężnych w momencie początkowego ujęcia.

Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia z tytułu:

- 1) należności z tytułu dostaw i usług lub aktywa z tytułu umów wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSSF 15,
- 2) należności leasingowych wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSR 17.

Dla instrumentów kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Metodykę kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych opisano szczegółowo w punkcie „Charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych” w Nocie 6.2.

Aktywa finansowe – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku.

Aktywa finansowe kwalifikowane są do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy
Kategoria ta obejmuje dwie podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe wyznaczone w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.
Do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Do tej kategorii Grupa kwalifikuje także instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi).
Do aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat kwalifikuje się dłużne papiery wartościowe, które zostały wyznaczone przez Grupę w celu eliminacji bądź znaczącego zmniejszenia niespójności w zakresie wyceny i ujmowania pomiędzy dłużnymi papierami wartościowymi a instrumentami pochodnymi ekonomicznie zabezpieczającymi ryzyko stopy procentowej tych papierów. W przeciwnym przypadku papiery te zostałyby zakwalifikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, a efekt wyceny ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny, a wycena instrumentów pochodnych ekonomicznie zabezpieczających te papiery zostałaby odniesiona do rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- **Utrzymywane do terminu wymagalności**
Są to aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których jednostka ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż:
 - a) wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży, oraz
 - c) spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe zaliczone do tej kategorii wycenia się według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w przychodach odsetkowych.

- **Pożyczki i należności**
Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:
 - a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
 - c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do tej kategorii zaliczane są dłużne papiery wartościowe zakupione od emitenta, dla których nie istnieje aktywny rynek, kredyty, pożyczki, należności z tytułu transakcji reverse repo i inne należności nabyte i udzielone. Pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

- **Dostępne do sprzedaży**
Są to aktywa finansowe, dla których okres utrzymywania nie jest określony. W skład portfela wchodzi: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz pożyczki i należności nieuwzględnione w pozostałych kategoriach. Odsetki od aktywów dostępnych do sprzedaży nalicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej i ujmuje się w rachunku zysków i strat.
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do zamortyzowanego kosztu odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży aktywa bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego aktywa, wcześniej ujęte zwyżki z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę odnosi się do rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wyznaczonych jako aktywa wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, przeznaczonych do obrotu (z wyłączeniem instrumentów pochodnych), utrzymywanych do terminu wymagalności i dostępnych do sprzedaży Grupa ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Reklasyfikacja aktywów finansowych – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku.

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Grupa może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Ponadto Grupa dopuszcza reklasyfikację składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do grupy aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności, tj. zdarzeń, których prawdopodobieństwo wystąpienia w najbliższej przyszłości jest znikome.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Utrata wartości aktywów finansowych – zasady stosowane do 31 grudnia 2017 roku.

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu – kredyty i należności

Na każdy dzień bilansowy Grupa przeprowadza ocenę utraty wartości kredytów, aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności i wycenianych w zamortyzowanym koszcie (zwanymi „ekspozycjami kredytowymi”), poprzez analizę obiektywnych przesłanek utraty wartości. W procesie oceny utraty wartości Grupa uwzględnia wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Grupa dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie.

Grupa w odniesieniu do ekspozycji ocenianych indywidualnie stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie równe lub większe niż 90 dni w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych i większe niż 2 dni robocze w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec banków lub w przypadku należności od banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu,
- znaczące trudności finansowe dłużnika (w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia w przypadku osób fizycznych). Znaczące trudności finansowe podmiotu gospodarczego oznaczają sytuację ekonomiczno-finansową, która stanowi zagrożenie terminowej spłaty zobowiązań wobec Grupy, a zwłaszcza gdy ponoszone straty na działalności naruszają kapitały własne w 50%, z wyłączeniem projektów, które zakładają występowanie straty lub gdzie występuje zewnętrzne wsparcie finansowe (w formie np. dopłat do kapitału, udzielenia pożyczki, poręczenia/gwarancji przez podmiot powiązany lub inną osobę trzecią, konwersji pożyczki, emisji akcji lub obligacji),
- restrukturyzacja, jeżeli polega na przyznaniu ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta udogodnienia, którego w innym przypadku Grupa by nie udzieliła. Udogodnienia, o których mowa w definicji, w konsekwencji prowadzą do uszczuplenia należności Grupy i w szczególności mogą polegać na: obniżeniu oprocentowania wierzytelności, zaniechaniu naliczania oprocentowania w określonym czasie od całości lub części wierzytelności, na umorzeniu części lub całości wierzytelności, w tym odsetek lub kapitału,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu klienta, ratingu kraju – siedziby klienta, ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez klienta o co najmniej 4 klasy w skali włączając modyfikatory, w ciągu roku. Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej. Znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej oznacza spadek ratingu o 4 stopnie w skali i równoczesne przejście do grupy zagrożone w oparciu tylko o kryterium ratingu, z wyłączeniem sytuacji pogorszenia ratingu wynikających z sezonowości działalności i z wyłączeniem wpływu klasyfikacji do wewnętrznych klas ryzyka w systemie wspierającym proces monitorowania (Risk Management Tool – RMT) na rating. Spadek ratingu kredytowego klienta nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- Grupa złożyła wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub powzięła wiadomość o prowadzeniu egzekucji wobec dłużnika,
- ekspozycja kredytowa jest kwestionowana przez dłużnika np. poprzez wszczęcie postępowania sądowego,
- wierzytelność stała się wymagalna w całości w wyniku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub wniosek o wszczęcie postępowania naprawczego,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe. Przesłanka ta może dotyczyć np. ekspozycji w instrumenty finansowe notowane na giełdach, gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
- został ustanowiony zarząd komisaryczny lub dłużnik zawiesił działalność,
- nieznanne miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika.

Grupa w odniesieniu do ekspozycji ocenianych grupowo stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- przeterminowanie ekspozycji kredytowej klienta na datę bilansową w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych równe lub większe niż 90 dni,
- znaczące trudności finansowe dłużnika, w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia,
- nieznanne miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika detalicznego oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Grupa kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną (past due) w przypadku, gdy kredytobiorca nie dokonał płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności. Grupa prezentuje całą ekspozycję jako przeterminowaną, bez względu na fakt, czy opóźnienie płatności dotyczy całej ekspozycji, czy tylko jej części (raty).

Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Grupa, w przypadku identyfikacji przesłanki lub przesłanek utraty wartości dla co najmniej jednej ekspozycji wobec danego kredytobiorcy, poddaje ocenie utraty wartości wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego kredytobiorcy.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości. Wartość bilansowa ekspozycji kredytowej obniżana jest poprzez zastosowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota straty z tytułu utraty wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszy się, to uprzednio ujęta strata z tytułu utraty wartości jest odwracana poprzez odpowiednie skorygowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Grupy i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Grupa przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczających indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Grupa wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (na przykład wartość nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu hipotecznego). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach. Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Grupa przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku (RR) oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Grupa nie zidentyfikowała utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”). W ramach oceny IBNR Grupa szacuje stratę wynikającą ze zdarzeń, które na datę bilansową nie zostały jeszcze zareportowane i nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale zdarzenia miały miejsce przed datą bilansową i strata została poniesiona. Podczas szacunku odpisu IBNR zakłada się, że istnieje kilkumiesięczny okres od daty zaistnienia obiektywnej przesłanki utraty wartości do daty jej zareportowania, zwany okresem identyfikacji straty (LIP). Wartości parametru LIP Grupa szacuje na podstawie analiz statystycznych wykorzystujących dane historyczne. Grupa stosuje różne okresy identyfikacji straty dla różnych grup ekspozycji kredytowych biorąc pod uwagę w szczególności segment klienta, rodzaj produktu i sposób zabezpieczenia ekspozycji. Aktualizacja wartości parametrów LIP dokonywana jest przynajmniej raz na rok.

Wartość odpisu IBNR wyznaczana jest jako iloczyn prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w okresie identyfikacji straty (PD_LIP) i straty z tytułu utraty wartości, szacowanej analogicznie jak odpis grupowy dla wartości ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD). Grupa szacuje wartości parametru EAD na podstawie danych historycznych.

Grupa szacuje wartości parametru PD_LIP wykorzystując wartości PD wyznaczone przez modele bazylejskie i wykonując odpowiednią transformację uwzględniającą skrócenie okresu identyfikacji straty do przyjętych długości LIP i korektę Point-in-Time. W ramach transformacji Grupa przeprowadza raz na miesiąc kalibrację wartości parametru PD do najbardziej aktualnych zrealizowanych wartości PD_LIP. Tak oszacowane wartości PD_LIP jak najlepiej odzwierciedlają aktualne warunki ekonomiczne a model stosowany do ich wyznaczania jest typu „Point-In-Time”.

Grupa przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów LIP, PD_LIP, EAD i RR stosowanych do wyznaczania odpisów IBNR oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięguje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyznaczana jest jako różnica pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania na datę identyfikacji utraty wartości. Grupa do wyznaczania oczekiwanej wartości ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wykorzystuje współczynnik konwersji kredytowej (CCF), którego wartości szacowane są na podstawie danych historycznych.

Grupa przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów CCF stosowanych do wyznaczania odpisów na zobowiązania pozabilansowe oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Grupa szacuje przyszłe przepływy pieniężne w ramach oceny indywidualnej albo oceny grupowej w zależności od klasyfikacji poszczególnych zobowiązań pozabilansowych do ekspozycji indywidualnie znaczących albo ekspozycji nieznaczących indywidualnie.

Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Grupa zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych: transakcje dotyczące walut (typu spot, forward, swap walutowy, opcje walutowe, CIRS), transakcje na stopę procentową (FRA, IRS, CAP), transakcje pochodne bazujące na kursach papierów wartościowych, wartości indeksów akcji i towarów. Pochodne instrumenty finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej w dniu zawarcia transakcji, a następnie wyceniane do wartości godziwej na każdy dzień bilansowy. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów wyceny jest właściwy.

Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu) lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie aktywów, a ujemna – w pozycji „Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu) lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie pasywów. W przypadku nabycia instrumentu finansowego, którego składnikiem jest wbudowany instrument pochodny, a całość lub część przepływów pieniężnych związanych z takim instrumentem finansowym zmienia się w sposób podobny do tego, jaki wbudowany instrument pochodny powodowałby samodzielnie, wbudowany instrument pochodny wykazuje się odrębnie od umowy zasadniczej.

Następuje to wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- instrument finansowy nie jest zaliczany do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, których skutki przeszacowania są odnoszone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego,
- możliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego.

W przypadku umów nie będących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wycenę wbudowanego instrumentu pochodnego zalicza się odpowiednio do aktywów lub zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych w korespondencji z rachunkiem zysków i strat zgodnie z zasadami wyceny instrumentów pochodnych.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej zależy od tego czy dany instrument pochodny jest zaliczony do portfela przeznaczonego do obrotu lub czy dany instrument jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Grupa wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Grupa podjęła decyzję, aby skorzystać z wyboru jaki daje MSSF 9 i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Bank stosuje i będzie stosował rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) oraz przepływów pieniężnych (cash flow hedge).

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia wartości godziwej (fair value hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycja zabezpieczająca w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej są w całości księgowane w rachunku zysków i strat w tej samej pozycji, w której są prezentowane wyniki zmiany wartości pozycji zabezpieczanej.

Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających odsetkowe pozycje zabezpieczane prezentowany jest w marży odsetkowej.

Grupa zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jeśli instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę), zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń albo Grupa unieważnia powiązanie zabezpieczające.

Korekta z tytułu zabezpieczanego ryzyka na odsetkowej pozycji zabezpieczanej jest amortyzowana do rachunku zysków i strat nie później niż w momencie zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne odnoszone są:

- bezpośrednio do pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie,
- do pozycji rachunku zysków i strat „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy” w części stanowiącej nieefektywną część zabezpieczenia.

Kwoty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym zabezpieczana pozycja ma wpływ na rachunek zysków i strat i są prezentowane w tych samych liniach, co poszczególne komponenty wyceny pozycji zabezpieczanej, tj. wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest prezentowany w marży odsetkowej, a wynik z tytułu rewaluacji walutowej jest prezentowany w wyniku z pozycji wymiany.

Grupa zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany bądź gdy unieważnia powiązania zabezpieczające. W takim przypadku łączne zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, początkowo ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny”, jeżeli zabezpieczenie było skuteczne, nadal są wykazywane w kapitale, aż do zajścia prognozowanej transakcji i ujęcia jej w rachunku zysków i strat.

Jeżeli zawarcie prognozowanej transakcji nie jest uznawane za prawdopodobne, łączne zyski lub straty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat danego okresu.

Zobowiązania finansowe

Grupa klasyfikuje zobowiązania finansowe, inne niż umowy gwarancji finansowych oraz zobowiązania do udzielenia pożyczki, jako wycenianie według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Do zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zaliczane są zobowiązania wobec banków i klientów, zaciągnięte przez Grupę pożyczki, wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe oraz zobowiązania podporządkowane.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wyłączenie składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych w transakcji, w której Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów finansowych.

Grupa wyłącza należności z tytułu kredytu/pożyczki lub jej części z bilansu, gdy dokona sprzedaży. Dodatkowo Grupa spisuje należności w ciężar rezerw (całkowicie lub częściowo), gdy nie oczekuje dalszych przepływów dla danej należności z tytułu kredytu/pożyczki a także, gdy dokona bezwarunkowego umorzenia wierzytelności. W takim przypadku wiąże się to również z udokumentowaniem nieściągalności zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi w tym obszarze.

Wartość kontraktowych przepływów pieniężnych wymaganych umowami aktywów finansowych, które zostały spisane w 2018 roku i nadal podlegają procesom egzekucyjnym na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 3 487 833 tys. zł.

Skumulowane zyski lub straty, które zostały wykazane w pozostałych dochodach całkowitych z tytułu instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe dochody całkowite nie są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie usunięcia tych instrumentów finansowych z bilansu.

Grupa wyłącza z ksiąg rachunkowych składnik zobowiązań finansowych lub jego część w przypadku, gdy zobowiązanie wygasło. Zobowiązanie wygasa, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł termin jego dochodzenia.

Umowy sprzedaży i odkupu

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy back i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo oraz sell-buy back) na moment zawarcia ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell back) ujmuje się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

5.7 Wycena pozostałych pozycji skonsolidowanego bilansu

Wartości niematerialne

Wartość firmy

Wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu nabycia nad wartością godziwą nabytych aktywów, pasywów i zobowiązań warunkowych jednostki zależnej, stowarzyszonej lub współkontrolowanej. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy.

W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Stwierdzona w wyniku przeprowadzonych testów utrata wartości nie podlega późniejszej korekcie.

Wartość firmy powstała w wyniku nabycia spółek zależnych ujmuje się w ramach wartości niematerialnych, a wartość firmy powstała w wyniku nabycia spółek stowarzyszonych lub współkontrolowanych ujmuje się w ramach pozycji „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych”.

Inne wartości niematerialne

Wartości niematerialne są kontrolowanymi przez Grupę zasobami majątkowymi nie mającymi formy fizycznej, identyfikowalnymi i powodującymi w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Grupy, powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Głównie są to:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe,
- koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartości niematerialne początkowo ujmowane są według ceny nabycia. Późniejsza wycena wartości niematerialnych jest według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonego o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne i prawne o określonym okresie użytkowania podlegają amortyzacji przez szacowany okres użyteczności tego składnika. Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości.

W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania oraz jeszcze nie przyjętych do użytkowania, test utraty wartości przeprowadzany jest raz w roku oraz dodatkowo, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszone o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Koszty modernizacji rzeczowych aktywów trwałych odpowiednio zwiększają ich wartość bilansową lub są ujmowane jako oddzielny składnik rzeczowych aktywów trwałych tylko wtedy, gdy prawdopodobne jest, że z tytułu tych nakładów nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy a koszt tych nakładów można wiarygodnie zmierzyć.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych dokonywane są metodą liniową przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Wartość podlegająca amortyzacji jest to cena nabycia lub koszt wytworzenia danego aktywa pomniejszona o wartość końcową składnika. Stawki amortyzacji i wartość końcowa składników ustalone dla celów bilansowych są okresowo weryfikowane, przy czym rezultaty weryfikacji skutkują w okresie, w którym weryfikację przeprowadzono.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych są następujące:

a) stawki amortyzacji stosowane dla środków trwałych

Budynki i budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	1,5% – 10,0%
Urządzenia techniczne i maszyny	4,5% – 30,0%
Środki transportu	7% – 20,0%

b) stawki amortyzacji dla wartości niematerialnych

Licencje na programy komputerowe, prawa autorskie	12,5% – 50,0%
Poniesione koszty zakończonych prac rozwojowych	33,3%
Pozostałe wartości niematerialne	20% - 33,3%

c) stawki amortyzacji dla nieruchomości inwestycyjnych

Budynki i budowle	1,5% – 10,0%
-------------------	--------------

Nie amortyzuje się gruntów, środków trwałych w budowie oraz nakładów na wartości niematerialne.

Wartość amortyzacji oraz odpis z tytułu utraty wartości obciąża rachunek zysków i strat w pozycji „Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych”.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane początkowo według ceny nabycia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Po początkowym ujęciu nieruchomości inwestycyjne są wyceniane zgodnie z wymogami modelu ceny nabycia.

Nieruchomości inwestycyjne są wyłączone z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

Działalność zaniechana jest częścią działalności Grupy, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonych do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

Leasing

Grupa jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania obce środki trwale lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Grupa jest również stroną umów leasingowych na podstawie, których przekazuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwale lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Leasing operacyjny

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w bilansie jednostki, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę.

W przypadku umów leasingu zawartych przez Grupę jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w bilansie jednostki.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego jest ujmowana jako przychody lub koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

Grupa jako leasingodawca

W przypadku umów leasingu, na mocy, których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są dzielone między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Grupa jako leasingobiorca

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo na Grupę całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty opłat leasingowych i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Aktywa trwale będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas aktywa trwale używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

W pozycji tej ujmuje się rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, włączając te wyceniane metodą aktuarialną oraz rezerwy na koszty restrukturyzacji. Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione zostaną ogólne kryteria ujmowania rezerw oraz szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Wysokość rezerwy z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia ustalana jest przez Grupę w oparciu o najlepsze dostępne oszacowania bezpośrednich nakładów, które w sposób nieodrzeczny wynikają z restrukturyzacji oraz nie są związane z bieżącą działalnością Grupy.

Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych związanych z wyceną zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń, odnoszonych na inne całkowite dochody.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody przyszłych okresów oraz koszty rozliczane w czasie (pasywa)

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach oraz rozliczenia z tytułu świadczeń na rzecz pracowników (m.in. bonus roczny i świąteczny, premie, nagrody oraz niewykorzystane urlopy).

Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Dotacje

Grupa ujmuje dotacje rządowe w momencie, w którym istnieje wystarczająca pewność, że zostaną spełnione związane z nimi warunki oraz pewność, że Grupa otrzyma dotację. Dotacje rządowe są ujmowane w zysku lub stracie w okresach, w których ujmowane są odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować. Do rozliczania dotacji Grupa stosuje metodę dochodową. Dotacje rządowe do aktywów są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy jako pomniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów.

Kapitały własne Grupy Kapitałowej

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez spółki Grupy Kapitałowej zgodnie z obowiązującym prawem, tj. właściwymi ustawami, statutami i umowami spółek. Do kapitałów własnych zaliczane są także zysk / strata z lat ubiegłych. Pozycje kapitałów własnych jednostek zależnych, inne niż kapitał zakładowy, w części, w jakiej jednostka dominująca jest właścicielem jednostki zależnej, dodaje się do odpowiednich pozycji kapitałów własnych jednostki dominującej.

Do kapitałów własnych Grupy Kapitałowej włącza się tylko te części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po dniu nabycia udziałów lub akcji przez jednostkę dominującą.

Kapitał własny Grupy stanowią:

- a) kapitał zakładowy – dotyczy jedynie kapitału Banku jako podmiotu dominującego i wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej,
- b) „premia emisyjna” – nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej pozostałe po pokryciu kosztów emisji. Ponadto w pozycji tej ujęto zmianę wartości udziałów niedających kontroli wynikającą ze zwiększenia udziału podmiotu dominującego w kapitale akcyjnym Banku,
- c) fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku Pekao S.A. tworzony jest zgodnie z Prawem Bankowym z dnia 29 sierpnia 1997 roku z zysku po opodatkowaniu,
- d) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone są z odpisów z zysku,
- e) kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje skutki wyceny dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, skutki wyceny lub sprzedaży instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, skutki wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji. W bilansie kapitał z aktualizacji wyceny prezentowany jest w ujęciu netto,
- f) pozostałe kapitały:
 - kapitał zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutami Spółek z odpisów z zysku,
 - obligacje zamienne na akcje – obejmuje ujętą w kapitałach wartość godziwą instrumentów finansowych wyemitowanych w ramach transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych,
 - fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej przez Bank Pekao S.A.,
 - niepodzielony wynik z lat ubiegłych obejmuje niepodzielone zyski i nie pokryte straty z lat ubiegłych jednostek objętych konsolidacją metodą pełną,
 - zysk/strata netto stanowi zysk/strata wynikająca z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy.

Udziały niedające kontroli

Udziały niedające kontroli jest to część aktywów netto jednostki zależnej (w tym: część zysku lub straty), która przypada na udziały kapitałowe nie należące, bezpośrednio lub za pośrednictwem jednostek zależnych, do Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje rozliczane w akcjach fantomowych Banku Pekao S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w akcjach fantomowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej zobowiązania z tego tytułu na dzień bilansowy.

Wartość godziwa zobowiązania jest szacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych do których zostaną nabyte uprawnienia.

Koszt transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych jest ujmowany jako koszty wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem zobowiązania wobec pracowników prezentowanych w pozycji „Rezerwy”.

Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę praw do akcji, do których prawa – w opinii Zarządu Banku na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby akcji – zostaną ostatecznie nabyte.

5.8 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, gdy podatek ujmowany jest w kapitale. Bieżący podatek stanowi zobowiązanie podatkowe jednostek Grupy odnoszące się do dochodu do opodatkowania wyliczone według obowiązującej stawki podatkowej, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat. Należności z tytułu podatków są wykazywane, jeśli jednostki Grupy mają wystarczającą pewność, iż istnieją i że zostaną one odzyskane.

Aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są metodą bilansową, z tytułu różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji określonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub realizacji zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do ujemnych różnic przejściowych w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy obliczona jest zgodnie z metodą zobowiązania bilansowego opartą na identyfikacji dodatnich różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową, a wartością bilansową aktywów i zobowiązań.

5.9 Pozostałe pozycje

Zobowiązania warunkowe i promesy zobowiązań

Grupa zawiera transakcje, które w momencie zawarcia nie są ujmowane w bilansie jako aktywa lub zobowiązania, natomiast powodują powstanie zobowiązań warunkowych i promesy zobowiązań. Zobowiązania warunkowe charakteryzują się tym, że są:

- potencjalnym zobowiązaniem, którego istnienie zostanie potwierdzone w momencie wystąpienia lub niewystąpienia niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie podlegają pełnej kontroli Grupy (np. prowadzone sprawy sporne),
- obecnym zobowiązaniem, które powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowane w bilansie ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie (przede wszystkim: niewykorzystane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje, akredytywy i poręczenia).

Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe wycenia się według wyższej z następujących wartości:

- kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- początkowo ujętej kwoty, pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.10 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku

MSSF 9 „Instrumenty finansowe” oraz inne zmiany

Od 1 stycznia 2018 roku Bank przyjął do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”).

Poniżej przedstawiono ujawnienia dotyczące wpływu zastosowania przez Bank MSSF 9 po raz pierwszy oraz innych zmian na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Poniższa tabela przedstawia ujawnienia na moment pierwszego zastosowania MSSF 9 kategorii wyceny aktywów i ich wartości bilansowych wg MSR 39 oraz nowych kategorii wyceny aktywów i ich wartości bilansowych wg MSSF 9.

	KLASYFIKACJA WG MSR 39	KLASYFIKACJA WG MSSF 9	WARTOŚĆ BILANSOWA WG MSR 39	WARTOŚĆ BILANSOWA WG MSSF 9
Kasa, należności do Banku Centralnego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	5 236 318	5 236 107
Należności od banków	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	2 627 327	2 627 117
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Przeznaczone do obrotu (Wartość godziwa przez wynik finansowy)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	1 730 416	1 730 416
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	Przeznaczone do obrotu (Wartość godziwej przez wynik finansowy)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	1 349 047	1 349 047
Instrumenty zabezpieczające	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	259 396	259 396
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	113 330 806	112 273 196
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	363 079	365 137
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	1 597 449	1 555 964
Należności z tytułu leasingu finansowego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	4 351 352	4 347 855
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	7 550 390	7 543 879
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	5 107 583	5 096 743
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	1 620 367	1 620 237
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	1 861 424	1 887 731
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Zamortyzowany koszt	2 229 193	2 336 021
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	31 047 397	31 047 397
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	52 376	52 376
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwej przez inne całkowite dochody	95 065	264 444
Inne aktywa	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	948 231	941 722
AKTYWA FINANSOWE			181 357 216	180 534 785

Zastosowanie przez Bank MSSF 9 po raz pierwszy nie miało wpływu na klasyfikację i wycenę zobowiązań finansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie wartości bilansowych aktywów finansowych wg kategorii wyceny w ramach MSR 39 z wartościami bilansowymi tych pozycji wg kategorii ich wyceny w ramach MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, z uwzględnieniem innych zmian wprowadzonych od 1 stycznia 2018 roku.

	WARTOŚĆ BILANSOWA 31.12.2017 WG MSR 39	REKLASYFIKACJA	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ BILANSOWA 01.01.2018 WG MSSF 9
AKTYWA FINANSOWE				
WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU				
Kasa, należności do Banku Centralnego				
Bilans otwarcia	5 236 318			
Aktualizacja wyceny			-211	
Bilans zamknięcia				5 236 107
Należności od banków				
Bilans otwarcia	2 627 327			
Aktualizacja wyceny			-210	
Bilans zamknięcia				2 627 117
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
Bilans otwarcia	127 949 307			
Aktualizacja wyceny			-1 057 610	
A	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 597 449		
B	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-363 079		
C	Reklasyfikacja do inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-5 107 583		
D	Reklasyfikacja do inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	-7 550 390		
Bilans zamknięcia				112 273 196
Należności z tytułu leasingu finansowego				
Bilans otwarcia	4 351 352			
Aktualizacja wyceny			-3 497	
Bilans zamknięcia				4 347 855
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe				
Bilans otwarcia	3 481 791			
Aktualizacja wyceny			100 187	
D	Reklasyfikacja z kredytów i pożyczek udzielonych klientom	7 550 390		
E	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	2 229 193		
F	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 861 424		
Bilans zamknięcia				11 500 137
Inne aktywa				
Bilans otwarcia	948 231			
Aktualizacja wyceny			-6 509	
Bilans zamknięcia				941 722
RAZEM WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU				136 926 134

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	WARTOŚĆ BILANSOWA 31.12.2017 WG MSR 39	REKLASYFIKACJA	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ BILANSOWA 01.01.2018 WG MSSF 9
DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY				
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe				
	Bilans otwarcia	33 424 031		
E	Reklasyfikacja do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		-2 229 193	
G	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne		-31 047 397	
H	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe		-95 065	
I	Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy		-52 376	
	Bilans zamknięcia			-
WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY				
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty dłużne)				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		15 467	
G	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	31 047 397		
C, F	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	6 969 007		
	Bilans zamknięcia			38 031 871
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty kapitałowe)				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		169 379	
H	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	95 065		
	Bilans zamknięcia			264 444
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		-41 485	
A	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	1 597 449		
	Bilans zamknięcia			1 555 964
RAZEM WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY				
39 852 279				
WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY				
	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 730 416		1 730 416
	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 349 047		1 349 047
	Instrumenty zabezpieczające	259 396		259 396
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
	Bilans otwarcia	-		
	Aktualizacja wyceny		2 058	
B	Reklasyfikacja z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	363 079		
	Bilans zamknięcia			365 137
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe (instrumenty kapitałowe)				
	Bilans otwarcia	-		
I	Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży	52 376		
	Bilans zamknięcia			52 376
RAZEM WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY				
3 756 372				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej wyjaśniono, w jaki sposób zastosowanie nowych wymogów klasyfikacji MSSF 9 doprowadziło do zaprezentowanych w powyższej tabeli zmian w klasyfikacji niektórych aktywów finansowych posiadanych przez Bank.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

- A) W związku z zaklasyfikowaniem niektórych kredytów i pożyczek udzielonych klientom (kredytów syndykowanych) do modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, kredyty te są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.
- B) Kredyty i pożyczki udzielone klientom, których kontraktowe przepływy pieniężne nie stanowią jedynie spłat kapitału i odsetek od niespłaconego kapitału, ze względu na dźwignię finansową zwiększającą zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, klasyfikowane są obowiązkowo jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Dotyczy to przede wszystkim kredytów studenckich, kredytów z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz kilku ekspozycji korporacyjnych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39.
- Pozostałe kredyty i pożyczki udzielone klientom, utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy i spełniające kryteria SPPI są nadal wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Korporacyjne i municypalne papiery wartościowe

- C) Bank dokonał oceny modelu biznesowego dla korporacyjnych i municypalnych papierów wartościowych i stwierdził, iż część portfela tych papierów spełnia kryteria modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych. W związku z tym część papierów wartościowych z tego portfela została sklasyfikowana jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39 i prezentowane jako kredyty i pożyczki udzielone klientom.
- D) Pozostała część portfela, która jest utrzymywana w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, została przeklasyfikowana do pozycji papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako kredyty i pożyczki udzielone klientom, gdyż były klasyfikowane do kategorii Pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

Inwestycyjne papiery wartościowe

- E) Bank dokonał oceny modelu biznesowego dla inwestycyjnych papierów wartościowych, które są w większości utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych jak i sprzedaży, i stwierdził, że w odniesieniu do niektórych z tych papierów dotychczasową praktyką było utrzymywanie ich w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i intencja Banku w stosunku do nich pozostaje niezmienną. W związku z tym Bank ocenił, iż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i przeklasyfikował je do wyceny według zamortyzowanego kosztu. Poprzednio papiery te były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość godziwa papierów wartościowych przeklasyfikowanych z wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu wyniosła 2 300 831 tys. PLN. W przypadku, gdyby te papiery wartościowe nie zostały przeklasyfikowane, Grupa w 2018 roku ujęłaby w innych całkowitych dochodach zysk netto w kwocie 77 021 tys. złotych.
- F) W związku z intencją sprzedaży niektórych papierów z portfela papierów wartościowych dotychczas utrzymywanych do terminu zapadalności Bank dokonał przeklasyfikowania niektórych papierów do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, gdyż ocenił, iż właściwym modelem biznesowym dla tych papierów jest model, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te wyceniane były wg zamortyzowanego kosztu, zgodnie z MSR 39. Pozostałe papiery wartościowe poprzednio klasyfikowane jako utrzymywane do terminu zapadalności zostały zaklasyfikowane do wyceny według zamortyzowanego kosztu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- G) Pozostałe papiery wartościowe, które zgodnie z MSR 39 były zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży zostały przeklasyfikowane do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, bez zmiany metody wyceny.

Instrumenty kapitałowe

- H) Niektóre instrumenty kapitałowe utrzymywane długoterminowo w portfelu Banku zostały nieodwołalnie wyznaczone zgodnie z MSSF 9 do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Przed zastosowaniem MSSF 9, instrumenty te wyceniane były według wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub według kosztu, MSSF 9 zniósł możliwość ich wyceny według kosztu. Zmiany wartości godziwej takich papierów wartościowych nie będą przeklasyfikowane do wyniku finansowego w momencie ich zbycia.
- I) Pozostałe instrumenty kapitałowe, które zgodnie z MSR 39 były klasyfikowane jako dostępne do sprzedaży i były wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, a nie zostały nieodwołalnie wyznaczone do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody zostały przeklasyfikowane do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu zamknięcia salda odpisów z tytułu utraty wartości kalkulowanych zgodnie z MSR 39 oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe kalkulowane zgodnie z MSR 37 na dzień 31 grudnia 2017 roku do bilansu otwarcia salda oczekiwanych strat kredytowych określonych zgodnie z zapisami MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku

	KLASYFIKACJA WG MSR 39	KLASYFIKACJA WG MSSF 9	WARTOŚĆ ODPISÓW WG MSR 39 / 37 31.12.2017	REKLASYFIKACJE(*)	AKTUALIZACJA WYCENY	WARTOŚĆ ODPISÓW WG MSSF 9 01.01.2018
Kasa, należności do Banku Centralnego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	-	-	211	211
Należności od banków	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	16 637	4 494	210	21 341
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	5 247 726	3 221 705	804 968	9 274 399
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	4 057	3 869	-7 926	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	8 901	-	9 258	18 159
Należności z tytułu leasingu finansowego	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	173 715	-	3 497	177 212
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	84 535	-31 680	4 517	57 372
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	12 979	-	9 209	22 188
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	-	-	130	130
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (Zamortyzowany koszt)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	-	-	179	179
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Zamortyzowany koszt	-	-	196	196
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	-	-	1 944	1 944
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowo)	-	-	-	-
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży (Wartość godziwa przez inne całkowite dochody)	Wartość godziwej przez inne całkowite dochody	1 119	-1 119	-	-
Inne aktywa	Pożyczki i należności (Zamortyzowany koszt)	Zamortyzowany koszt	95 992	5 926	6 509	108 427
Rezerwy (na ekspozycje pozabilansowe)	Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	236 909	-	36 265	273 174
		Razem wartość odpisów	5 882 570	3 203 195	869 167	9 954 932

(*) Pozycja "Reklasyfikacje" obejmuje zmiany poziomu odpisów, który nastąpił w korespondencji z analogiczną zmianą wartości bilansowej brutto, w tym: (1) wzrost odpisów w wyniku dostosowania wartości bilansowej brutto do wymogów MSSF 9 (zmiana prezentacyjna polegająca na zwiększeniu wartości bilansowej brutto poprzez rozpoznanie kontraktowych odsetek naliczonych w pełnej wysokości od należności w Koszyku 3 i w konsekwencji analogiczny wzrost poziomu odpisów) oraz (2) spadek odpisów dla należności zaklasyfikowanych do kategorii POCl, które na dzień początkowego ujęcia ujmowane są w wartości godziwej i nie wykazują salda odpisów. W efekcie zmiany opisane powyżej nie miały wpływu na poziom kapitałów Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia wpływ netto (wpływ brutto pomniejszony o efekt podatkowy) pierwszego zastosowania MSSF 9 oraz innych zmian na pozycje kapitałów

	WPŁYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF9 NA 01.01.2018		
	BRUTTO	PODATEK ODROZCZONY	NETTO
KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY			
Kapitał z aktualizacji wyceny na 31.12.2017 według MSR 39	-69 788	13 260	-56 528
Aktualizacja wyceny dłużnych papierów wartościowych / kredytów udzielonych klientom przeklasyfikowanych z wycenianych wg zamortyzowanego kosztu do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-47 899	9 101	-38 798
Aktualizacja wyceny dłużnych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	105 030	-19 956	85 074
Reklasyfikacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-3 232	614	-2 618
Aktualizacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	192 999	-34 973	158 026
Ujęcie odpisów z tytułu utraty wartości ("ECL") dla dłużnych papierów wartościowych / kredytów udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	42 470	-8 069	34 401
Kapitał z aktualizacji wyceny na 01.01.2018 według MSSF 9	219 580	-40 023	179 557
WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH			
Wynik z lat ubiegłych na 31.12.2017 według MSR 39	-38 225	7 263	-30 962
Reklasyfikacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	3 232	-614	2 618
Reklasyfikacja wyceny kapitałowych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z dostępnych do sprzedaży do wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-23 619	2 791	-20 828
Aktualizacja wyceny kredytów udzielonych klientom obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	-5 868	1 115	-4 753
Ujęcie odpisów z tytułu utraty wartości ("ECL") dla aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych	-869 167	154 501	-714 666
Inne zmiany	-277 665	49 613	-228 052
Wynik z lat ubiegłych na 01.01.2018 według MSSF 9 i innych zmian	-1 211 312	214 669	-996 643
ŁĄCZNY WPŁYW PIERWSZEGO ZASTOSOWANIA MSSF 9 I INNYCH ZMIAN NA KAPITAŁY	-883 719	154 123	-729 596

Inne zmiany zaprezentowane w powyższej tabeli wynikają z dokonanych przez Grupę 2018 roku zmian w sposobie ujmowania wybranych prowizji oraz rezerw na niewykorzystane urlopy i ujęcia wpływu tych zmian w zakresie dotyczącym lat ubiegłych w wyniku z lat ubiegłych na dzień 1 stycznia 2018 roku. Dane porównawcze nie zostały przekształcone ze względu na nieistotny wpływ wprowadzonych zmian na wyniki finansowe Grupy.

Wpływ MSSF 9 na ocenę adekwatności kapitałowej

Bank podjął decyzję o stosowaniu rozwiązań przejściowych, określonych w art. 473a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012, w brzmieniu nadanym Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 z dnia 12 grudnia 2017 roku zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne oraz dotyczących traktowania jako duże ekspozycje niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia wpływ zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy na adekwatność kapitałową z uwzględnieniem i bez uwzględnienia okresu przejściowego

	WPLYW MSSF 9 Z UWZGLĘDNIENIEM OKRESU PRZEJŚCIOWEGO	WPLYW MSSF 9 BEZ UWZGLĘDNIENIA OKRESU PRZEJŚCIOWEGO
Całkowity wymóg kapitałowy	9 552 173	9 539 957
Łączny kapitał (Tier I i Tier II)	20 637 323	19 786 198
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	17,3%	16,6%

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został zatwierdzony do stosowania w państwach członkowskich Unii Europejskiej Rozporządzeniem Komisji Europejskiej Nr 2016/1905 z dnia 22.09.2016 roku i ma zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy obrotowe rozpoczynające się z dniem 1 stycznia 2018 roku lub później.

Przepisy MSSF 15 mają zastosowanie do umów z klientami z wyjątkiem umów leasingowych objętych MSR 17 „Leasing”, instrumentów finansowych i innych praw lub zobowiązań umownych objętych MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”, MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”, umów ubezpieczeniowych objętych MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”.

MSSF 15 zakłada, że ujmowanie przychodu powinno odzwierciedlać przeniesienie przyrzeczonych towarów lub usług na klienta w kwocie, która odpowiada wynagrodzeniu, jakiego Bank/Grupa spodziewa się w zamian za dane towary i usługi.

Zgodnie z MSSF 15 przeniesienie towarów i usług oparte jest na koncepcji przeniesienia kontroli na klienta, które może nastąpić w określonym momencie (dostawa towaru, wykonanie usługi) lub na przestrzeni czasu (przykładowo w czasie świadczenia usługi lub w trakcie powstawania zamówionego towaru).

MSSF 15 określa pięcioetapowy model ujmowania przychodów:

Etap 1: Identyfikacja umowy z klientem.

Etap ten polega na upewnieniu się, że umowy zawarte z klientami (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami) są ważne oraz stanowią faktyczne transakcje. Według MSSF 15 umowa z klientem jest umową, jeżeli wynikają z niej egzekwowalne prawa i obowiązki oraz spełnione są następujące kryteria:

- strony zatwierdziły umowę oraz są zobligowane do wykonania przypisanych im zobowiązań,
- prawa każdej ze stron względem towarów lub usług, które mają być przeniesione, są możliwe do zidentyfikowania,
- można zidentyfikować warunki płatności za przeniesiony towar lub usługi,
- umowa ma treść ekonomiczną,
- jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma wynagrodzenie przysługujące jej w zamian za towary lub usługi. Przy ocenie tego kryterium będzie brany pod uwagę zamiar oraz zdolność nabywcy do zapłaty wynagrodzenia w określonym w umowie terminie.

W niektórych przypadkach, dwie lub więcej umów, które zostały zawarte z tym samym nabywcą (lub jednostką powiązaną z nabywcą) w tym samym lub niedalekim czasie będzie mogło być traktowane jako jedna całość oraz ujmowane jako jedna umowa jeżeli spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- umowy były negocjowane w pakiecie oraz z jednym celem handlowym,
- wysokość wynagrodzenia do zapłaty z tytułu jednej umowy zależy od ceny bądź wykonania innej umowy, bądź
- towary lub usługi przyręczone w umowach (lub pewne towary lub usługi przyręczone w każdej z umów) stanowią jedno zobowiązanie do wykonania świadczenia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Etap 2: Identyfikacja odrębnych zobowiązań do wykonania świadczenia.

Zobowiązanie do wykonania świadczenia odpowiada przyrzeczonemu nabywcy określonym towarom lub usługom (bądź ich pakietowi), które mogą być postrzegane jako „odrębne” od innych towarów lub usług przyrzeczonych w umowie.

Zobowiązanie do przekazania towaru lub usługi będzie postrzegane jako odrębne w przypadku spełnienia dwóch następujących kryteriów:

- nabywca może czerpać korzyści z towaru lub usługi oddzielnie bądź w połączeniu z innymi udostępnionymi zasobami (wyznacznikiem tego kryterium jest regularne sprzedawanie przez Grupę towaru lub usługi oddzielnie),
- możliwe jest oddzielenie przyrzeczenia Banku/Grupy do przekazania nabywcy towaru lub usługi od innych przyrzeczeń w umowie.

Etap 3: Określenie ceny transakcyjnej.

Cena transakcyjna jest wynagrodzeniem, do jakiego Grupa spodziewa otrzymać w zamian za przekazanie towarów lub usług. Określenie ceny transakcyjnej może być skomplikowane, jeżeli umowa przewiduje wynagrodzenie zmienne (np. bonusy, kary, zwroty, klauzule zakładające możliwość zmiany ceny, etc.), istotny udział kosztów finansowania, wynagrodzenie niepieniężne lub kwoty należne nabywcy.

Wynagrodzenie zmienne uwzględnia się w cenie transakcji wyłącznie wówczas, gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że jego uwzględnienie nie spowoduje „znaczącego odwrócenia przychodu” w przyszłości wskutek przeszacowania. Znaczące odwrócenie ujęcia przychodu następuje wówczas, gdy późniejsza zmiana szacunkowej kwoty wynagrodzenia zmiennego powoduje znaczący spadek skumulowanej wartości rozpoznanych przychodów od danego klienta. Wynagrodzenie zmienne obejmuje każdą zmienną kwotę umowną, w tym np. premie za wyniki, kary, upusty, rabaty.

Etap 4: Alokacja ceny transakcyjnej do odrębnych zobowiązań do wykonania świadczenia.

Jeżeli umowa zawiera więcej niż jedno możliwe do wydzielenia zobowiązanie do realizacji świadczeń, Grupa alokuje cenę transakcji do poszczególnych zobowiązań na podstawie ich indywidualnych cen sprzedaży.

Jeżeli cena transakcyjna uwzględnia kwotę zmienną, należy przeanalizować, czy kwota ta dotyczy wszystkich, czy tylko niektórych zobowiązań do realizacji świadczeń zawartych w umowie. Jeżeli nie zostaną spełnione zawarte w standardzie kryteria uznania kwoty zmiennej za odnoszącą się jedynie do niektórych zobowiązań, należy ją alokować na wszystkie zobowiązania do realizacji świadczeń zawarte w umowie.

Etap 5: Ujęcie przychodu w chwili realizacji zobowiązania wynikającego z umowy.

Przychód jest ujmowany wtedy, gdy Grupa wypełni swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia poprzez przekazanie klientowi kontroli nad towarem lub usługą. W związku z tym przychód jest ujmowany albo w momencie w czasie, albo w miarę upływu czasu.

Kontrolę definiuje się jako „możliwość bezpośredniego wykorzystania i czerpania zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści z danego składnika aktywów”, czyli towaru lub usługi.

Zobowiązanie uznaje się za wykonywane przez określony przedział czasu (więc również przychód rozpoznawany jest w czasie), gdy co najmniej jeden z następujących warunków jest spełniony:

- klient otrzymuje i konsumuje korzyści z prac w czasie ich wykonywania przez Grupę,
- prace Grupy przyczyniają się do wytworzenia lub powiększenia aktywów (np. w trakcie prac w toku) w taki sposób, że klient kontroluje te aktywa w momencie ich wytworzenia lub powiększenia,
- prace Grupy nie przyczyniają się do utworzenia aktywów o alternatywnym zastosowaniu i ma prawo do zapłaty za prace dotychczas wykonane.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Jeśli zobowiązanie nie jest wykonywane przez określony przedział czasowy, należy wziąć pod uwagę następujące przesłanki w celu określenia momentu, w którym kontrola aktywów została przeniesiona na klienta:

- Grupa przekazała na rzecz klienta w fizyczne posiadanie aktywów,
- Grupa ma bieżące prawo żądać zapłaty za aktywa,
- klient zaakceptował aktywa,
- klient posiada znaczące ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów,
- klient ma tytuł prawny do aktywów.

Grupa stosuje MSSF 15 od 1 stycznia 2018 roku. Grupa dokonała analizy wpływu wdrożenia MSSF 15.

Analizą objęto następujące rodzaje umów z klientami:

1. Umowy z organizacjami kartowymi dotyczące działań marketingowych i promocyjnych oraz związanych z rozwojem działalności kartowej,
2. Umowy najmu w których Bank jest wynajmującym i oprócz czynszu z tytułu najmu uzgadnia z klientem (najemcą) sposób rozliczania opłat eksploatacyjnych z tytułu utrzymania nieruchomości. W umowach takich Bank kupuje i odsprzedaje np. usługi komunalne i energii elektrycznej,
3. Umowy dotyczące usług transportu wartości dokonywane na rzecz klientów,
4. Umowy o prowadzenie rachunków bankowych, w odniesieniu do opłat i prowizji nie będących częścią efektywnej stopy procentowej,
5. Umowy kredytów i pożyczek, w odniesieniu do opłat i prowizji nie będących częścią efektywnej stopy procentowej,
6. Umowy dotyczące pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
7. Umowy dotyczące usług zarządzania funduszami.

Grupa nie zidentyfikowała istotnych umów o zmiennym niepewnym składniku wynagrodzenia oraz umów w przypadku których wdrożenie MSSF 15 mogłoby mieć istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

Pozostałe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2018 roku.

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
MSSF 2 (zmiana) „Płatności na bazie akcji”	Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, (b) płatności na bazie akcji mającej funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi, oraz (c) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych.	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
MSSF 4 (zmiana) „Umowy ubezpieczeniowe”	Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4.	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
MSR 40 (zmiana) „Nieruchomości inwestycyjne”	Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy poszczególne nieruchomości spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki na zmianę sposobu użytkowania. Zmiany określają również, iż przykłady zawarte w paragrafie 57 nie stanowią zamkniętego katalogu przykładów (przed zmianą wykaz ten stanowi zamknięty katalog przykładów).	Zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”	Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonej dochodów. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów.	Nowa interpretacja nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSSF 2014-2016	Zmian dokonano w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF. Zmiany dotyczą MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28 i są ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.	Zmiany nie miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.

5.11 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale jeszcze nie weszły w życie

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSSF 9 (zmiana) „Instrumenty finansowe”	Zmiany do MSSF 9 - Charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą - modyfikują obowiązujące wymogi dotyczące praw z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy na potrzeby umożliwienia wyceny według zamortyzowanego kosztu (lub, w zależności od modelu biznesowego, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody) nawet w przypadku ujemnych płatności kompensacyjnych. Zmiany przewidują, iż znak (plus bądź minus) kwoty przedpłaty nie jest istotny – tj. w zależności od stopy procentowej obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Grupa uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Zmiany do MSR 28 - Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wprowadzono w celu wyjaśnienia, że jednostka stosuje MSSF 9 (w tym regulacje dotyczące utraty wartości) do długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach, które wchodzi w skład inwestycji netto w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, w stosunku do których nie zastosowano metody praw własności. Zmiany usuwają również paragraf 41, ponieważ uznano, że paragraf ten jedynie powtórzył wymogi zawarte w MSSF 9 i wywoływał zamieszanie w kwestii rozliczania długoterminowych udziałów. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Grupa uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczania podatku dochodowego”	<p>Może być niejasne, w jaki sposób prawo podatkowe odnosi się do określonej transakcji lub okoliczności lub czy organ podatkowy zaakceptuje opodatkowanie jednostki. MSR 12 „Podatki dochodowe” określa sposób rozliczania podatku bieżącego i odroczonego, ale nie odzwierciedla skutków niepewności. KIMSF 23 zawiera wytyczne, które uzupełniają wymogi zawarte w MSR 12, określając sposób odzwierciedlenia skutków niepewności przy ujmowaniu podatku dochodowego.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.</p>	<p>Grupa uważa, że interpretacja nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
MSSF 16 „Leasing”	<p>Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne, lub o krańcową stopę procentową. MSSF 16 definiuje okres leasingu jako całkowity, niepodlegający odwołaniu okres, podczas którego leasingobiorca ma prawo do użytkowania danego aktywa. Okres leasingu obejmuje również okresy opcjonalne w przypadku, gdy jednostka jest pewna wykonania opcji przedłużenia (lub nie wykonania opcji zakończenia) leasingu.</p> <p>W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania odnośnych aktywów. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wzór otrzymywania korzyści z wykorzystania odnośnych aktywów.</p> <p>Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone w przypadku jednostek, które stosują MSSF 15 Przychody z umów z klientami od daty lub przed datą pierwszego zastosowania niniejszego standardu.</p>	<p>Grupa nie skorzystała z możliwości wcześniejszego zastosowania MSSF 16 i będzie stosowała standard począwszy od 1 stycznia 2019 roku.</p> <p>W odniesieniu do Grupy jako leasingodawcy - zasady ujmowania umów leasingowych i ich rozliczania pozostaną w większości bez zmian. Niemniej zmiana standardu może mieć wpływ na ich modele biznesowe i produkty leasingowe w związku ze zmianą potrzeb i zachowań leasingobiorców.</p> <p>W odniesieniu do Grupy jako leasingobiorcy - wpływ pierwszego zastosowania MSSF 16 przedstawiono w Nocie 5.1.</p>

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.12 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską

STANDARD / INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”	Nowy standard wymaga wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych w wysokości aktualnej wartości wypłaty i zapewnia bardziej jednolite podejście do wyceny i prezentacji wszystkich umów ubezpieczeniowych. Wymogi te mają na celu osiągnięcie spójnego ujmowania umów ubezpieczeniowych opartego na określonych zasadach rachunkowości. MSSF 17 zastępuje MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i związane z nimi interpretacje w dniu zastosowania nowego standardu. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2021 roku lub po tej dacie.	Grupa uważa, że nowy standard nie będzie miał znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”	Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” – Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu - wymagają aby po zmianie planu zastosować zaktualizowanych założeń do wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.
MSSF 3 (zmiana) „Połączenia jednostek”	Zmiany zawężają i wyjaśniają definicję przedsięwzięcia. Umożliwiają również przeprowadzenie uproszczonej oceny czy zespół aktywów i działań stanowi grupę aktywów, a nie przedsięwzięcie. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie.	Grupa uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych” oraz MSR 8 (zmiana) „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”	Zmiany ujednolicają i wyjaśniają definicję „Istotny” oraz zawierają wytyczne w celu zwiększenia spójności stosowania tego konceptu w międzynarodowych standardach sprawozdawczości finansowej. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.
Zmiany do MSSF 2015-2017	Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do Standardów (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Zmiany precyzują, że: gdy jednostka przejmuje kontrolę nad przedsięwzięciem, wcześniej posiadane udziały we wspólnej działalności podlegają ponownej wycenie (MSSF 3), gdy jednostka uzyska współkontrolę nad przedsięwzięciem, jednostka nie dokonuje ponownej wyceny posiadanego wcześniej udziału we wspólnej działalności (MSSF 11), jednostka w taki sam sposób rozlicza wszystkie konsekwencje podatku dochodowego z tytułu dywidend (MSR 12), wszelkie pożyczki zaciągnięte pierwotnie w celu modernizacji składnika aktywów traktowane są jako pożyczki ogólnego przeznaczenia w przypadku gdy składnik aktywów jest gotowy do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży (MSR 23). Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6. Zarządzanie ryzykiem

Polityka zarządzania ryzykiem Grupy ma na celu optymalizację struktury bilansu i pozycji pozabilansowych przy uwzględnieniu założonej relacji ryzyka do dochodu oraz kompleksowego ujęcia wpływu różnych rodzajów ryzyka, które Grupa podejmuje w swojej działalności biznesowej. Ryzyka są monitorowane i kontrolowane w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia oraz regularnie raportowane, zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

Dalsza część noty opisuje wszystkie istotne ryzyka występujące w działalności Grupy.

6.1 Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Ponadto sprawuje ona nadzór nad zgodnością polityki Grupy w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Grupy.

Zarząd

Zarząd jest odpowiedzialny za opracowanie, wdrażanie i funkcjonowanie procesów zarządzania ryzykiem poprzez m.in. wprowadzanie odpowiednich wewnętrznych regulacji z uwzględnieniem wyników kontroli audytu wewnętrznego.

Zarząd odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu obliczania kapitału wewnętrznego oraz za efektywność przeglądu procesu wyliczania kapitału wewnętrznego i jego monitoring. Ponadto wprowadza niezbędne korekty lub udoskonalenia do tych procesów i systemów, co do których zachodzi taka konieczność. Konieczność ta może być spowodowana zmianami poziomu ryzyka w działalności Grupy, czynnikami otoczenia gospodarczego lub nieprawidłowościami w funkcjonowaniu procesów lub systemów.

Zarząd okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat typów, skali, istotności ryzyk, na które narażona jest Grupa, jak również metod wykorzystywanych do ich zarządzania.

Zarząd ocenia, czy działalność taka jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie, raportowanie i kontrola lub ograniczanie są prowadzone na odpowiednim poziomie w ramach procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto sprawdza, czy kierownictwo każdego szczebla efektywnie zarządza ryzykiem w ramach swoich kompetencji.

Komitety

W realizacji powyższych zadań, w zakresie zarządzania ryzykiem, Zarząd jest wspierany przez odpowiednie komitety:

- Komitet Aktywów Pasywów i Ryzyka – w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym, płynności oraz adekwatnością kapitałową,
- Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego, stanowiący wsparcie dla Komitetu Aktywów Pasywów i Ryzyka – w zakresie zarządzania ryzykiem płynności oraz rynkowym,
- Komitet Ryzyka Operacyjnego – w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- Komitet Kredytowy – w zakresie podejmowania decyzji kredytowych w ramach uprawnień oraz w przypadku przygotowania rekomendacji dotyczących największych transakcji przedstawianych o decyzji Zarządowi,
- Komitet Zarządzania Zmianami – w obszarze wdrażania nowych lub modyfikacji istniejących produktów oraz procesów biznesowych i pozabiznesowych,
- Komitet Bezpieczeństwa – w dziedzinie bezpieczeństwa i zarządzania ciągłością działania,
- Komitet Ryzyka Modeli – w zakresie zarządzania ryzykiem modeli.

6.2 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe należy do podstawowych ryzyk związanych z działalnością Grupy. Udział kredytów i pożyczek w bilansie Grupy powoduje, że jego utrzymanie na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności Grupy. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym ma charakter scentralizowany i jest wykonywany przede wszystkim poprzez jednostki Pionu Zarządzania Ryzykami, umiejscowione w Centrali Banku oraz jego strukturach lokalnych.

Integracja ryzyk w Pionie Zarządzania Ryzykami, w którym oprócz ryzyka kredytowego zostały przypisane także ryzyko rynkowe oraz operacyjne, umożliwia efektywne zarządzanie wszystkimi rodzajami ryzyk o charakterze kredytowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Proces obejmuje wszystkie funkcje kredytowe – analizę kredytową, podejmowanie decyzji kredytowych, monitorowanie i administrowanie oraz restrukturyzację i windykację.

Funkcje te są realizowane zgodnie z obowiązującą w danym roku obrachunkowym polityką kredytową Banku i wytycznymi do niej, przyjętymi przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku. Efektywność i skuteczność funkcji kredytowych jest osiągana przy wykorzystaniu zróżnicowanych metod i metodologii kredytowych oraz zastosowaniu zaawansowanych narzędzi informatycznych, które zostały zintegrowane z głównym systemem informatycznym Banku. Procedury obowiązujące w Banku pozwalają na ograniczanie ryzyka kredytowego. W szczególności te dotyczące zasad oceny ryzyka transakcji, ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytów, uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych oraz ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności, zgodnie z przyjętym w Banku systemem segmentacji klientów.

Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o ograniczenia wynikające z przepisów zewnętrznych oraz wewnętrzne normy ostrożnościowe. Dotyczą one w szczególności wskaźników koncentracji zaangażowania kredytowego dla określonych sektorów gospodarki, wskaźnika udziału znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku oraz limitów zaangażowania na poszczególne kraje, banki zagraniczne i krajowe instytucje finansowe.

Uprawnienia do podejmowania decyzji kredytowych, ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności oraz wewnętrzne i zewnętrzne normy ostrożnościowe uwzględniają nie tylko kredyty, pożyczki i gwarancje, ale również transakcje pochodne i instrumenty dłużne.

Bank ustalił następujące limity portfelowe w polityce kredytowej:

- udział znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku,
- limity na segmenty klientów,
- limity na produkty (kredyty hipoteczne udzielane klientom indywidualnym, finansowanie nieruchomości komercyjnych).

Z uwagi na fakt, że kluczowe limity ustalane są przez organy decyzyjne, które jednocześnie otrzymują i analizują raporty na temat ryzyka kredytowego (prezentujące również bazylejskie parametry ryzyka kredytowego), decyzje o limitach w znacznym stopniu uwzględniają ocenę ryzyka kredytowego wspartą wewnętrznymi systemami ratingowymi. Ponadto, Bank limituje transakcje kredytowe charakteryzujące się podwyższonym ryzykiem poprzez zastrzeżenie decyzyjności w tych przypadkach dla szczebli decyzyjnych z wyższym limitem uprawnień.

Ochronę jakości portfela kredytowego zapewniają również jego okresowe przeglądy oraz bieżące monitorowanie terminowej obsługi kredytów i kondycji finansowej klientów.

Modele ratingowe wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z wewnętrznych modeli ratingowych w zależności od segmentu klienta i/lub rodzaju ekspozycji.

Proces nadawania ratingu stanowi istotny element oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji, stanowiąc wstępny etap w procesie podejmowania decyzji kredytowej zarówno o udzieleniu jak i zmianie warunków kredytu oraz w procesie monitorowania jakości portfela kredytowego.

Pomiar ryzyka kredytowego odbywa się przy uwzględnieniu trzech parametrów – PD, LGD oraz EAD. Parametr PD odnosi się do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (ang. default) czyli z niedotrzymaniem warunków umownych przez Kredytobiorcę, w horyzoncie jednego roku i może mieć charakter podmiotowy lub produktowy. Parametr LGD wskazuje na szacowaną wysokość straty, która zostanie poniesiona dla każdej transakcji o charakterze kredytowym od daty wystąpienia takiego niewykonania zobowiązania. Parametr EAD odzwierciedla szacowaną wysokość ekspozycji kredytowej na tę datę.

Parametry ryzyka wykorzystywane w modelach ratingowych służą do wyliczenia oczekiwanej straty z tytułu ryzyka kredytowego.

Wartość oczekiwanej straty jest jednym z istotnych kryteriów oceny branych pod uwagę przez czynniki decyzyjne w procesie kredytowania. W szczególności ta wartość jest porównywana z wnioskowanym poziomem marży.

Poziom marż minimalnych dla danego produktu lub segmentu klienta jest określany na podstawie analizy ryzyka, uwzględniającej wartość szacowanych parametrów ryzyka i stanowiącej fragment systemu ratingów wewnętrznych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zarówno rating klienta jak i transakcji, a także parametry ryzyka kredytowego odgrywają znaczącą rolę w systemie informacji o ryzyku kredytowym. Dla każdego modelu ratingowego raporty ryzyka kredytowego zawierają informacje dotyczące porównania zrealizowanych parametrów z teoretycznymi wartościami dla każdej klasy ratingowej.

Raporty ryzyka kredytowego są generowane miesięcznie, a ich zakres jest różny w zależności od odbiorcy raportu (im wyższy szczebel zarządzania, tym prezentowane raporty są bardziej zagregowane). W ten sposób raporty są efektywnie wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Na potrzeby wewnętrzne w Banku funkcjonują następujące modele ratingowe, opracowane zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych:

- 1) Dla segmentu klienta indywidualnego Bank stosuje dwa odrębne modele przeznaczone dla:
 - kredytów mieszkaniowych (zabezpieczonych hipotecznie),
 - pożyczek gotówkowych (konsumenckich),
 - limitów odnawialnych.
- 2) Dla segmentu klienta korporacyjnego, Bank stosuje modele ratingowe dzieląc klientów na:
 - przedsiębiorstwa niefinansowe:
 - klienci korporacyjni,
 - małe i średnie przedsiębiorstwa (SME),
 - kredytowanie specjalistyczne (finansowanie nieruchomości przychodowych),
 - jednostki samorządu terytorialnego.

Wewnętrzny modelami ratingowymi nie są objęte następujące rodzaje ekspozycji:

- 1) ekspozycje detaliczne nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - debety,
 - ekspozycje związane z kartami kredytowymi,
 - ekspozycje związane z kasami mieszkaniowymi,
 - pozostałe należności.
- 2) ekspozycje wobec przedsiębiorstw nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
 - ekspozycje wobec giełd i pozostałych instytucji finansowych,
 - ekspozycje wobec instytucji ubezpieczeniowych,
 - finansowanie projektów,
 - skupione wierzytelności,
 - ekspozycje wobec funduszy inwestycyjnych,
 - ekspozycje wobec przedsiębiorstw leasingowych i holdingów finansowych,
 - pozostałe należności.
- 3) ekspozycje wobec samorządów regionalnych i władz lokalnych, które nie są traktowane jako ekspozycje wobec rządów centralnych, dla których liczba istotnych kontrahentów jest ograniczona.

W poniższych tabelach przedstawiono jakość portfela kredytowego według stanu na 31 grudnia 2018 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2018										% PORTFELA	
		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY MIESZKANIOWE (ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE)													
1	0,00% <= PD < 0,06%	8 666 275	1 780 996		-	10 447 271	287 264	2 208			289 472	19,4%	
2	0,06% <= PD < 0,19%	3 938 029	1 370 048		-	5 308 077	309 139	2 864			312 003	10,2%	
3	0,19% <= PD < 0,35%	19 489 854	4 889 979		33	24 379 866	303 131	27 983			331 114	44,7%	
4	0,35% <= PD < 0,73%	7 122 393	3 187 017		-	10 309 410	179 126	29 801			208 927	19,0%	
5	0,73% <= PD < 3,50%	687 410	1 546 084		-	2 233 494	100 814	29 487			130 301	4,3%	
6	3,50% <= PD < 14,00%	34 579	586 560		-	621 139	9 470	60 148			69 618	1,2%	
7	14,00% <= PD < 100,00%	554	668 569		-	669 123	19	5 094			5 113	1,2%	
Razem		39 939 094	14 029 253		33	53 968 380	1 188 963	157 585			1 346 548	100,0%	
POŻYCZKI GOTÓWKOWE (KONSUMENCKIE)													
1	0,00% <= PD < 0,09%	655 592	142 190		-	797 782	194	-			194	7,1%	
2	0,09% <= PD < 0,18%	1 453 915	189 229		-	1 643 144	335	-			335	14,7%	
3	0,18% <= PD < 0,39%	2 531 257	208 958		15	2 740 230	53	-			53	24,5%	
4	0,39% <= PD < 0,90%	2 440 988	126 235		94	2 567 317	42	-			42	23,0%	
5	0,90% <= PD < 2,60%	1 676 831	124 991		39	1 801 861	209	-			209	16,1%	
6	2,60% <= PD < 9,00%	818 889	182 305		207	1 001 401	339	-			339	9,0%	
7	9,00% <= PD < 30,00%	204 291	194 604		112	399 007	-	201			201	3,6%	
8	30,00% <= PD < 100,00%	19 002	205 128		75	224 205	-	7			7	2,0%	
Razem		9 800 765	1 373 640		542	11 174 947	1 172	208			1 380	100,0%	
LIMITY ODNAWIALNE													
1	0,00% <= PD < 0,02%	2 883	5 200		-	8 083	94 494	329 639			424 133	38,9%	
2	0,02% <= PD < 0,11%	17 450	37 825		-	55 275	78 153	205 964			284 117	30,5%	
3	0,11% <= PD < 0,35%	20 790	57 233		-	78 023	18 333	61 019			79 352	14,2%	
4	0,35% <= PD < 0,89%	9 281	51 406		-	60 687	3 861	20 794			24 655	7,7%	
5	0,89% <= PD < 2,00%	4 260	31 919		-	36 179	1 082	9 613			10 695	4,2%	
6	2,00% <= PD < 4,80%	2 023	22 260		1	24 284	657	6 170			6 827	2,8%	
7	4,80% <= PD < 100,00%	566	12 891		1	13 458	368	5 005			5 373	1,7%	
Razem		57 253	218 734		2	275 989	196 948	638 204			835 152	100,0%	
Razem segment klienta indywidualnego		49 797 112	15 621 627		577	65 419 316	1 387 083	795 997			2 183 080		

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2018										% PORTFELA	
		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)			RAZEM
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KLIENCI KORPORACYJNI													
1	0,00% <= PD < 0,15%	502 738	8 300		-	511 038	2 225 560	13 187			2 238 747	5,2%	
2	0,15% <= PD < 0,27%	1 953 673	47 758		-	2 001 431	2 827 794	27 452			2 855 246	9,3%	
3	0,27% <= PD < 0,45%	3 651 157	56 875		-	3 708 032	3 237 748	81 099			3 318 847	13,4%	
4	0,45% <= PD < 0,75%	4 942 251	128 214		-	5 070 465	6 380 043	431 920			6 811 963	22,6%	
5	0,75% <= PD < 1,27%	3 632 780	810 592		-	4 443 372	5 656 673	1 212 310			6 868 983	21,6%	
6	1,27% <= PD < 2,25%	3 559 709	393 069		-	3 952 778	2 938 157	395 343			3 333 500	13,9%	
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 008 324	503 834		-	1 512 158	925 159	206 145			1 131 304	5,0%	
8	4,00% <= PD < 8,50%	1 028 128	893 421		-	1 921 549	1 955 801	355 943			2 311 744	8,1%	
9	8,50% <= PD < 100,00%	82 765	132 909		-	215 674	187 655	67 344			254 999	0,9%	
Razem		20 361 525	2 974 972		-	23 336 497	26 334 590	2 790 743			29 125 333	100,0%	
MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA (SME)													
1	0,00% <= PD < 0,06%	18 000	1 438		-	19 438	47 119	1 561			48 680	1,1%	
2	0,06% <= PD < 0,14%	276 547	14 475		-	291 022	327 770	3 449			331 219	10,4%	
3	0,14% <= PD < 0,35%	862 656	50 491		-	913 147	509 977	23 439			533 416	24,3%	
4	0,35% <= PD < 0,88%	976 510	106 473		5	1 082 988	359 443	47 227			406 670	25,1%	
5	0,88% <= PD < 2,10%	758 679	115 372		-	874 051	185 520	24 774			210 294	18,2%	
6	2,10% <= PD < 4,00%	354 590	74 735		10	429 335	83 199	19 184			102 383	8,9%	
7	4,00% <= PD < 7,00%	198 485	57 209		-	255 694	43 733	9 355			53 088	5,2%	
8	7,00% <= PD < 12,00%	119 256	49 008		-	168 264	15 205	5 952			21 157	3,2%	
9	12,00% <= PD < 22,00%	48 522	43 415		-	91 937	5 936	4 039			9 975	1,7%	
10	22,00% <= PD < 100,00%	29 227	75 943		18	105 188	6 365	2 439			8 804	1,9%	
Razem		3 642 472	588 559		33	4 231 064	1 584 267	141 419			1 725 686	100,0%	
Razem segment przedsiębiorstw		24 003 997	3 563 531		33	27 567 561	27 918 857	2 932 162			30 851 019		

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2018											
		WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
		KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
				ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO													
1	0,00% <= PD < 0,04%	650	-			-	650	10 032	-			10 032	0,4%
2	0,04% <= PD < 0,06%	344 709	-			-	344 709	55 820	-			55 820	14,8%
3	0,06% <= PD < 0,13%	337 260	-			-	337 260	15 505	-			15 505	13,0%
4	0,13% <= PD < 0,27%	347 994	-			-	347 994	162 257	-			162 257	18,8%
5	0,27% <= PD < 0,50%	636 686	-			-	636 686	45 007	-			45 007	25,1%
6	0,50% <= PD < 0,80%	686 002	-			-	686 002	8 875	-			8 875	25,6%
7	0,80% <= PD < 1,60%	33 108	-			-	33 108	11 000	-			11 000	1,6%
8	1,60% <= PD < 100,00%	17 730	-			-	17 730	25	-			25	0,7%
Razem		2 404 139	-			-	2 404 139	308 521	-			308 521	100,0%

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Bank stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

KLASA NADZORCZA	31.12.2018											
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE Z TYTUŁU KREDYTOWANIA SPECJALISTYCZNEGO												
Wysoka	1 351 575	53 798			-	1 405 373	243 336	-			243 336	19,7%
Dobra	3 875 730	-			-	3 875 730	1 628 766	-			1 628 766	65,8%
Zadawalająca	706 146	90 611			-	796 757	395 251	-			395 251	14,3%
Słaba	-	13 556			-	13 556	-	5 000			5 000	0,2%
Razem	5 933 451	157 965			-	6 091 416	2 267 353	5 000			2 272 353	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Portfel ekspozycji nie objętych modelem ratingowym (bez utraty wartości), według okresów przeterminowania

	31.12.2018											
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE NIE OBJĘTE MODELEM RATINGOWYM												
Nieprzeterminowane	24 351 772	614 705			252	24 966 729	7 649 566	215 018			7 864 584	97,1%
Przeterminowane, w tym:	568 456	360 519			1	928 976	27 842	10 062			37 904	2,9%
- do 1 miesiąca	568 454	68 050			1	636 505	27 822	8 042			35 864	2,1%
- od 1 do 2 miesięcy	-	112 828			-	112 828	-	714			714	0,3%
- powyżej 2 miesięcy	2	179 641			-	179 643	20	1 306			1 326	0,5%
Razem	24 920 228	975 224			253	25 895 705	7 677 408	225 080			7 902 488	100,0%

Portfel ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, według okresów przeterminowania

	31.12.2018											
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BILANSOWYCH					WARTOŚĆ NOMINALNA EKSPOZYCJI POZABILANSOWYCH						
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		RAZEM	% PORTFELA
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA					ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI												
Nieprzeterminowane			1 308 260	242 608	15 026	1 565 894			274 600	6 713	281 313	22,1%
Przeterminowane, w tym:			3 800 001	2 398 499	71 676	6 270 176			225 579	2 737	228 316	77,9%
- do 1 miesiąca			87 771	188 345	7 596	283 712			200 912	671	201 583	5,8%
- od 1 do 3 miesięcy			176 815	200 735	63	377 613			19 202	389	19 591	4,8%
- od 3 miesięcy do 1 roku			334 112	374 010	362	708 484			355	709	1 064	8,5%
- od 1 do 5 lat			1 306 983	870 098	5 245	2 182 326			5 017	799	5 816	26,2%
- powyżej 5 lat			1 894 320	765 311	58 410	2 718 041			93	169	262	32,6%
Razem			5 108 261	2 641 107	86 702	7 836 070			500 179	9 450	509 629	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rating klienta/transakcji a szczebel podejmowania decyzji kredytowej

Szczebel decyzyjny związany z zatwierdzeniem transakcji jest w bezpośredni sposób uzależniony od ratingu klienta.

Limity uprawnień są związane z zajmowanym stanowiskiem, określonym zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku. Limity są określone biorąc pod uwagę:

- kwotę łącznego zaangażowania Banku wobec klienta łącznie z kwotą wnioskowanej transakcji,
- rodzaj klienta,
- zaangażowanie osób i podmiotów powiązanych z klientem.

Walidacja modeli ratingowych

Wewnętrzna walidacja modeli i oszacowań parametrów ryzyka koncentruje się na ocenie jakości modeli ryzyka oraz dokładności i stabilności oszacowań parametrów stosowanych przez Bank. Walidacja przeprowadzana jest na poziomie każdego modelu ryzyka, przy czym dla każdej z klas ekspozycji Bank może stosować kilka modeli.

Ponadto komórka audytu wewnętrznego ma obowiązek, co najmniej raz w roku, dokonać przeglądu systemów ratingowych Banku i ich funkcjonowania, w szczególności w obszarze funkcjonowania jednostki kontroli ryzyka i oszacowań wartości parametrów ryzyka. Przegląd obejmuje zgodność systemów ratingowych i ich funkcjonowania w Banku ze wszystkimi obowiązującymi minimalnymi wymaganiami w zakresie metod zaawansowanych.

Podział ekspozycji z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym

PORTFEL	31.12.2018		
	WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO	ODPIS	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	127 378 137	-1 023 186	126 354 951
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego	65 419 316	-515 724	64 903 592
Kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)	53 968 380	-259 517	53 708 863
Pożyczki gotówkowe (konsumenckie)	11 174 947	-247 538	10 927 409
Limity odnawialne	275 989	-8 669	267 320
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw	27 567 561	-170 223	27 397 338
Klienci korporacyjni	23 336 497	-106 569	23 229 928
Małe i średnie przedsiębiorstwa (SME)	4 231 064	-63 654	4 167 410
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego	2 404 139	-3 258	2 400 881
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	6 091 416	-81 702	6 009 714
Ekspozycje nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	25 895 705	-252 279	25 643 426
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	7 836 070	-5 197 270	2 638 800
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające utracie wartości (*)	135 214 207	-6 220 456	128 993 751

(*) Kredyty i pożyczki wyceniane wg zamortyzowanego kosztu i wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji pozabilansowych udzielonych klientom (zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej) na objęte i nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym

PORTFEL	31.12.2018	
	WARTOŚĆ NOMINALNA	ODPIS
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	43 517 461	-128 203
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego	2 183 080	-4 484
Kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)	1 346 548	-2 205
Pożyczki gotówkowe (konsumenckie)	1 380	-58
Limity odnawialne	835 152	-2 221
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu przedsiębiorstw	30 851 019	-79 838
Klienci korporacyjni	29 125 333	-75 629
Małe i średnie przedsiębiorstwa (SME)	1 725 686	-4 209
Portfel objęty modelem ratingowym dla segmentu jednostek samorządu terytorialnego	308 521	-87
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	2 272 353	-10 973
Ekspozycje nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	7 902 488	-32 821
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	509 629	-112 495
Razem ekspozycje pozabilansowe udzielone klientom	44 027 090	-240 698

Podział należności od banków według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	WARTOŚĆ BILANSOWA					RAZEM	%PORTFELA
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)		
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU							
AA+ do AA-	89 431	-	-	-	-	89 431	3,9%
A+ do A-	1 141 105	614	-	108	-	1 141 827	50,1%
BBB+ do BBB-	733 081	-	-	-	-	733 081	32,2%
BB+ do BB-	2 150	-	-	-	-	2 150	0,1%
bez ratingu	302 854	-	8 987	-	-	311 841	13,7%
Razem wartość bilansowa brutto	2 268 621	614	8 987	108	-	2 278 330	100,0%
Odpis	-921	-	-8 987	-	-	-9 908	
Wartość bilansowa netto	2 267 700	614	-	108	-	2 268 422	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	WARTOŚĆ BILANSOWA					RAZEM	%PORTFELA
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)		
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU							
A+ do A-	5 362 693	-	-	-	-	5 362 693	47,4%
BBB+ do BBB-	676 434	-	-	-	-	676 434	6,0%
bez ratingu	5 244 564	-	31 547	-	-	5 276 111	46,6%
Razem wartość bilansowa brutto	11 283 691	-	31 547	-	-	11 315 238	100,0%
Odpis	-27 792	-	-31 547	-	-	-59 339	
Wartość bilansowa netto	11 255 899	-	-	-	-	11 255 899	
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY							
AAA	952 874	-	-	-	-	952 874	3,5%
A+ do A-	14 392 599	-	-	-	-	14 392 599	53,2%
BBB+ do BBB-	693 351	-	-	-	-	693 351	2,6%
bez ratingu	10 994 003	-	-	-	-	10 994 003	40,7%
Razem wartość bilansowa	27 032 827	-	-	-	-	27 032 827	100,0%
Odpis (*)	-28 307	-	-	-	-	-28 307	
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU							
A+ do A-						679 689	90,0%
BBB+ do BBB-						4 169	0,6%
bez ratingu						71 355	9,4%
Razem wartość bilansowa						755 213	100,0%

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej.

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Fitch według stanu na 31 grudnia 2018 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE PRZEZNACZONE DO OBROTU			INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE			RAZEM	% PORTFELA
	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTALE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE		
AAA	251 167	297 401	-	27 308	244 370	-	820 246	46,5%
AA+ do AA-	47 748	-	-	-	-	-	47 748	2,7%
A+ do A-	163 280	540	-	14 170	-	-	177 990	10,1%
BBB+ do BBB-	184 064	-	17 060	11 791	-	-	212 915	12,1%
BB+ do BB-	117	-	-	-	-	-	117	-
B+ do B-	1 894	-	-	-	-	-	1 894	0,1%
bez ratingu	126 081	116 021	246 289	15 926	-	-	504 317	28,5%
Razem	774 351	413 962	263 349	69 195	244 370	-	1 765 227	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Modele ratingowe – dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2017 roku

Od 1 stycznia 2018 roku Grupa przyjęła do stosowania Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej nr 9 „Instrumenty Finansowe” (dalej „MSSF 9”). Grupa skorzystała z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). MSSF 9 istotnie zmienił też wymogi MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”. Ujawnienia za okres porównawczy stanowią powtórzenie ujawnień przedstawionych w poprzednich okresach.

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,06%	10 308 122	21,1%
2	0,06% <= PD < 0,19%	5 220 016	10,7%
3	0,19% <= PD < 0,35%	21 828 654	44,8%
4	0,35% <= PD < 0,73%	8 464 383	17,4%
5	0,73% <= PD < 3,50%	1 553 153	3,2%
6	3,50% <= PD < 14,00%	627 941	1,3%
7	14,00% <= PD < 100,00%	722 811	1,5%
Razem		48 725 080	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – pożyczki gotówkowe (konsumenckie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,09%	763 055	7,4%
2	0,09% <= PD < 0,18%	1 597 102	15,5%
3	0,18% <= PD < 0,39%	2 555 301	24,7%
4	0,39% <= PD < 0,90%	2 423 887	23,5%
5	0,90% <= PD < 2,60%	1 603 023	15,5%
6	2,60% <= PD < 9,00%	854 202	8,3%
7	9,00% <= PD < 30,00%	335 767	3,2%
8	30,00% <= PD < 100,00%	194 236	1,9%
Razem		10 326 573	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu niefinansowego klienta korporacyjnego (bez utraty wartości)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2017	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,15%	618 103	3,0%
2	0,15% <= PD < 0,27%	1 400 964	6,9%
3	0,27% <= PD < 0,45%	2 802 868	13,7%
4	0,45% <= PD < 0,75%	6 073 391	29,7%
5	0,75% <= PD < 1,27%	3 468 286	17,0%
6	1,27% <= PD < 2,25%	2 494 294	12,2%
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 244 813	6,1%
8	4,00% <= PD < 8,50%	2 246 694	11,0%
9	8,50% <= PD < 100,00%	84 549	0,4%
Razem		20 433 962	100,0%

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Grupa stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

KLASA NADZORCZA	31.12.2017	
	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
Wysoka	1 105 911	15,3%
Dobra	4 863 113	67,1%
Zadowolająca	1 271 661	17,5%
Słaba	7 080	0,1%
Razem	7 247 765	100,0%

Podział kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznymi modelami ratingowymi

	31.12.2017
KREDYTY I POŻYCZKI BEZ ROZPOZNANEJ UTRATY WARTOŚCI	129 764 165
Kredyty i pożyczki dla ludności	62 073 320
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	59 051 653
Kredyty mieszkaniowe	48 725 080
Pożyczki gotówkowe	10 326 573
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	3 021 667
Kredyty i pożyczki dla przedsiębiorstw	67 690 845
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym	20 433 962
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	7 247 765
Dłużne papiery wartościowe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	12 657 973
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	-
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	27 351 145
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 536 250
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	132 300 415

(*) Kwoty kredytów i pożyczek udzielonych klientom uwzględniają należności z tytułu leasingu finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2017 roku

RATING	DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE				RAZEM
	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	
AA+ do AA-	-	722 151	-	-	722 151
A+ do A-	1 646 758	20 835 674	3 450 338	492 419	26 425 189
bez ratingu	79 100	11 718 765 (*)	31 453 (**)	-	11 829 318
Razem	1 725 858	33 276 590	3 481 791	492 419	38 976 658

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 11 066 168 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 31 453 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2017 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE PRZEZNACZONE DO OBROTU			INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE			RAZEM
	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	129	-	-	-	-	-	129
AA+ do AA-	59 784	-	-	-	-	-	59 784
A+ do A-	588 677	102 882	-	40 143	-	-	731 702
BBB+ do BBB-	40 019	-	-	-	-	-	40 019
bez ratingu	224 868	66 941	265 747	36 653	182 600	-	776 809
Razem	913 477	169 823	265 747	76 796	182 600	-	1 608 443

Charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych

W Grupie od 1 stycznia 2018 roku, odpisy aktualizacyjne tworzone są zgodnie z MSSF 9.

MSSF 9 zakłada kalkulację odpisów z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe oraz z uwzględnieniem prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji.

Model oczekiwanych strat kredytowych

Model utraty wartości stosuje się do składników aktywów finansowych zakwalifikowanych, zgodnie z postanowieniami MSSF 9, jako aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne dochody całkowite, z wyjątkiem instrumentów kapitałowych.

Model utraty wartości zgodnie z MSSF 9 opiera się na podziale ekspozycji na 3 Koszyki w zależności od zmian dotyczących jakości kredytowej w porównaniu do początkowego ujęcia aktywów w księgach. Sposób kalkulacji odpisu z tytułu utraty wartości zależy od koszyka.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

KOSZYK	KRYTERIUM KLASYFIKACJI DO KOSZYKA	SPOSÓB KALKULACJI ODPISU Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI
Koszyk 1	Ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej nie zidentyfikowano znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i nie stwierdzono utraty wartości	12-miesięczna oczekiwana strata kredytowa
Koszyk 2	Ekspozycje, dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej zidentyfikowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego i nie stwierdzono utraty wartości	Oczekiwana strata kredytowa w horyzoncie dożywotnim
Koszyk 3	Ekspozycje, dla których stwierdzono utratę wartości	

Ponadto aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia (tj. aktywa z rozpoznaną utratą wartości na dzień nabycia lub udzielenia), traktowane są jako POCI we wszystkich następnych okresach do momentu ich wyksięgowania. Zasada ta obowiązuje nawet wtedy, gdy w międzyczasie doszło do uzdrowienia aktywa. Innymi słowy, aktywa raz rozpoznane jako POCI pozostają w tym statusie niezależnie od przyszłych zmian szacunków dotyczących generowanych przez nie przepływów pieniężnych.

W przypadku instrumentów o statusie POCI straty kredytowe ujmowane są w wysokości life-time ECL przez cały okres życia tych instrumentów.

Kalkulacja oczekiwanych strat kredytowych

Kalkulacja oczekiwanych strat kredytowych w horyzoncie dożywotnim wymaga zastosowania wieloletnich parametrów ryzyka.

Na potrzeby kalkulacji straty kredytowej zgodnie z MSSF 9 Grupa porównuje przepływy pieniężne, które powinna otrzymać zgodnie z umową z kredytobiorcą, a szacowanymi przez Grupę przepływami, które spodziewa się otrzymać. Tę różnicę Grupa dyskontuje pierwotną efektywną stopą procentową.

Oczekiwane straty kredytowe wyznaczone są w okresie kontraktowej wymagalności z wyjątkiem produktów spełniających kryteria MSSF 9 par. 5.5.20, dla których Grupa wyznacza oczekiwane straty w okresie, w którym jest narażona na ryzyko kredytowe (tj. w ekonomicznym okresie zapadalności).

Metodyka kalkulacji parametrów grupowych – PD, RR oraz EAD.

Wieloletnie parametry PD stanowią ocenę prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia default w kolejnych rocznych interwałach w okresie dożywotnim. Wieloletnia krzywa PD dla danej ekspozycji uzależniona jest od bieżącej wartości parametru 12M PD (i właściwej klasy ratingowej) wyznaczonej w oparciu o wewnętrzne modele PD Grupy. W procesie estymacji Grupa:

- estymuje nieobciążone parametry PD bez uwzględnienia dodatkowych marż konserwatywności (MSSF 9 par. 5.5.17(a)),
- uwzględnia bieżące jak i prognozowane warunki makroekonomiczne (MSSF 9 par. 5.5.17(c)).

Kalkulacja oczekiwanych stóp odzysku (RR) oparta jest o model „poolowy”, w którym w ramach homogenicznych grup kalkulowane są średnie wartości miesięcznych odzysków warunkowo względem miesiąca od identyfikacji defaultu (MSD). Homogeniczne grupy rachunków zostały wyodrębnione na podstawie następujących charakterystyk:

- typu kredytobiorcy,
- typu produktu,
- przedziałów wartości parametru LTV (dla kredytów hipotecznych i pożyczek mieszkaniowych).

W ramach zdefiniowanych homogenicznych grup kalkulowane są średnie miesięczne stopy odzysku, na które składają się spłaty i odzyski z windykacji wynikające zarówno z części zabezpieczonej jak i niezabezpieczonej ekspozycji, ważone wartością zaległego kapitału obserwowaną na początek danego MSD.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla produktów, dla których jest dostępny harmonogram spłat Grupa wyznacza wartość ekspozycji na moment wystąpienia default (EAD, Exposure at Default) oraz kapitału na moment wystąpienia default (PAD, Principal at Default) w okresie dożywotnim (tj. dla przyszłych spłat) bazując na kontraktowych harmonogramach płatności oraz uwzględniając następujące efekty:

- efekt zaległych rat kapitału i odsetek związany z oczekiwanym brakiem płatności ostatnich rat przed wystąpieniem defaultu,
- efekt występowania zaległych płatności (kapitału i odsetek) na datę kalkulacji rezerwy,
- efekt rozliczenia korekty z tytułu ESP w czasie.

Dla produktów, dla których nie jest dostępny harmonogram spłat Grupa wyznacza wartości wieloletnich EAD i PAD wykorzystując parametry CCF (Credit Conversion Factor) oraz PADf (PAD factor). Parametr CCF, stanowiący oszacowanie procentu wykorzystania pozostałej części limitu w okresie 12 miesięcy przed oczekiwanym momentem wystąpienia zdarzenia default, wykorzystywany jest do wyznaczenia oczekiwanej wartości parametrów PAD i EAD w okresie 12M od daty referencyjnej. Parametr PADf wykorzystywany jest do wyznaczenia oczekiwanej wartości parametrów PAD i EAD od 12M po dacie referencyjnej do daty zapadalności rachunku.

Dla ekspozycji, dla których nie jest możliwe wyznaczenie parametrów ryzyka na podstawie wewnętrznych modeli, Grupa przyjmuje podejście polegające na zastosowaniu parametrów z innych portfeli o zbliżonych charakterystykach.

Modele i parametry wykorzystywane do tworzenia odpisów są poddawane okresowej walidacji.

Kryterium niskiego ryzyka kredytowego

Zgodnie z par. 5.5.10 Standardu MSSF 9 ekspozycje, które na datę sprawozdawczą są uznawane za ekspozycje o niskim ryzyku kredytowym, mogą pozostać w Koszyku 1, niezależnie od skali względnego pogorszenia jakości kredytowej od momentu początkowego ujęcia. Zgodnie z par. B.5.5.22 standardu MSSF 9 ryzyko kredytowe instrumentu finansowego uznaje się za niskie gdy:

- instrument finansowy wiąże się z niskim ryzykiem niewykonania zobowiązania,
- pożyczkobiorca ma wysoką krótkoterminową zdolność spełniania swych obowiązków w zakresie wynikającym z umowy,
- niekorzystne zmiany warunków gospodarczych i biznesowych w dłuższej perspektywie mogą – lecz nie muszą – ograniczyć zdolność pożyczkobiorcy do wypełniania jego obowiązków w zakresie wynikającym z umowy.

Grupa stosuje kryterium niskiego ryzyka kredytowego (Low Credit Risk) dla trzech portfeli: ekspozycji wobec banków, ekspozycji wobec jednostek samorządu terytorialnego oraz ekspozycji wobec Skarbu Państwa i NBP.

Aktywa finansowe ze zidentyfikowanym istotnym wzrostem ryzyka kredytowego

Aktywa finansowe, dla których na datę bilansową Grupa zidentyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, klasyfikowane są do koszyka 2. Grupa uznaje, że dla danego aktywa został zidentyfikowany istotny wzrost ryzyka kredytowego jeśli zostanie spełnione kryterium ilościowe lub jakościowe, w szczególności jeśli przeterminowanie przekroczy 30 dni, przy czym wystąpienie danego kryterium jest weryfikowane na poziomie ekspozycji.

Kryteria ilościowe

Biorąc pod uwagę wymogi standardu, Grupa zdefiniowała trzy podstawowe charakterystyki modelu ilościowego:

- miarę, na podstawie której dokonywana jest alokacja do koszyków,
- miarę istotności pogorszenia jakości kredytowej,
- kwantyfikację poziomu istotnego pogorszenia.

Miarę, na podstawie której dokonywana jest alokacja do koszyków, Grupa wyznaczyła jako stosunek:

- bieżącej oceny ryzyka kredytowego określonej jako dożywotnie PD w horyzoncie od daty sprawozdawczej do daty zapadalności wyznaczone na podstawie charakterystyk obowiązujących na datę sprawozdawczą,
- pierwotnej oceny ryzyka kredytowego określonej jako dożywotnie PD w okresie od daty sprawozdawczej do daty zapadalności wyznaczone na podstawie charakterystyk obowiązujących na datę początkowego ujęcia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ocena istotnego pogorszenia ryzyka kredytowego przeprowadzana jest przez porównanie obserwowanej wartości relatywnej zmiany w ocenie ryzyka z wartością teoretyczną, która stanowi próg, powyżej którego Grupa uznaje iż nastąpiło istotne pogorszenie ryzyka kredytowego.

Próg alokacji na poziomie pojedynczej ekspozycji wyznaczany jest poprzez model statystyczny w oparciu m.in. o informacje na temat oceny ryzyka kredytowego na datę początkowego ujęcia oraz czas od daty początkowego ujęcia ekspozycji.

Kryteria jakościowe

W wyniku przeprowadzanego przez Grupę procesu monitoringu identyfikowane są kryteria jakościowe alokacji do Koszyka 2 takie jak:

- wystąpienie opóźnienia w spłacie powyżej 30 dni (30 DPD),
- wystąpienie statusu forbearance,
- ekspozycja znajduje się na liście Watch.

Poza powyższymi, Grupa określiła szereg specyficznych kryteriów jakościowych dla różnych typów portfeli, takich jak między innymi zmiany wewnętrznej oceny ratingowej Grupy specyficznej dla klientów danego segmentu, zmiany klas nadzorczych dla wybranych segmentów (np. specjalistyczne finansowanie), sygnały ostrzegawcze identyfikowane w systemie służącym do monitorowania i zarządzania ryzykiem kredytowym bądź wyniki indywidualnego monitoringu.

Aktywa finansowe ze zidentyfikowaną utratą wartości

Aktywa finansowe, dla których na datę bilansową Grupa zidentyfikowała wystąpienia zdarzenia default klasyfikowane są do Koszyka 3. Grupa uznaje, że dla danego aktywa został zidentyfikowany default jeśli wystąpiła co najmniej jedna z przesłanek:

- kwota zaległości powyżej zadanego progu materialności przez ponad 90 dni,
- ekspozycja w trakcie procesu restrukturyzacji,
- zajście indywidualnej przesłanki utraty wartości.

Dla segmentów SME i korporacyjnego default jest identyfikowany na poziomie klienta, natomiast dla segmentu detalicznego na poziomie klient/grupa produktowa. Kryterium dni i kwoty opóźnień również definiowane jest na poziomie identyfikacji. Analogicznie, jeżeli dla którejkolwiek z umów w ramach agregowanej grupy zaszła przesłanka default, wszystkie umowy z tej grupy traktowane są jako default.

Grupa stosuje 6-miesięczny okres kwarantanny obowiązujący od momentu ustania wszystkich przesłanek default.

Analiza wrażliwości dotycząca prognozy sytuacji makroekonomicznej

Zaprezentowane w tabeli poniżej zmiany oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji bez utraty wartości zostały wyznaczone jako różnica pomiędzy oczekiwany stratami kredytowymi wyliczonymi dla konkretnego scenariusza makroekonomicznego a oczekiwany stratami kredytowymi wyliczonymi z uwzględnieniem wszystkich scenariuszy makroekonomicznych zważonych prawdopodobieństwem ich realizacji (zgodnie z MSSF9).

Scenariusze makroekonomiczne obejmują prognozy czynników makroekonomicznych wpływających na wysokość oczekiwanych strat kredytowych i są przygotowywane przez Biuro Analiz Makroekonomicznych w cyklu kwartalnym. W prognozach uwzględniono następujące czynniki: wzrost PKB, stopę bezrobocia rejestrowanego oraz 3-miesięczną stopę WIBOR w 3 scenariuszach: bazowym (przyjętym do kalkulacji), optymistycznym (zakładającym pozytywne zmiany czynników w kolejnych latach względem scenariusza bazowego) oraz pesymistycznym (zakładającym negatywne zmiany czynników w kolejnych latach względem scenariusza bazowego).

31.12.2018	SCENARIUSZ BAZOWY	SCENARIUSZ OPTYMISTYCZNY	SCENARIUSZ PESYMISTYCZNY
Zmiana poziomu oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji bez utraty wartości (Koszyk 1 i 2), przy założeniu 100% realizacji scenariusza	-18 298	-55 645	144 869

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższe tabele przedstawiają zmiany poziomu odpisów oraz wartości bilansowej brutto aktywów finansowych niewycenianych w wartości godziwej przez wynik w podziale na klasy aktywów finansowych.

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
NALEŻNOŚCI OD BANKÓW ORAZ BANKU CENTRALNEGO WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU (*)						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	5 175 069	1 071	21 014	113	-	5 197 267
Transfer do Koszyka 1	161	-160	-	-1	-	-
Transfer do Koszyka 2	-187	196	-	-9	-	-
Transfer do Koszyka 3	-17	-45	-	62	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	8 712 604	-	-	-	-	8 712 604
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-1 750 421	-414	-	-46	-	-1 750 881
Aktywa finansowe spisane z bilansu (**)	-	-	-5 079	-	-	-5 079
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-23 978	-34	-6 948	-11	-	-30 971
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	12 113 231	614	8 987	108	-	12 122 940
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	425	-	21 127	-	-	21 552
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	1 633	-	-	-	-	1 633
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-378	-	-	-	-	-378
Aktywa finansowe spisane z bilansu (**)	-	-	-5 079	-	-	-5 079
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyłączając transfery między koszykami)	-363	2	-	-	-	-361
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	517	-2	-7 061	-	-	-6 546
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	1 834	-	8 987	-	-	10 821

(*) Należności od Banku Centralnego obejmują rachunek bieżący i depozyty

(**) W tym wartość odsetek umownych podlegających częściowemu odpisaniu w kwocie 5 079 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	89 734 902	20 981 569	7 423 047	3 327 030	81 046	121 547 594
Transfer do Koszyka 1	3 294 387	-3 278 870	-7 079	-8 438	-	-
Transfer do Koszyka 2	-6 143 253	6 247 851	-34 349	-70 249	-	-
Transfer do Koszyka 3	-809 369	-564 304	693 622	680 051	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	29 903 625	-1	-	-	2 116	29 905 740
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-16 531 169	-3 211 797	-725 496	-297 910	-2 692	-20 769 064
Aktywa finansowe spisane z bilansu (*)	-	-	-2 259 977	-1 222 760	-17	-3 482 754
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-1 002	-	1 002	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	938 927	38 728	-25 656	134 375	6 110	1 092 484
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	100 388 050	20 213 176	5 063 110	2 542 099	87 565	128 294 000
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	353 983	648 652	5 441 071	2 793 536	37 157	9 274 399
Transfer do Koszyka 1	98 214	-93 714	-808	-3 692	-	-
Transfer do Koszyka 2	-23 913	59 078	-4 844	-30 321	-	-
Transfer do Koszyka 3	-22 079	-71 886	24 721	69 244	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	147 555	-	-	-	-	147 555
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (spłaty)	-81 783	-43 871	-73 716	-39 730	-	-239 100
Aktywa finansowe spisane z bilansu (*)	-	-	-2 259 977	-1 222 760	-17	-3 482 754
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyłączając transfery między koszykami)	-105 917	165 377	269 352	220 270	2 569	551 651
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-7 671	-4 100	-130 175	14 126	13 746	-114 074
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	358 389	659 536	3 265 624	1 800 673	53 455	6 137 677

(*) W tym wartość odsetek umownych podlegających częściowemu odpisaniu w kwocie 3 072 340 tys. zł.

Łączna wartość niezdykontowanych oczekiwanych strat kredytowych na moment początkowego ujęcia aktywów finansowych nabytych bądź udzielonych z utratą wartości w okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku wyniosła 11 863 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU LEASINGU FINANSOWEGO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	4 090 628	208 808	51 859	173 772	-	4 525 067
Transfer do Koszyka 1	115 788	-114 500		-1 288	-	-
Transfer do Koszyka 2	-60 029	61 582	-842	-711	-	-
Transfer do Koszyka 3	-22 808	-28 999	19 743	32 064	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	1 797 962	33 545	2 377	2 114	-	1 835 998
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (spłaty)	-1 013 470	-24 226	-8 070	-8 269	-	-1 054 035
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	252 052	-31 039	-19 916	-98 674	-	102 423
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	5 160 123	105 171	45 151	99 008	-	5 409 453
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	4 343	3 125	26 965	142 779	-	177 212
Transfer do Koszyka 1	2 493	-1 858	-	-635	-	-
Transfer do Koszyka 2	-157	268	-60	-51	-	-
Transfer do Koszyka 3	-34	-421	36	419	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	2 436	1 544	8 223	11 392	-	23 595
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (spłaty)	-2 827	-2 792	-1 637	-2 937	-	-10 193
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyluczając transfery między koszykami)	-	-	-	-	-	-
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	3	-	-	3 770	-	3 773
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-2 228	2 011	-18 060	-93 324	-	-111 601
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	4 029	1 877	15 467	61 413	-	82 786

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY I POZYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY						
WARTOŚĆ BILANSOWA						
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 01.01.2018	1 555 964	-	-	-	-	1 555 964
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	401 500	-	-	-	-	401 500
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-489 874	-	-	-	-	-489 874
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	43 512	-	-	-	-	43 512
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 31.12.2018	1 511 102	-	-	-	-	1 511 102
ODPIS (*)						
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 01.01.2018	18 159	-	-	-	-	18 159
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	1 457	-	-	-	-	1 457
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-1 782	-	-	-	-	-1 782
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyłączając transfery między koszykami)	-3 244	-	-	-	-	-3 244
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-	-	-	-	-	-
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 31.12.2018	14 590	-	-	-	-	14 590

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 01.01.2018	11 527 804	-	30 031	-	-	11 557 835
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	2 904 447	-	-	-	-	2 904 447
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (splaty)	-3 242 441	-	-	-	-	-3 242 441
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	93 881	-	1 516	-	-	95 397
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO WG STANU NA 31.12.2018	11 283 691	-	31 547	-	-	11 315 238
ODPIS						
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 01.01.2018	27 667	-	30 031	-	-	57 698
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	2 155	-	-	-	-	2 155
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisania z bilansu (splaty)	-1 929	-	-	-	-	-1 929
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyluczając transfery między koszykami)	1 297	-	-	-	-	1 297
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	--	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	-1 398	-	1 516	-	-	118
SALDO ODPISÓW WG STANU NA 31.12.2018	27 792	-	31 547	-	-	59 339

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
DLUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY						
WARTOŚĆ BILANSOWA						
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 01.01.2018	38 031 871	-	-	-	-	38 031 871
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	131 261 992	-	-	-	-	131 261 992
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-142 945 930	-	-	-	-	-142 945 930
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Modyfikacje nieskutkujące wyłączeniem z bilansu	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	684 894	-	-	-	-	684 894
WARTOŚĆ BILANSOWA WG STANU NA 31.12.2018	27 032 827	-	-	-	-	27 032 827
ODPIS (*)						
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 01.01.2018	24 311	-	-	-	-	24 311
Transfer do Koszyka 1	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 2	-	-	-	-	-	-
Transfer do Koszyka 3	-	-	-	-	-	-
Nowopowstałe / nabyte / udzielone aktywa finansowe	14 818	-	-	-	-	14 818
Aktywa finansowe wyłączone z bilansu, inne niż spisanie z bilansu (splaty)	-7 049	-	-	-	-	-7 049
Aktywa finansowe spisane z bilansu	-	-	-	-	-	-
Zmiany w poziomie ryzyka kredytowego (wyluczając transfery między koszykami)	-3 799	-	-	-	-	-3 799
Zmiany w konstrukcji modeli i parametrów ryzyka	-	-	-	-	-	-
Inne, w tym zmiany wynikające z kursów walutowych	26	-	-	-	-	26
SALDO ODPIŚÓW WG STANU NA 31.12.2018	28 307	-	-	-	-	28 307

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej papierów wartościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe

Maksymalna ekspozycja kredytowa

Poniższa tabela przedstawia maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla pozycji bilansowych i pozabilansowych na datę sprawozdawczą

	31.12.2018	31.12.2017
Należności od Banku Centralnego	9 843 697	2 549 735
Należności od banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom	126 238 477	130 576 634
Należności z tytułu leasingu finansowego	5 326 667	4 351 352
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	762 712	1 730 416
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 451 662	1 349 047
Instrumenty zabezpieczające	313 565	259 396
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	38 586 995	36 905 822
Pozostałe aktywa (*)	1 201 548	948 232
Ekspozycja bilansowa (**)	183 725 323	178 670 634
Zobowiązania do udzielenia kredytu	33 079 728	33 959 339
Pozostałe zobowiązania warunkowe	13 567 107	12 020 062
Ekspozycja pozabilansowa	46 646 835	45 979 401
Razem	230 372 158	224 650 035

(*) Obejmuje następujące pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej: „Inwestycje w jednostki stowarzyszone” oraz część pozycji „Inne aktywa” (dochody do otrzymania, rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, należności od dłużników różnych oraz rozrachunki kartowe).

(**) Ekspozycja bilansowa jest równa wartości bilansowej prezentowanej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Metody ograniczania ryzyka kredytowego

Grupa wypracowała ścisłą politykę zarządzania zabezpieczeniami, akceptowanymi przez Bank dla kredytów i gwarancji. Polityka zarządzania zabezpieczeniami jest odzwierciedlona w postaci wewnętrznych reguł i regulacji w Banku, odnoszących się do reguł nadzorczych, zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Najczęściej spotykane zabezpieczenia pożyczek i kredytów, które są przyjmowane zgodnie z polityką Grupy w tym zakresie, są następujące

ZABEZPIECZENIA	ZASADY SZACOWANIA WARTOŚCI ZABEZPIECZEŃ
HIPOTEKI	
– komercyjne	Wartość zabezpieczenia powinna zostać określona na podstawie wyceny rynkowej dokonanej przez rzeczoznawcę. Dopuszczalne są inne, indywidualne udokumentowane źródła wyceny, np. oferta kupna, wartość zależna od etapu procedury przetargowej, itp.
– mieszkalne	
ZASTAW REJESTROWY / PRZEWŁASZCZENIE:	
– zapasy	Wartość określana na podstawie wiarygodnych źródeł takich jak kwota z umowy zastawu, wartość z aktualnego sprawozdania finansowego, wartość wpisana w polisę ubezpieczeniową, wartość kwotowana na giełdzie, wartość wynikająca z zaawansowanego etapu windykacji poparta odpowiednimi dokumentami np. wyliczeniami komornika lub syndyka.
– maszyny i urządzenia	Wartość określana na podstawie wyceny rynkowej rzeczoznawcy lub wartość bieżąca określona na podstawie innych wiarygodnych źródeł jak aktualna oferta kupna, ewidencja środków trwałych dłużnika, udokumentowana kwota podana przez komornika lub syndyka, itp.
– samochody	Wartość jest określona na podstawie dostępnych tabel (np. firm ubezpieczeniowych) wartości samochodu w zależności od marki, wieku, ceny początkowej, ewentualnie innych wiarygodnych źródeł wyceny np. kwoty wpisanej w polisie ubezpieczeniowej.
– inne	Wartość jest ustalana indywidualnie w zależności od przedmiotu. Wycena powinna pochodzić z wiarygodnego źródła z uwzględnieniem powyższych wskazówek.
– papiery wartościowe i środki pieniężne	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej. Stopa odzysku powinna zostać oszacowana ostrożnie, aby uwzględnić dużą zmienność ceny niektórych papierów wartościowych.
CESJA WIERZYTELNOŚCI	
– od kontrahenta mającego rating inwestycyjny przyznany przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrzny system ratingowy Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
GWARANCJE/ PORĘCZENIA (W TYM WEKSŁOWE) / PRZYSTĄPIENIE DO DŁUGU	
– od banków i Skarbu Państwa	Do wysokości kwoty gwarantowanej.
– od innych kontrahentów mających dobrą sytuację finansową w szczególności potwierdzoną ratingiem inwestycyjnym przyznanym przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrznym ratingiem Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej.

Efekt finansowy ustanowionych zabezpieczeń dla portfela ekspozycji ocenianych indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości wynosi 1 139 834 tys. zł na datę 31 grudnia 2018 roku (1 254 271 tys. zł na datę 31 grudnia 2017 roku). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości dla tego portfela byłby wyższy, gdyby przy ich szacowaniu nie zostały uwzględnione zdyskontowane przepływy pieniężne uzyskane z zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank analizuje koncentrację w ramach poziomów LtV (stosunku wysokości długu do wartości zabezpieczenia), co ma szczególne znaczenie w przypadku kredytów mieszkaniowych dla ludności. Poniżej przedstawiono strukturę portfela kredytów mieszkaniowych dla ludności wg poziomu LtV:

WSKAŹNIK LtV	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA		
KREDYTY MIESZKANIOWE DLA LUDNOŚCI – WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO						
0% < LtV <= 50%	7 068 019	4 913 239	51 383	191 765	997	12 225 403
50% < LtV <= 70%	9 440 444	3 492 466	64 344	168 269	918	13 166 441
70% < LtV <= 90%	16 279 287	3 834 248	58 335	195 575	2 028	20 369 473
90% < LtV <= 100%	516 559	173 848	7 652	19 348	-	717 407
100% < LtV	89 418	36 443	8 412	7 134	-	141 407
Razem	33 393 727	12 450 244	190 126	582 091	3 943	46 620 131

Koncentracja ryzyka kredytowego

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zaangażowanie Grupy wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć 25% funduszy własnych Grupy. W 2018 roku limity maksymalnego zaangażowania nie zostały przekroczone.

a) Według poszczególnych podmiotów:

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 10 NAJWIĘKSZYCH KLIENTÓW GRUPY	UDZIAŁ % W PORTFELU
Klient 1	1,3%
Klient 2	1,2%
Klient 3	1,0%
Klient 4	0,7%
Klient 5	0,7%
Klient 6	0,6%
Klient 7	0,5%
Klient 8	0,5%
Klient 9	0,5%
Klient 10	0,5%
Razem	7,5%

b) Według grup kapitałowych:

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 5 NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH BĘDĄCYCH KLIENTAMI GRUPY	UDZIAŁ % W PORTFELU
Grupa 1	1,5%
Grupa 2	1,3%
Grupa 3	1,1%
Grupa 4	1,0%
Grupa 5	0,9%
Razem	5,8%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

c) Według branż:

Ograniczeniu ryzyka kredytowego związanego z nadmierną koncentracją sektorową służy system kształtowania sektorowej struktury zaangażowania. Obejmuje on ustalanie wskaźników koncentracji sektorowej, monitorowanie portfela kredytowego oraz procedury wymiany informacji. System ten dotyczy zaangażowania kredytowego w poszczególne rodzaje działalności gospodarczej sklasyfikowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Wskaźniki koncentracji ustalane są w oparciu o obecny poziom zaangażowania w dany sektor oraz ocenę ryzyka danego sektora. Okresowe porównywanie zaangażowania Banku z obowiązującymi wskaźnikami koncentracji pozwala na bieżącą identyfikację sektorów, w których może wystąpić nadmierna koncentracja ryzyka. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, dokonywana jest analiza obejmująca ocenę kondycji ekonomicznej sektora z uwzględnieniem zarówno dotychczasowych jak i prognozowanych trendów oraz ocenę jakości zaangażowania w dany sektor. Działania te pozwalają na formułowanie polityki Grupy ograniczającej ryzyko sektorowe oraz bieżące jej dostosowywanie do zmieniających się warunków.

Strukturę zaangażowania według sektorów prezentuje poniższa tabela

STRUKTURA ZAANGAŻOWANIA WEDŁUG SEKTORÓW	31.12.2018	31.12.2017
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	0,9%	1,0%
Górnictwo i wydobywanie	2,3%	2,6%
Przetwórstwo przemysłowe	21,5%	22,4%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6,1%	6,6%
Dostawa wody	2,5%	1,5%
Budownictwo	6,0%	6,6%
Handel hurtowy i detaliczny	16,5%	15,4%
Transport i gospodarka magazynowa	6,2%	6,3%
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2,8%	2,3%
Informacja i komunikacja	2,7%	2,2%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,4%	3,8%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	12,7%	13,7%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3,7%	2,8%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2,0%	1,4%
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7,7%	9,3%
Edukacja	0,2%	0,3%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,8%	0,9%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,6%	0,8%
Pozostałe	1,4%	0,1%
Razem	100,0%	100,0%

Aktywa finansowe podlegające modyfikacji

Poniższa tabela prezentuje informacje dotyczące aktywów finansowych, które podlegały modyfikacji nie powodującej wyłączenia z bilansu i dla których, przed modyfikacją, odpis na oczekiwane straty kredytowe kalkulowany był jako strata kredytowa w okresie życia ekspozycji.

	2018
AKTYWA FINANSOWE, KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI W OKRESIE	
Wartość bilansowa według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją	128 966

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udogodnienia „forbearance”

Ekspozycje forborne są to umowy kredytowe, co do których zastosowano udogodnienia „forbearance” i które w wyniku przeprowadzenia tzw. testu odrzucenia zostały ostatecznie sklasyfikowane, jako ekspozycje forborne zagrożone albo ekspozycje forborne niezagrożone. Udogodnienia „forbearance” występują w sytuacjach, w których uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, w tym problemów z obsługą zadłużenia, nie jest w stanie zrealizować warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, Grupa modyfikuje dotychczasowe warunki umowy w celu zapewnienia kredytobiorcy zdolności do obsługi zadłużenia. Modyfikacja warunków umowy może obejmować m.in. obniżenie oprocentowania, rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału lub odsetek.

Grupa określa listę udogodnień „forbearance” zawierającą w szczególności:

- wydłużenie pierwotnego terminu spłaty (w przypadku zawarcia aneksu do umowy) lub podpisanie umowy restrukturyzacyjnej (w przypadku zadłużenia w całości przeterminowanego), w szczególności w wyniku stałego obniżenia raty,
- zmiana warunków umowy pozwalająca na niższe niż umowne spłaty odsetek i/lub kapitału, tak aby wyeliminować przeterminowane zadłużenie,
- umowa podlegająca refinansowaniu poprzez inny kredyt w Grupie.

Ekspozycja przestaje być uznawana za ekspozycję forborne jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- ekspozycję uznaje się za niezagrożoną,
- upłynął co najmniej 2 letni okres warunkowy od daty uznania ekspozycji forborne za niezagrożoną,
- żadna z ekspozycji dłużnika nie była przeterminowana o 30 dni lub więcej na koniec okresu warunkowego.

Jeżeli warunki, o których mowa powyżej nie są spełnione na koniec okresu warunkowego, do czasu spełnienia wszystkich warunków ekspozycje nadal uznaje się odpowiednio za niezagrożone lub zagrożone ekspozycje forborne w okresie warunkowym. Spełnienie warunków ocenia się, co najmniej raz na kwartał.

Ekspozycja kwalifikuje się do kategorii „forbearance” tylko w przypadku, gdy udogodnienia udzielono klientowi z uwagi na trudności finansowe kredytobiorcy.

Umowy „forbearance” objęte są procesem monitorowania pod kątem wywiązywania się z zobowiązań zawartych w umowie. Zarządzanie umowami w których wystąpił przypadek praktyk „forbearance” i bieżący monitoring tych umów należy do dedykowanych jednostek Grupy.

Podjęcie decyzji o przyznaniu udogodnień „forbearance” jest dokonywane w ramach decyzji kredytowej przez jednostki decyzyjne uprawnione do podejmowania decyzji związanych z ryzykiem kredytowym.

Zasady rachunkowości w odniesieniu do oceny i procesu ustalenia odpisów aktualizujących dla ekspozycji forborne zasadniczo pokrywają się z zasadami ustalania odpisów aktualizujących według MSSF 9.

Grupa identyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego aktywów, dla których zastosowano modyfikacje „forbearance”, na potrzeby oceny utraty wartości zgodnie z MSSF 9.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udział ekspozycji forborne w portfelu kredytowym Grupy

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	100 029 662	19 553 639	1 797 467	741 445	34 110	122 156 323	127 949 307
Ekspozycje forborne brutto	482 174	161 514	2 612 229	429 879	22 829	3 708 625	3 942 270
Odpis z tytułu utraty wartości	-6 454	-6 786	-1 490 977	-235 467	-178	-1 739 862	-1 740 658
Ekspozycje forborne netto	475 720	154 728	1 121 252	194 412	22 651	1 968 763	2 201 612
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	1 511 102	-	-	-	-	1 511 102	X
Ekspozycje forborne	-	-	-	-	-	-	X
Odpis z tytułu utraty wartości (*)	-	-	-	-	-	-	X
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez wynik, w tym:						302 630	X
Ekspozycje forborne						2 063	X
Należności z tytułu leasingu finansowego od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	5 155 746	103 294	29 684	37 595	-	5 326 319	4 351 108
Ekspozycje forborne brutto	2 513	3 151	22 052	5 305	-	33 021	49 104
Odpis z tytułu utraty wartości	-3	-34	-4 622	-2 488	-	-7 147	-9 079
Ekspozycje forborne netto	2 510	3 117	17 430	2 817	-	25 874	40 025

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa ekspozycji forborne według okresów przeterminowania

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
EKSPOZYCJE FORBORNE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU (*)							
Wartość bilansowa brutto, w tym:	484 687	164 665	2 634 281	435 184	22 829	3 741 646	3 991 374
- nieprzeterminowane	483 056	119 170	946 923	138 752	15 064	1 702 965	1 645 112
- do 1 miesiąca	1 384	36 852	20 977	65 098	7 428	131 739	97 528
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	247	7 451	15 001	47 275	39	70 013	83 329
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	108	129 026	54 834	63	184 031	127 593
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	692	993 699	111 568	130	1 106 089	1 383 279
- powyżej 5 lat	-	392	528 655	17 657	105	546 809	654 533
Odpis z tytułu utraty wartości, w tym:	-6 457	-6 820	-1 495 599	-237 955	-178	-1 747 009	-1 749 737
- nieprzeterminowane	-6 411	-2 883	-226 038	-50 746	116	-285 962	-280 539
- do 1 miesiąca	-44	-2 755	-6 561	-25 761	43	-35 078	-18 530
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-2	-717	-4 795	-22 848	-39	-28 401	-18 864
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-50	-60 372	-33 081	-63	-93 566	-45 622
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-241	-735 932	-89 083	-130	-825 386	-959 942
- powyżej 5 lat	-	-174	-461 901	-16 436	-105	-478 616	-426 240
EKSPOZYCJE FORBORNE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK							
Wartość bilansowa, w tym:						2 063	X
- nieprzeterminowane						243	X
- do 1 miesiąca						28	X
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy						-	X
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku						-	X
- powyżej 1 roku do 5 lat						1 792	X
- powyżej 5 lat						-	X

(*) Pozycja obejmuje kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności z tytułu leasingu finansowego od klientów.

Zmiany wartości bilansowej netto ekspozycji forborne

	2018	2017
Wartość bilansowa na początek okresu	2 241 637	2 050 640
Efekt wdrożenia MSSF 9	-43 178	X
Skorygowana wartość bilansowa na początek okresu	2 198 459	2 050 640
Wartość ekspozycji ujętych w okresie	281 443	776 946
Wartość ekspozycji wyłączonych w okresie	-84 327	-171 301
Zmiana odpisów aktualizujących	-181 255	-114 270
Inne zmiany	-217 620	-300 378
Wartość bilansowa na koniec okresu	1 996 700	2 241 637
Przychody odsetkowe	118 977	138 611

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje forborne według typu działania

	31.12.2018	31.12.2017
Zmiana warunków umowy	1 890 782	2 129 510
Refinansowanie	105 918	112 127
Wartość bilansowa	1 996 700	2 241 637

Ekspozycje forborne według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Kredyty na nieruchomości	1 189 740	1 252 979
Kredyty w rachunku bieżącym	57 330	70 271
Kredyty operacyjne	349 204	397 576
Kredyty na inwestycje	240 975	333 211
Kredyty gotówkowe	79 846	86 925
Pozostałe kredyty i pożyczki	79 605	100 675
Wartość bilansowa	1 996 700	2 241 637

Ekspozycje forborne według struktury branżowej

	31.12.2018	31.12.2017
Przedsiębiorstwa, w tym:	1 610 841	1 830 837
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	951 585	647 523
Przetwórstwo przemysłowe	267 151	265 800
Handel hurtowy i detaliczny	97 754	100 166
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	94 102	106 990
Budownictwo	69 864	426 308
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	49 818	201 111
Transport i gospodarka magazynowa	38 263	51 199
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	23 757	12 250
Pozostałe branże	18 547	19 490
Osoby fizyczne	385 859	410 800
Wartość bilansowa	1 996 700	2 241 637

Ekspozycje forborne według struktury geograficznej

	31.12.2018	31.12.2017
Polska	1 995 731	2 212 736
Ukraina	-	25 355
Cypr	-	2 783
Pozostałe kraje	969	763
Wartość bilansowa	1 996 700	2 241 637

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty w CHF dla ludności

Bank Pekao S.A. nie udziela kredytów w CHF dla ludności od 2003 roku. Niemal cały portfel kredytów w CHF dla ludności był udzielony przed sierpniem 2006 roku przez Bank BPH S.A., a następnie przejęty przez Bank Pekao S.A. w wyniku połączenia.

Poniższa tabela przedstawia strukturę i jakość portfela kredytów w CHF dla ludności.

	31.12.2018					31.12.2017	
	KOSZYK 1 (12M ECL)	KOSZYK 2 (LIFETIME ECL BEZ UTRATY WARTOŚCI)	KOSZYK 3 (LIFETIME ECL Z UTRATĄ WARTOŚCI)		NABYTE LUB UDZIELONE Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)	RAZEM	RAZEM
			ANALIZA INDYWIDUALNA	ANALIZA GRUPOWA			
Wartość bilansowa brutto ekspozycji, w tym:	212 732	2 861 362	53 780	162 975	742	3 291 591	3 467 081
ekspozycje denominowane w CHF	212 732	2 847 160	53 780	161 856	742	3 276 270	3 447 189
ekspozycje indeksowane do CHF	-	14 202	-	1 119	-	15 321	19 892
Odpisy aktualizujące wartość ekspozycji, w tym:	-218	-31 655	-19 054	-81 343	-292	-132 562	-77 018
ekspozycje denominowane w CHF	-218	-31 613	-19 054	-80 950	-292	-132 127	-76 732
ekspozycje indeksowane do CHF	-	-42	-	-393	-	-435	-286
Wartość bilansowa netto ekspozycji, w tym:	212 514	2 829 707	34 726	81 632	450	3 159 029	3 390 063
ekspozycje denominowane w CHF	212 514	2 815 547	34 726	80 906	450	3 144 143	3 370 457
ekspozycje indeksowane do CHF	-	14 160	-	726	-	14 886	19 606

Na dzień 31 grudnia 2018 roku średnie LTV dla portfela kredytów hipotecznych w CHF dla ludności należącego do Grupy wyniosło 44,9% (na 31 grudnia 2017 roku 46,3%), przy średnim wskaźniku LTV dla całego portfela kredytów hipotecznych wynoszącym 62,8% (na 31 grudnia 2017 roku 64,3%).

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Ujawnienia w tabelach poniżej obejmują aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy są one kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Grupę to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy ramowe dotyczące instrumentów pochodnych,
- globalne umowy ramowe (GMRA) dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Grupę nie spełniają kryteriów kompensowania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zapisy takich porozumień dają bowiem prawo do kompensaty ujętych kwot, które jest wykonalne tylko w przypadkach niewywiązania się z płatności, niewypłacalności lub upadłości jednego z kontrahentów. Na dzień bilansowy nie wystąpiły przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych z tytułu wymienionych porozumień.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Grupa otrzymała i złożyła zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających i płynnych papierów wartościowych w odniesieniu do następujących transakcji:

- instrumentów pochodnych,
- transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Zabezpieczenia te ustanowione są na standardowych warunkach branżowych. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają m.in. z tzw. Credit Support Annex (CSA) – stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA.

Papiery wartościowe otrzymane/złożone jako zabezpieczenie w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu mogą być zastawione lub sprzedane na czas trwania transakcji, ale muszą być oddane w dacie zapadalności transakcji. Warunki umów również dają prawo każdej ze stron transakcji do rozwiązania powiązanych transakcji w przypadku braku możliwości zwrotu zabezpieczenia.

Aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania i które mogą potencjalnie podlegać kompensacie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	1 703 422	-1 358 792	-163 164	181 466
	RAZEM	1 703 422	-1 358 792	-163 164	181 466

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	2 772 953	-1 827 670	-837 802	107 481
	RAZEM	2 772 953	-1 827 670	-837 802	107 481

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	1 328 535	-902 102	-265 808	160 625
	RAZEM	1 328 535	-902 102	-265 808	160 625

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	2 575 961	-1 476 984	-954 537	144 440
	RAZEM	2 575 961	-1 476 984	-954 537	144 440

Ujawnione powyżej wartości aktywów i zobowiązań finansowych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu instrumentów pochodnych – na bazie wartości godziwej,
- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu – na bazie wartości według zamortyzowanego kosztu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rekoncyliacja wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2018	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 389 857	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 451 662	61 805	28
	313 565	Instrumenty zabezpieczające	313 565	-	31
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 867 897	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 913 046	45 149	28
	905 056	Instrumenty zabezpieczające	905 056	-	31

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 251 739	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	1 349 047	97 308	28
	76 796	Instrumenty zabezpieczające	259 396	182 600	31
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	1 717 556	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	2 030 103	312 547	28
	858 405	Instrumenty zabezpieczające	862 331	3 926	31

6.3 Ryzyko rynkowe

W prowadzonej działalności Grupa jest narażona na ryzyko rynkowe, którego źródłem są zmiany parametrów rynkowych. Ryzyko rynkowe to ryzyko obniżenia wyniku finansowego lub kapitału Grupy na skutek zmian rynkowych. Podstawowymi czynnikami ryzyka rynkowego są:

- stopy procentowe,
- kursy walutowe,
- ceny kapitałowych papierów wartościowych,
- ceny towarów.

W Grupie funkcjonuje system zarządzania ryzykiem rynkowym, stanowiący strukturalno-organizacyjny i metodologiczne ramy, mające na celu utrzymanie struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w zgodzie z zakładanymi celami strategicznymi.

Głównym celem strategii zarządzania ryzykiem rynkowym jest optymalizowanie wyników finansowych w taki sposób by realizowane były cele Grupy przy jednoczesnym utrzymaniu ekspozycji na ryzyko rynkowe w ramach apetytu na ryzyko określonego przez limity zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem rynkowym bazuje na trójstopniowym systemie kontroli zgodnym z międzynarodowymi najlepszymi praktykami bankowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym oraz procedury go regulujące uwzględniają podział na księgę handlową i bankową.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko rynkowe księgi handlowej

Zarządzając ryzykiem rynkowym księgi handlowej Grupa dąży do optymalizowania wyników finansowych oraz zapewnienia maksymalnie wysokiej jakości obsługi klientów Grupy w zakresie dostępu do rynku (market making) pozostając w ramach limitów zatwierdzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Głównym narzędziem pomiaru ryzyka rynkowego księgi handlowej jest model wartości zagrożonej (VaR). Wartość ta odzwierciedla poziom jednodniowej straty która może zostać przekroczona z prawdopodobieństwem nie większym niż 1%. Wartość miary VaR wyznaczana jest metodą symulacji historycznej na podstawie 2-letniej historii obserwacji dynamiki czynników ryzyka rynkowego. Zbiór czynników uwzględnianych przy wyliczaniu VaR obejmuje wszystkie istotne czynniki rynkowe brane pod uwagę przy wycenie instrumentów finansowych za wyjątkiem specyficznego ryzyka kredytowego emitenta i kontrahenta. Szacowanie wpływu zmian czynników rynkowych na bieżącą wartość danego portfela odbywa się z wykorzystaniem pełnej rewaluacji (jako różnica między wartością portfela po zmianie poziomów parametrów rynkowych o historycznie zaobserwowane zmiany czynników a bieżącą wartością portfela). Dla tak wyznaczonego zbioru prawdopodobnych zmian wartości portfela (dystrybuanty) wyznaczany jest VaR jako 1% - kwantyl.

Model poddawany jest bieżącej statystycznej weryfikacji poprzez porównanie wartości VaR do rzeczywistych i rewaluacyjnych wyników. Analizy za rok 2018, jak również za 2017 rok, potwierdzają adekwatność stosowanego modelu.

Kształtowanie się w latach 2018 i 2017 ekspozycji ryzyka rynkowego portfela handlowego Grupy w ujęciu miary Value at Risk przedstawiają poniższe tabele

	31.31.2018	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	117	9	171	1 232
ryzyko stopy procentowej	1 154	472	1 083	1 733
Portfel handlowy	1 140	526	1 081	2 362

	31.12.2017	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	739	13	364	1 918
ryzyko stopy procentowej	791	496	1 013	1 925
Portfel handlowy	975	614	1 152	3 046

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej

Zarządzając ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej Grupa kieruje się celem zabezpieczenia wartości ekonomicznej kapitału oraz realizacji założonego wyniku odsetkowego w ramach przyjętych limitów. Pozycja finansowa Grupy w odniesieniu do zmieniających się stóp procentowych monitorowana jest poprzez lukę stopy procentowej (lukę przeszacowania), analizę duration, analizy wrażliwości, symulacje szokowe (stress testing) oraz VaR. Pomiar ryzyka stopy procentowej księgi bankowej przeprowadzany jest generalnie z częstotliwością miesięczną.

W poniższej tabeli przedstawiono wrażliwość kontraktową NII na zmianę stóp procentowych o 100 p.b. oraz wrażliwość EVE na zmianę stóp procentowych o 200 p.b. (scenariusz standardowy nie uwzględniający profilu ryzyka funduszy własnych) według stanu na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku.

WRAŻLIWOŚĆ W %	31.12.2018	31.12.2017
NII	-8,64	-8,14
EVE	-0,95	0,79

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest zarządzane łącznie dla księgi handlowej i bankowej. Celem zarządzania ryzykiem kursu walutowego jest kształtowanie profilu walutowego pozycji bilansowych i pozabilansowych tak, aby pozostawał on w ramach wewnętrznych limitów.

Kształtowanie się ryzyka walutowego Grupy w ujęciu miary Value at Risk i pozycji walutowej przedstawiają poniższe tabele.

WALUTA	31.12.2018	31.12.2017
Waluty razem (*)	63	727

(*) VaR zaprezentowany w pozycji „Waluty razem” stanowi obliczenie wielkości VaR dla całego portfela, a więc uwzględnia zależności korelacyjne pomiędzy walutami.

Pozycja walutowa

31.12.2018	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	24 632 826	20 844 996	10 064 928	13 837 183	15 575
USD	5 489 616	8 284 208	11 109 318	8 301 417	13 309
CHF	3 416 822	575 102	2 966 698	5 813 214	-4 796
GBP	275 460	975 366	827 920	126 347	1 667
HUF	3 219	190 119	243 818	57 151	-233
NOK	209 725	46 549	190 749	353 895	30
CZK	53 790	71 006	246 324	229 050	58
SEK	89 258	45 553	9 862	53 484	83
Pozostałe waluty	95 077	174 994	183 285	99 929	3 439
RAZEM	34 265 793	31 207 893	25 842 902	28 871 670	29 132

31.12.2017	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	19 567 142	20 121 199	12 724 337	12 223 771	-53 491
USD	4 773 014	8 156 208	9 025 991	5 582 828	59 969
CHF	3 646 120	931 055	3 212 318	5 928 833	-1 450
GBP	267 038	945 805	786 010	104 930	2 313
CZK	188 269	336 573	158 242	9 956	-18
Pozostałe waluty	326 179	229 077	147 429	243 119	1 412
RAZEM	28 767 762	30 719 917	26 054 327	24 093 437	8 735

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6.4 Ryzyko płynności

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest:

- zapewnienie i utrzymywanie zdolności Grupy do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i z przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności i rentowności kapitałów własnych,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej, oraz
- określenie rozwiązań na przetrwanie sytuacji kryzysowej, w przypadku jej ewentualnego wystąpienia.

W Grupie funkcjonuje scentralizowany system zarządzania ryzykiem płynności obejmujący bieżące zarządzanie płynnością i kontrolę pierwszego poziomu sprawowane przez odpowiedzialne jednostki, kontrolę drugiego poziomu dokonywaną przez dedykowaną jednostkę odpowiedzialną za zarządzanie ryzykiem oraz niezależny audyt.

Zarządzanie płynnością w Grupie prowadzone jest w horyzoncie śróddziennym, krótko- oraz długoterminowym. Analiza płynności śróddziennej dotyczy przepływów realizowanych w ciągu dnia, poprzez krótkoterminową analizę płynności rozumiany jest system pomiaru płynności w horyzoncie do roku, a analiza długoterminowa obejmuje okres powyżej jednego roku. Ze względu na specyfikę stosowanych narzędzi i technik zarządzania ryzykiem płynności Grupa zarządza płynnością bieżącą i średnioterminową wspólnie z płynnością krótkoterminową.

Kontrola płynności odbywa się w ramach ciągłego procesu wyznaczania i analizy wartości szeregu wskaźników i miar dotyczących płynności śróddziennej, krótkoterminowej oraz długoterminowej. Częstotliwość ich monitorowania jest dopasowana do specyficznego aspektu płynności – np. dzienna dla płynności krótkoterminowej, miesięczna dla płynności długoterminowej. Wskaźniki i miary płynności podlegają procesowi formalnego limitowania. Wykorzystanie limitów jest regularnie monitorowane i przedstawiane kierownictwu Banku i spółek zależnych. W przypadku stwierdzenia przekroczenia uruchamiany jest proces eskalacji mający na celu poinformowanie decydentów i ostatecznie przywrócenie ekspozycji ryzyka płynności do akceptowalnych poziomów.

Integralną częścią procesu kontroli płynności Grupy jest scenariuszowa analiza testów warunków skrajnych przeprowadzana w trybie miesięcznym. W jej ramach oceniana jest płynność Grupy w przypadku wystąpienia kryzysu na rynkach finansowych i/lub kryzysu wywołanego przez czynniki wewnętrzne, specyficzne dla Grupy.

Zarządzając płynnością, Grupa szczególną uwagę zwraca na płynność w walutach obcych, co znajduje odzwierciedlenie w monitorowaniu, limitowaniu i kontrolowaniu płynności osobno dla poszczególnych istotnych walut, monitorowaniu zapotrzebowania na bieżącą i przyszłą płynność walutową i w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby jej zabezpieczeniu z wykorzystaniem swapów walutowych. Monitorowanie obejmuje także potencjalny wpływ na płynność konieczności wnoszenia depozytów zabezpieczających transakcje pochodne.

W celu zdefiniowania zasad zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej Bank wprowadził zatwierdzoną przez Zarząd Banku „Politykę zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej”, która określa procedury awaryjnego postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Polityka ta uwzględnia codzienne monitorowanie systemowych i specyficznych dla Banku i Grupy wskaźników ostrzegawczych oraz trzy stopnie zagrożenia płynności w zależności od poziomu wskaźników ostrzegawczych sytuacji Banku i Grupy oraz sytuacji rynkowej. Określa również źródła pokrycia przewidywanego wpływu środków pieniężnych z Grupy. W dokumencie tym określone zostały również procedury monitorowania stanów płynności, procedury działań awaryjnych, zespoły zadaniowe przywracające płynność Grupy oraz zakres odpowiedzialności kierownictwa za podejmowanie niezbędnych decyzji związanych z przywróceniem wymaganego poziomu płynności finansowej Grupy.

Poniżej zaprezentowane zostały podstawowe informacje ilościowe dotyczące sytuacji płynnościowej Grupy na koniec 2018 roku w porównaniu do końca 2017 roku. Obejmują one strukturę zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności (kontraktowo), urealnioną lukę płynności oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Struktura zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE (*)						
Zobowiązania wobec banków (**)	1 570 449	73 595	760 790	2 823 741	469 919	5 698 494
Zobowiązania wobec klientów	116 699 233	11 421 810	20 661 983	523 031	603 951	149 910 008
Emisje własne	377 147	1 042 779	1 730 684	1 868 403	258 681	5 277 694
Zobowiązania podporządkowane	-	-	67 102	294 264	2 429 522	2 790 888
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	57 421	45 008	102 429
Razem	118 646 829	12 538 184	23 220 559	5 566 860	3 807 081	163 779 513
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE (*)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	32 954 143	-	-	-	-	32 954 143
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	12 614 778	-	-	-	-	12 614 778
Razem	45 568 921	-	-	-	-	45 568 921

Struktura zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE (*)						
Zobowiązania wobec banków (**)	1 864 915	17 813	172 101	1 950 047	984 629	4 989 505
Zobowiązania wobec klientów	112 901 631	14 836 699	18 398 928	398 424	41 901	146 577 583
Emisje własne	162 660	363 837	1 056 673	1 140 615	159 958	2 883 743
Zobowiązania podporządkowane	-	-	35 606	180 573	1 526 158	1 742 337
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	309 328	160 120	469 448
Razem	114 929 206	15 218 349	19 663 308	3 978 987	2 872 766	156 662 616
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE (*)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	33 879 984	-	-	-	-	33 879 984
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	11 498 681	-	-	-	-	11 498 681
Razem	45 378 665	-	-	-	-	45 378 665

(*) Dla zobowiązań bilansowych, udzielonych zobowiązań pozabilansowych dotyczących finansowania oraz udzielonych zobowiązań gwarancyjnych kwoty ekspozycji zostały przypisane najwcześniejszym tenorom, w których na podstawie zawartych przez Grupę umów możliwy jest wpływ środków z Grupy. Jednakże w rzeczywistości oczekiwane przez Grupę wpływy środków są istotnie niższe niż wynikałoby to z powyższego zestawienia. Dzieje się tak ze względu na znaczną dywersyfikację zobowiązań względem klientów oraz stadium życia poszczególnych umów. Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem wpływu środków odbywa się w Grupie w sposób ciągły. Grupa szacuje również bardziej prawdopodobne wpływy, które zostały odzwierciedlone w tabelach opisanych jako „Urealniona luka płynności”.

(**) Łącznie z Bankiem Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Urealniona luka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają między innymi urealnienia dotyczące rdzenności depozytów i ich zapadalności, urealnienia przepływów z udzielonych zobowiązań pozabilansowych z tytułu finansowania i gwarancji oraz z tytułu aktywów bez kontraktowych harmonogramów spłat. Uwzględnia się także urealnione przepływy z posiadanego przez Grupę portfela papierów wartościowych oraz przepływy wynikające z wcześniejszych spłat portfela kredytów hipotecznych. Są to główne przyczyny odróżniające lukę urealnioną od nieurealnionej. Luki mają charakter statyczny tj. nie uwzględniają wpływu na profil płynności zmian w wolumenie (np. nowych depozytów) bilansu i pozycji pozabilansowych Grupy, a także pozakapitałowych przepływów gotówkowych.

Urealniona luka płynności

31.12.2018	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	40 715 921	5 075 145	27 701 793	58 785 842	58 811 104	191 089 805
Pasywa bilansowe	15 151 534	6 926 374	21 669 415	19 301 852	128 040 630	191 089 805
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-5 208 969	-726 064	-289 272	2 794 211	2 768 679	-661 415
Luka okresowa	20 355 418	-2 577 293	5 743 106	42 278 201	-66 460 847	-661 415
Luka skumulowana	-	17 778 125	23 521 231	65 799 432	-661 415	-

31.12.2017	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	44 331 276	5 616 950	24 338 476	55 530 078	55 648 790	185 465 570
Pasywa bilansowe	19 514 831	10 388 117	23 351 313	22 738 502	109 472 807	185 465 570
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-5 931 269	97 029	-410 093	2 359 200	3 209 552	-675 581
Luka okresowa	18 885 176	-4 674 138	577 070	35 150 776	-50 614 465	-675 581
Luka skumulowana	-	14 211 038	14 788 108	49 938 884	-675 581	-

Przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych

Poniżej przedstawiono zobowiązania oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych odpowiednio w kwotach netto i brutto.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto Grupa zalicza:

- Swapy stopy procentowej (IRS),
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA),
- Opcje walutowe i opcje na złoto,
- Opcje na stopę procentową (Cap / Floor),
- Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych,
- Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto Grupa zalicza:

- Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS),
- Forwardy walutowe,
- Swapy walutowe (FX-Swap),
- Forwardy na papiery wartościowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania z tytułu pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2018	93 469	49 950	566 715	783 578	402 470	1 896 182
31.12.2017	32 892	27 031	649 423	834 010	285 318	1 828 674

Przepływy dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2018						
Wpływy	23 455 395	5 399 366	9 380 505	5 504 825	2 237 288	45 977 379
Wyipywy	24 236 650	5 401 374	9 801 035	5 567 894	2 422 687	47 429 640
31.12.2017						
Wpływy	20 996 756	8 816 296	6 701 443	5 583 512	2 601 848	44 699 855
Wyipywy	21 001 290	8 855 192	6 812 448	5 992 032	2 657 321	45 318 283

6.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. W zakres ryzyka operacyjnego wchodzi ryzyko prawne. Ryzyko strategiczne, ryzyko biznesowe i ryzyko reputacji są odrębnymi kategoriami ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym bazuje na procedurach wewnętrznych, które są zgodne z wymogami prawa, uchwałami, rekomendacjami i wytycznymi nadzorcy. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje: identyfikację, ocenę, monitorowanie, przeciwdziałanie oraz raportowanie. Identyfikacja i ocena ryzyka operacyjnego polega na analizie czynników wewnętrznych, jak również czynników zewnętrznych mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie celów Grupy. Głównymi narzędziami stosowanymi w identyfikacji i ocenie ryzyka operacyjnego są: wewnętrzne zdarzenia operacyjne, zewnętrzne zdarzenia operacyjne, kluczowe wskaźniki ryzyka, analiza scenariuszy oraz samoocena ryzyka operacyjnego. Działania monitorujące prowadzone są na trzech poziomach obrony: zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku (wszyscy pracownicy), kontrola zarządzania ryzykiem (Departament Zintegrowanego Zarządzania Ryzykiem) i audyt wewnętrzny (Departament Audytu Wewnętrznego). Przeciwdziałanie ryzyku operacyjnemu obejmuje m.in. definiowanie limitów ryzyka operacyjnego, oraz obowiązek inicjowania działań zabezpieczających w przypadku ich przekroczenia, system kontroli wewnętrznej, plany utrzymania ciągłości działania oraz ochronę ubezpieczeniową. System raportowania ryzyka operacyjnego umożliwia ocenę narażenia Grupy na ryzyko operacyjne oraz skuteczne zarządzanie tym ryzykiem, a także odgrywa fundamentalną rolę w procesie informowania Rady Nadzorczej, Zarządu i kadry kierowniczej o ekspozycji Grupy na ryzyko operacyjne. Oparty jest w szczególności na kwartalnych raportach z kontroli ryzyka operacyjnego, które zawierają m.in.: profil ryzyka operacyjnego, wykorzystanie limitów strat, analizy trendów w istotnych kategoriach ryzyka operacyjnego, straty potencjalne, informacje o kluczowych wskaźnikach ryzyka operacyjnego oraz o wymogu kapitałowym z tytułu ryzyka operacyjnego.

W zarządzanie ryzykiem operacyjnym zaangażowane są Rada Nadzorcza, Zarząd oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym koordynowany jest przez Departament Zintegrowanego Zarządzania Ryzykiem. Ze względu na zróżnicowany charakter ryzyka wymagający specjalistycznej wiedzy za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w swoich obszarach odpowiadają wszyscy pracownicy Grupy, a także wybrane jednostki specjalistyczne.

W celu zapewnienia zgodności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym z wymogami regulacyjnymi co najmniej raz w roku przeprowadzana jest weryfikacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia zdarzenia operacyjne w podziale na kategorie określone w art. 324 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013:

- oszustwa wewnętrzne – straty spowodowane działaniem polegającym na celowej defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku, obejściach regulacji, przepisów prawa lub przepisów wewnętrznych przedsiębiorstwa, wyłączając straty wynikające z różnorodności lub dyskryminacji pracowników, które dotyczą co najmniej jednej strony wewnętrznej,
- oszustwa zewnętrzne – straty spowodowane celowym działaniem polegającym na defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku lub obejściu regulacji prawnych przez stronę trzecią,
- zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy – straty powstałe na skutek działań niezgodnych z przepisami lub porozumieniami dotyczącymi zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, wypłaty odszkodowań z tytułu uszkodzenia ciała lub straty wynikające z nierównego traktowania i dyskryminacji pracowników,
- klienci, produkty i praktyki operacyjne – straty wynikające z niewywiązania się z obowiązków zawodowych względem określonych klientów, będące skutkiem działań nieumyślnych lub zaniedbania (w tym wymagań powierniczych i stosownego zachowania) lub też związane z charakterem bądź konstrukcją produktu,
- szkody związane z aktywami rzeczowymi – straty powstałe na skutek straty lub szkody w aktywach rzeczowych w wyniku klęski żywiołowej lub innych wydarzeń,
- zakłócenia działalności Banku i awarie systemów – straty powstałe na skutek zakłóceń działalności Banku lub awarii systemów,
- wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – straty powstałe na skutek nieprawidłowego rozliczenia transakcji lub wadliwego zarządzania procesami operacyjnymi oraz wynikłe ze stosunków z kontrahentami i sprzedawcami.

ZDARZENIA OPERACYJNE W PODZIALE NA KATEGORIE	2018	2017
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	55,21%	3,91%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	18,10%	15,34%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	15,57%	1,76%
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	7,04%	8,08%
Oszustwa zewnętrzne	2,83%	24,37%
Oszustwa wewnętrzne	0,96%	46,08%
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0,29%	0,46%
Razem	100,00%	100,00%

6.6 Zarządzanie kapitałem własnym

Celem procesu zarządzania kapitałem w Grupie jest:

- zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania – poprzez zachowanie równowagi pomiędzy zdolnością do podejmowania ryzyka (limitowaną posiadanymi funduszami własnymi) oraz poziomem generowanego ryzyka,
- utrzymywanie kapitału na pokrycie ryzyka powyżej poziomu określonego jako minimalny, aby umożliwić dalszy rozwój działalności, uwzględnienie ewentualnych przyszłych zmian w wymogach kapitałowych i zabezpieczenie interesów akcjonariuszy,
- utrzymywanie preferowanej struktury kapitału w celu utrzymania pożądanej jakości kapitału na pokrycie ryzyka,
- kreowanie wartości dla akcjonariuszy poprzez optymalne wykorzystanie funduszy Grupy.

W Grupie istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, który powstał w ramach procesu Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrzznego (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP). Za jego funkcjonowanie jest odpowiedzialny Pion Finansowy, pod kierownictwem CFO (Chief Financial Officer). Ostateczną odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka, który zatwierdza proces zarządzania kapitałem. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania kapitałem, w szczególności zatwierdza strategię zarządzania kapitałem. Strategia zarządzania kapitałem określa cele oraz główne zasady zarządzania i monitorowania adekwatności kapitałowej Grupy, takie jak wytyczne dotyczące źródeł pokrywania ryzyka, preferowanej struktury kapitału wymaganego na pokrycie ryzyka, długoterminowych celów kapitałowych, systemu limitów kapitałowych oraz źródeł dodatkowego kapitału w sytuacjach awaryjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W Grupie istnieje także polityka kapitałowych planów awaryjnych, której celem jest ustanowienie zasad i obowiązków w przypadku wystąpienia lub rozwoju kryzysu, który miałby wpływ na znaczące ograniczenie poziomu kapitalizacji Banku oraz Grupy. Polityka określa nadzór wraz z obowiązkami, w celu wczesnego i spójnego zarządzania sytuacją kryzysową.

Adekwatność kapitałową Grupy kontroluje Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka Banku oraz Zarząd Banku. Okresowe raporty na temat skali i kierunków zmian współczynników kapitałowych wraz ze wskazaniem potencjalnych zagrożeń sporządzane są: dla Rady Nadzorczej, Zarządu Banku oraz Komitetu Aktywów, Pasywów i Ryzyka. Monitorowany jest poziom podstawowych rodzajów ryzyka w odniesieniu do zewnętrznych limitów nadzoru bankowego i wewnętrznych limitów Grupy. Przeprowadzane są analizy i oceny kierunków rozwoju działalności biznesowej z punktu widzenia zgodności z wymogami kapitałowymi. Prognozowanie i monitoring poziomu aktywów ważonych ryzykiem, funduszy własnych oraz współczynników kapitałowych stanowi integralną część procesu planowania i budżetowania, z uwzględnieniem testów warunków skrajnych.

W Grupie funkcjonuje proces alokacji kapitału, którego celem jest gwarancja bezpiecznego i optymalnego zwrotu dla akcjonariuszy. Wymaga to z jednej strony alokowania kapitału na produkty/klientów/linie biznesowe, gwarantującego adekwatne do ryzyka dochody, a z drugiej strony uwzględniania w podejmowanych decyzjach biznesowych kosztu kapitału. Na potrzeby analizy osiągniętych dochodów w stosunku do podejmowanego ryzyka oraz optymalizacji wykorzystania kapitału różnych rodzajów działalności stosowane są miary efektywności uwzględniające podejmowane ryzyko.

Regulacyjne wymogi kapitałowe

Kalkulacji regulacyjnych wymogów kapitałowych dokonano w oparciu o zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, wraz z późniejszymi zmianami, a także Rozporządzeniami Wykonawczymi i Delegowanymi Komisji (UE) (dalej „Rozporządzenie 575/2013”).

Zgodnie z prawem, Bank powinna utrzymywać minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie regulacyjnym Filara I wynikającego z Rozporządzenia 575/2013, wymogu Filara II wynikającego z ustawy Prawo Bankowe oraz wymogu połączonego bufora wynikającego z Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

Minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie Filara I wynoszą:

- Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie 8%,
- Współczynnik kapitału Tier I (T1) na poziomie 6%,
- Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) na poziomie 4,5%.

W ramach Filara II wymóg kapitałowy dla Grupy, wynikający z indywidualnego wymogu nałożonego na Pekao Bank Hipoteczny, przez KNF, wynosi 0,01% dla TCR.

Na wymóg połączonego bufora według stanu na 31 grudnia 2018, składają się:

- Bufor zabezpieczający w wysokości 1,875%,
- Bufor antycykliczny w wysokości 0,01% (bufor antycykliczny wyliczony na dzień 31.12.2018 wynosił 0,0058%),
- Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,75%,
- Bufor ryzyka systemowego w wysokości 2,73% (wskaźnik bufora ryzyka systemowego wynosi 3% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko dla wszystkich ekspozycji znajdujących się wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej).

Łącznie Grupa zobowiązana jest utrzymywać:

- Łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie 13,38%,
- Współczynnik kapitału Tier I (T1) na poziomie 11,38%,
- Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) na poziomie 9,88%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Na dzień 31 grudnia 2018 roku łączny współczynnik kapitałowy Grupy wyniósł 17,4% (na dzień 31 grudnia 2017 roku – 17,1%).

	31.12.2018	31.12.2017
WYMOGI KAPITAŁOWE		
Ryzyko kredytowe oraz kontrahenta wraz z CVA oraz ryzykiem z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania	9 386 890	8 973 363
Ryzyko rynkowe	63 294	48 154
Ryzyko operacyjne	564 145	560 851
Całkowity wymóg kapitałowy	10 014 329	9 582 368
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitał podstawowy Tier I	19 796 894	19 252 010
Kapitał Tier II	2 000 000	1 250 000
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	21 796 894	20 502 010
WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH		
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (%)	15,8%	16,1%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	17,4%	17,1%

Łączny współczynnik kapitałowy na koniec grudnia 2018 roku w porównaniu do grudnia 2017 roku jest wyższy o 0,3 pp.

Całkowity wymóg kapitałowy był wyższy o 4,4%, głównie ze względu na wyższy wymóg kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego spowodowany głównie przez wzrost wolumenów kredytowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 kapitał podstawowy Tier I był wyższy o 2,8% w porównaniu do 31 grudnia 2017 roku z powodu zmiany wyceny portfela HTC&S. Natomiast wzrost funduszy własnych do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego o 6,3% wynika z zaliczenia do kapitału Tier II, po uprzedniej zgodzie KNF, kwoty 0,75 mld PLN z emisji obligacji podporządkowanych.

W kalkulacji wymogów kapitałowych Grupa stosuje:

- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
- kompleksową metodę ujmowania zabezpieczeń finansowych do ograniczania ryzyka kredytowego,
- metodę wyceny według wartości rynkowej do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kontrahenta,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka szczególnego pozycji oraz metoda oparta na duracji do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego pozycji instrumentów dłużnych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka ogólnego i szczególnego instrumentów kapitałowych,
- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu wniesionych z góry wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania,
- metodę standardową na ryzyko walutowe,
- metodę uproszczoną na ryzyko cen towarów,
- metodę standardową na ryzyko korekty wyceny kredytowej instrumentów pochodnych,
- zaawansowaną metodę pomiaru ryzyka operacyjnego dla Banku (jednak na poziomie nie niższym niż 50% wymogu kapitałowego obliczonego według metody standardowej) oraz metodę standardową dla spółek zależnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Fundusze własne

Grupa definiuje części składowe funduszy własnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z postanowieniami Rozporządzenia 575/2013 i ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo Bankowe z późn. zm.

Fundusze własne Grupy składają się z funduszy podstawowych Tier I i funduszy Tier II.

	31.12.2018	31.12.2017
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitały	22 808 217	23 267 815
Inny zakres konsolidacji	-10 967	16 586
Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych, w tym:	-2 275 824	-2 475 129
Zysk netto za rok bieżący	-2 275 824	-2 475 129
Korekty regulacyjne, w tym:	-724 532	-1 557 262
Wartości niematerialne i prawne	-1 458 563	-1 458 263
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-41 747	-5 331
Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	X	-
Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	X	-28 584
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności	-23 183	-19 911
Korekty dotyczące złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF w okresie przejściowym	-40 674	X
Dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny	851 126	-45 173
Kapitał akcjonariuszy mniejszościowych	-11 491	-
Kapitał podstawowy Tier I	19 796 894	19 252 010
Kapitał Tier II	2 000 000	1 250 000
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	21 796 894	20 502 010

Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych:

- zysk netto za rok bieżący - zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego zweryfikowany przez biegłego rewidenta odpowiedzialnego za badanie sprawozdania finansowego Grupy, pomniejszony o wszelkie możliwe do przewidzenia obciążenia i dywidendy, może być ujęty w kapitale podstawowym Tier I po uzyskaniu zezwolenia od Komisji Nadzoru Finansowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w kapitale podstawowym Tier I nie została uwzględniona żadna część bieżącego zysku Grupy.

Korekty regulacyjne:

- wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego), pomniejszają kapitał podstawowy Tier I, zgodnie z art. 36 Rozporządzenia 575/2013,
- rezerwa odzwierciedlająca wartość godziwą związaną z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne z tytułu instrumentów finansowych, które nie zostały wycenione według wartości godziwej, w tym przewidywanych przepływów pieniężnych jest wyłączona z wartości skumulowanych innych całkowitych dochodów, zgodnie z art. 33 lit. a) Rozporządzenia 575/2013,
- dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny tworzone są dla wszystkich aktywów wycenianych według wartości godziwej, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia 575/2013,
- korekty w okresie przejściowym z tytułu wdrożenia MSSF 9,
- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności zgodnie z art. 36 Rozporządzenia 575/2013 pomniejszają kapitał podstawowy Tier I.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

Do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Grupy stosowane są metody opracowane przez Bank.

Bank bierze pod uwagę w tej ocenie następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko nieruchomości własnych,
- ryzyko zmian warunków makroekonomicznych,
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne),
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko modeli,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
- ryzyko działalności bancassurance,
- ryzyko inwestycji finansowych.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Grupa opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. W Grupie stosowane są następujące sposoby oceny ryzyka:

- ocena jakościowa – stosowana w przypadku ryzyk trudno mierzalnych (ryzyko braku zgodności, ryzyko reputacji oraz ryzyko działalności bancassurance) z potencjalnym pokryciem kapitałem w obrębie innych ryzyk,
- ocena poprzez oszacowanie bufora kapitałowego – stosowana w przypadku ryzyk, których nie można w łatwy sposób określić ilościowo, jednak możliwa jest łączna ocena ich wpływu (ryzyko modeli, ryzyko zmian warunków makroekonomicznych),
- ocena ilościowa – stosowana w przypadku ryzyk, które można zmierzyć za pomocą kapitału ekonomicznego (pozostałe rodzaje ryzyka oprócz ryzyka płynności i ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej), bądź w oparciu o miary dla niego właściwe (ryzyko płynności i ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej).

Generalnie preferowanym sposobem pomiaru ryzyka oraz określania wynikających z niego wymogów kapitałowych są modele wartości zagrożonej (VaR) oparte na założeniach wynikających z apetytu Grupy na ryzyko. Modele opracowywane są zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi z uwzględnieniem wymogów regulacyjnych i uzupełnione o testy warunków skrajnych i/lub analizy scenariuszowe. Dla rodzajów ryzyka, dla których taka metodyka nie została ostatecznie opracowana i wdrożona, Grupa stosuje modele regulacyjne uzupełnione o testy warunków skrajnych, bądź uproszczone metody pomiaru.

Opracowana została również spójna metodyka szacowania bufora na ryzyko zmian warunków makroekonomicznych oraz ryzyko modeli. Wyznaczanie bufora kapitałowego na pokrycie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych dokonywane jest na podstawie analizy wpływu scenariusza spowolnienia gospodarczego na kapitał ekonomiczny w horyzoncie prognozy, z dodatkowym uwzględnieniem wpływu zmiany stóp procentowych na wynik odsetkowy oraz na zmiany waluacji portfeli klasyfikowanych jako HTCS.

Ryzyko modeli szacowane jest natomiast z wykorzystaniem wyników walidacji modeli oraz analiz scenariuszowych pozwalających na ocenę wpływu potencjalnych nieprawidłowości w modelu na jego wyniki. Na podstawie zagregowanych wyników wyznaczany jest bufor kapitałowy na pokrycie ryzyka modeli.

Przy wyznaczaniu potrzeb kapitałowych w pierwszej kolejności wylicza się kapitał ekonomiczny oddzielnie dla każdego istotnego ryzyka zidentyfikowanego w Grupie, które można mierzyć ilościowo. W następnej kolejności wielkości kapitału ekonomicznego ustalone dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostają zagregowane w jedną łączną kwotę kapitału ekonomicznego z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji. Kwota ta jest następnie powiększana o bufor kapitałowy na ryzyko modeli oraz zmian warunków makroekonomicznych. Suma kapitału ekonomicznego (uwzględniającego efekt dywersyfikacji) i bufora kapitałowego stanowi kapitał wewnętrzny Grupy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6.7 Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy

Wycena do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których dostępne są wartości rynkowe z aktywnego rynku, opiera się na rynkowych kwotowaniach danego instrumentu (mark-to-market).

Wycena do wartości godziwej pozagiełdowych instrumentów pochodnych oraz instrumentów cechujących się ograniczoną płynnością (tj. dla których wartości kwotowań rynkowych są nieosiągalne regularnie) dokonywana jest na podstawie kwotowań innych instrumentów aktywnego rynku poprzez ich replikację z wykorzystaniem szeregu technik wyceny, w tym szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych (mark-to-model).

Na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Grupa dokonała klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie według następującej hierarchii:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy papierów wartościowych kwotowanych na aktywnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy niepłynnych papierów skarbowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego, liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe), kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, za wyjątkiem tych przypadków, które spełniają kryteria przynależności do Poziomu 3,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy kredytów i pożyczek, korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej, kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, dla których wpływ nieobserwowalnych parametrów (np. czynników ryzyka kredytowego) na wycenę jest uznawany za istotny.

Wycena do wartości godziwej wykonywana jest bezpośrednio przez jednostkę organizacyjną w ramach Pionu Zarządzania Ryzykami, niezależną od jednostek zawierających transakcje. Metodyka wyceny do wartości godziwej, w tym zmiany jej parametryzacji, podlegają akceptacji przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka (ALCO). Adekwatność metod wyceny podlega bieżącej analizie oraz cyklicznym przeglądom w ramach zarządzania ryzykiem modeli. W ramach tej samej jednostki organizacyjnej wykonywana jest ocena adekwatności oraz istotności czynników ryzyka w zakresie przypisania modeli wycen do odpowiedniego poziomu hierarchii wyceny do wartości godziwej zgodnie z ustalonymi zasadami klasyfikacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2018	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa	12 629 955	10 024 499	8 952 905	31 607 359
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	639 815	96 787	26 110	762 712
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	1	1 450 431	1 230	1 451 662
- Banki	-	773 121	1 230	774 351
- Klienci	1	677 310	-	677 311
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	313 565	-	313 565
- Banki	-	69 195	-	69 195
- Klienci	-	244 370	-	244 370
Papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	11 990 139	8 163 716	7 111 833	27 265 688
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	1 511 102	1 511 102
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg wartości godziwej przez wynik	-	-	302 630	302 630
Zobowiązania	102 429	2 818 102	-	2 920 531
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	102 429	-	-	102 429
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	1 913 046	-	1 913 046
- Banki	-	681 122	-	681 122
- Klienci	-	1 231 924	-	1 231 924
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	905 056	-	905 056
- Banki	-	882 460	-	882 460
- Klienci	-	22 596	-	22 596

31.12.2017	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa	19 838 234	16 173 785	750 871	36 762 890
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 629 449	86 756	14 211	1 730 416
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	19	1 347 810	1 218	1 349 047
- Banki	-	912 259	1 218	913 477
- Klienci	19	435 551	-	435 570
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	259 396	-	259 396
- Banki	-	76 796	-	76 796
- Klienci	-	182 600	-	182 600
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 208 766	14 479 823	735 442	33 424 031
Zobowiązania	456 512	2 905 370	-	3 361 882
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	456 510	12 938	-	469 448
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	2	2 030 101	-	2 030 103
- Banki	-	815 493	-	815 493
- Klienci	2	1 214 608	-	1 214 610
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	862 331	-	862 331
- Banki	-	858 274	-	858 274
- Klienci	-	4 057	-	4 057

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej aktywów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2018	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	PAPIERY WARTOŚCIOWE WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY
Stan na początek okresu	14 211	1 218	-	-	735 442
Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy	-	-	1 555 964	365 137	4 336 613
Stan na początek okresu – przekształcony	14 211	1 218	1 555 964	365 137	5 072 055
Zwiększenia, w tym:	672 824	12	468 833	8 976	3 094 204
Reklasyfikacja	392	-	-	-	10 869
Transakcje zawarte w 2018 r.	-	-	-	2 745	-
Zakup	671 700	-	408 521	-	3 034 342
Przychód z instrumentów finansowych	732	12	60 312	6 231	48 993
ujęty w rachunku zysków i strat	732	12	28 805	6 231	48 993
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	31 507	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-660 925	-	-513 695	-71 483	-1 054 426
Reklasyfikacja	-14 211	-	-	-	-124 277
Rozliczenie / wykup	-680	-	-26 217	-71 483	-45 018
Sprzedaż	-646 020	-	-487 478	-	-825 745
Strata z instrumentów finansowych	-14	-	-	-	-59 386
ujęta w rachunku zysków i strat	-14	-	-	-	-
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	-	-	-59 386
Stan na koniec okresu	26 110	1 230	1 511 102	302 630	7 111 833
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w :	29	12	57 554	6 095	28 486
Rachunku zysków i strat w pozycji:	29	12	25 179	6 095	40 133
wynik z tytułu odsetek	40	-	24 008	2 287	40 133
wynik z tytułu odpisów	-	-	1 171	-	-
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	-11	12	-	3 808	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-	-	32 375	-	-11 647

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej aktywów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2017	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY
Stan na początek okresu	66 113	-	341 199
Zwiększenia, w tym:	1 388 818	2 353	717 283
Reklasyfikacja	-	-	674 519
Zakup	1 387 394	-	-
Rozliczenie	-	-	-
Transakcje pochodne zawarte w 2017	-	2 353	-
Przychód z instrumentów finansowych	1 424	-	42 764
ujęty w rachunku zysków i strat	1 424	-	41 152
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	1 612
Zmniejszenia, w tym:	-1 440 720	-1 135	-323 040
Reklasyfikacja	-	-	-
Rozliczenie / wykup	-1 020	-	-290 030
Sprzedaż	-1 439 693	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-7	-1 135	-33 010
ujęta w rachunku zysków i strat	-7	-1 135	-10 054
ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	-22 956
Stan na koniec okresu	14 211	1 218	735 442
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w :	400	-1 135	2 853
Rachunku zysków i strat w pozycji:	400	-1 135	23 456
wynik z tytułu odsetek	178	-	23 456
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	222	-1 135	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-	-	-20 603

Przeniesienie instrumentów między poziomami hierarchii wartości godziwej następuje na podstawie zmian w dostępności kwotowań z aktywnego rynku wg stanu na koniec okresów sprawozdawczych.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku dokonano następujących przeniesień instrumentów finansowych między poziomami hierarchii wyceny do wartości godziwej:

- z Poziomu 2 do Poziomu 1 przeniesiono obligację skarbową denominowaną w PLN, dla której dostępne były kwotowania na aktywnym rynku,
- z Poziomu 3 do Poziomu 2 przeniesiono obligacje municypalne i korporacyjne, dla których dokonano wyceny przy użyciu rynkowych informacji o cenach porównywalnych instrumentów finansowych, obligacje korporacyjne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych miał nieistotny wpływ na wycenę, obligacje skarbowe denominowane w PLN, dla których wpływ szacowanego spreadu do obligacji referencyjnej nie miał istotnego wpływu na wycenę oraz transakcję pochodną rynku kapitałowego z uwagi na brak istotnego wpływu nieobserwowalnego czynnika (korelacji) na wycenę,
- z Poziomu 2 do Poziomu 3 przeniesiono obligacje korporacyjne i municypalne, dla których wpływ szacowanych parametrów kredytowych na wycenę był istotny oraz instrumenty pochodne rynku kapitałowego, dla których szacowany parametr (korelacja) istotnie wpływał na wycenę.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku jest następujący

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Korporacyjne i municypalne papiery wartościowe	6 948 563	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,35%-1,04%	87 509	-87 509
Instrumenty pochodne rynku kapitałowego	1 230	Model Black Scholes	Korelacja	0-1	558	-684
Kredyty i pożyczki wyceniane przez wynik finansowy	302 630	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,43%-1,11%	3 066	-3 015
Kredyty i pożyczki wyceniane przez inne dochody całkowite	1 511 102	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	2,07%-2,75%	11 524	-8 854

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2017	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2017	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Municypalne papiery wartościowe	652 597	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,45%-0,87%	3 856	-3 856
Skarbowe papiery wartościowe	14 211	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread do obligacji referencyjnej	0,09%-0,46%	448	-448
Instrumenty pochodne rynku kapitałowego	1 218	Model Black Scholes	Korelacja	0-1	966	-578

Instrumenty finansowe nie wyceniane w wartości godziwej w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy

W Grupie znajdują się instrumenty finansowe, które w sprawozdaniu nie są prezentowane w wartości godziwej. Wartość godziwa stanowi cenę, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Grupa dokonała klasyfikacji szacunków wartości godziwej dla instrumentów nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na następujących poziomach:

- Poziom 1: wycena mark-to-market, dotyczy skarbowych papierów wartościowych kwotowanych na płynnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu, dotyczy lokat międzybankowych, dłużnych papierów wartościowych własnej emisji, niepłynnych skarbowych papierów wartościowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka, dotyczy korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz kredytów i depozytów, dla których ujęty w modelu wyceny czynnik ryzyka kredytowego (parametr nieobserwowalny) jest na poziomie istotnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości, przyjęto że wartość godziwa jest zgodna z wartością bilansową. Dotyczy to w szczególności środków pieniężnych oraz pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych.

Dla kredytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową pomniejszonych o oczekiwaną stratę kredytową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę na ryzyko płynności oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest w podziale na grupy produktowe i termin zapadalności.

Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża dla kredytów w PLN skorygowana o kwotowania transakcji FX-Swap i basis-swap. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej jako, iż średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, overdrafty oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.

Dla depozytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, overnight oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.

Wartość godziwa depozytów i kredytów, za wyjątkiem kredytów gotówkowych oraz hipotecznych udzielonych w walutach PLN i CHF objętych modelem przedpłat, została wyznaczona w oparciu o ich kontraktowe przepływy.

Wycena mark-to-model instrumentów dłużnych własnej emisji opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie stawek odpowiednich rynków (zależnie od warunków emisji). Do dyskontowania przepływów pieniężnych, zarówno ustalonych jak i implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są stawki międzybankowego rynku pieniężnego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zestawienie aktywów i zobowiązań nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w podziale na poziomy hierarchii wyceny do wartości godziwej

31.12.2018	WARTOSC BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	13 026 584	13 024 030	3 182 875	9 841 155	-
Należności od banków	2 268 422	2 267 651	-	1 244 964	1 022 687
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	122 156 323	122 627 126	-	-	122 627 126
Należności z tytułu leasingu finansowego	5 326 667	5 425 500	-	-	5 425 500
Papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	11 255 899	11 351 480	5 262 781	1 188 734	4 899 965
Aktywa razem	154 033 895	154 695 787	8 445 656	12 274 853	133 975 278
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	5 067	5 070	-	-	5 070
Zobowiązania wobec innych banków	5 615 631	5 637 204	-	278 288	5 358 916
Zobowiązania wobec klientów	149 491 059	149 509 499	-	347 902	149 161 597
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	5 230 814	5 318 902	-	5 318 902	-
Zobowiązania podporządkowane	2 012 485	2 013 376	-	2 013 376	-
Zobowiązania razem	162 355 056	162 484 051	-	7 958 468	154 525 583

31.12.2017	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	5 236 318	5 236 318	2 686 583	2 549 735	-
Należności od banków	2 627 327	2 627 266	-	1 101 422	1 525 844
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	127 949 307	127 027 425	-	8 153 945	118 873 480
Należności z tytułu leasingu finansowego	4 351 352	4 416 054	-	-	4 416 054
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	3 481 791	3 516 116	3 484 665	31 451	-
Aktywa razem	143 646 095	142 823 179	6 171 248	11 836 553	124 815 378
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	6 079	6 080	-	-	6 080
Zobowiązania wobec innych banków	4 981 291	4 909 701	-	671 642	4 238 059
Zobowiązania wobec klientów	146 186 268	146 367 007	-	788 437	145 578 570
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 771 399	2 786 177	-	2 786 177	-
Zobowiązania podporządkowane	1 257 188	1 257 349	-	1 257 349	-
Zobowiązania razem	155 202 225	155 326 314	-	5 503 605	149 822 709

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

7. Działalność powiernicza

Usługi powiernicze świadczone są na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Klientami Banku są krajowe i zagraniczne instytucje finansowe, banki oferujące usługi powiernicze i inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne oraz emerytalne, a także instytucje niefinansowe. Bank świadczy usługi polegające między innymi na rozliczaniu transakcji zawieranych na rynkach krajowych i zagranicznych, przechowywaniu aktywów klientów, prowadzeniu rachunków papierów wartościowych, wycenie aktywów, obsłudze płatności dywidend i odsetek oraz pełni funkcję depozytariusza dla funduszy inwestycyjnych i emerytalnych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank prowadził 13 001 rachunków papierów wartościowych i rachunków zbiorczych (na dzień 31 grudnia 2017 roku 12 517 rachunków).

8. Działalność maklerska

Grupa Banku Pekao S.A. zapewnia szeroki dostęp do usług i produktów rynku kapitałowego w ramach oferty świadczonej przez wydzieloną jednostkę organizacyjną Banku - Dom Maklerski Pekao oraz za pośrednictwem Centralnego Domu Maklerskiego Pekao S.A., Pekao Investment Banking S.A. i Domu Inwestycyjnego Xelion Sp. z o.o. będącymi spółkami zależnymi Banku Pekao S.A.

Dom Maklerski Pekao i Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.

Zadaniem Domu Maklerskiego Pekao jest dostarczanie najwyższej jakości usług maklerskich w ramach oferty Banku Pekao S.A. Kompleksowe pośrednictwo na rynku kapitałowym zapewnia inwestorom, w szczególności klientom indywidualnym Banku Pekao S.A., możliwość inwestowania w instrumenty finansowe o zróżnicowanej specyfice notowane na rynku regulowanym i w alternatywnym systemie obrotu, organizowanych przez Giełdę Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz BondSpot S.A. (m.in. w akcje, obligacje skarbowe oraz korporacyjne, instrumenty pochodne – kontrakty i opcje; ETF-y, certyfikaty, warranty), a także na określonych rynkach zagranicznych w dowolnym kanale obsługi Klienta (z wykorzystaniem internetu, urządzeń mobilnych, telefonicznie oraz w formie obsługi bezpośredniej świadczonej przez Doradców Klienta w placówce). W ramach współpracy z podmiotami Grupy Kapitałowej podmiot prowadzi obsługę Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych oferowanych przez TFI PZU, pełni funkcję Podmiotu Oferującego i przyjmującego zapisy w ramach obsługi emisji Listów zastawnych emitowanych przez Pekao Bank Hipoteczny S.A, a także pośredniczy w obsłudze sprzedaży Strukturyzowanych Certyfikatów Depozytowych emitowanych przez Bank Pekao S.A.

W ramach konsorcjów detalicznych Dom Maklerski Pekao umożliwia nabywanie instrumentów w ramach publicznych ofert pierwotnych realizowanych za jego pośrednictwem, a także dokonywanie transakcji instrumentami rynku niepublicznego.

Obsługa bezpośrednia prowadzona jest za pośrednictwem 379 Punktów Usług Maklerskich zlokalizowanych w oddziałach Banku Pekao S.A. na terenie całego kraju oraz zdalnych kanałów obsługi Pekao24Makler (serwis internetowy, serwis telefoniczny, aplikacja mobilna) w pełni zintegrowanych z usługą Pekao24 Bankowości Elektronicznej Banku Pekao S.A.

Centralny Dom Maklerski Pekao S.A. (CDM) jest jednym z największych i najdłużej działającym domem maklerskim na polskim rynku kapitałowym. Zadaniem CDM jest kompleksowa obsługa rachunków inwestycyjnych. Oferta umożliwia inwestowanie w wiele produktów finansowych w tym m.in. akcje, obligacje skarbowe i korporacyjne, certyfikaty, fundusze (w tym fundusze ETF), produkty strukturyzowane, ubezpieczenia oraz programy emerytalne. CDM oferuje także możliwość inwestowania na rynku instrumentów pochodnych a także na rynkach zagranicznych oraz rynku niepublicznym. Obsługa klientów prowadzona jest za pośrednictwem 43 Punktów Obsługi Klientów CDM zlokalizowanych w oddziałach Banku Pekao S.A. na terenie całego kraju i dodatkowo w 12 punktach dedykowanych do obsługi klienta strategicznego oraz zdalnych kanałów obsługi CDM24 (CDMInternet, TeleCDM, CDM Mobile) umożliwiających połączenie z serwisami Pekao24 Bankowości Elektronicznej Banku Pekao S.A.

Ścisła współpraca pomiędzy Domem Maklerskim Pekao i CDM przy realizacji przedsięwzięć przeprowadzanych na rynku pierwotnym oraz na innych płaszczyznach aktywności rynkowej obu podmiotów zapewnia profesjonalną i kompleksową obsługę maklerską.

Zarówno CDM jak i Dom Maklerski Pekao są członkami Giełdy Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz bezpośrednimi uczestnikami Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.

Obydwa podmioty maklerskie przestrzegają zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich gwarantując kompleksową obsługę z zachowaniem najwyższych standardów i norm etycznych. Zarówno Dom Maklerski Pekao jak i CDM biorą czynny udział w pracach nad rozwojem rynku kapitałowego w Polsce.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Pekao Investment Banking S.A.

Pekao Investment Banking S.A. działa jako dom maklerski nadzorowany przez Komisję Nadzoru Finansowego, koncentrując się na obsłudze klientów instytucjonalnych i korporacyjnych. Ponadto Pekao Investment Banking S.A. jest w ograniczonym zakresie nadzorowany przez inne organy nadzoru w krajach EU, w których działalność Pekao Investment Banking S.A. została paszportowana. Zakres świadczonych usług obejmuje w szczególności przyjmowanie i przekazywanie zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, wykonywanie tych zleceń na rachunek dającego zlecenie, oferowanie instrumentów finansowych, doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie struktury kapitałowej, strategii przedsiębiorstw lub innych zagadnień związanych z taką strukturą lub strategią, jak również doradztwo i inne usługi w zakresie łączenia, podziału oraz przejmowania przedsiębiorstw a także świadczenie usług w wykonaniu zawartych umów o subemisję inwestycyjne i usługowe lub zawieranie i wykonywanie innych umów o podobnym charakterze, jeżeli ich przedmiotem są instrumenty finansowe i sporządzanie analiz inwestycyjnych, analiz finansowych oraz innych rekomendacji o charakterze ogólnym dotyczących transakcji w zakresie instrumentów finansowych.

Pekao Investment Banking S.A. pełni również funkcję animatora zarówno na rynku akcji, jak i na rynku instrumentów pochodnych, będąc jednym z najbardziej aktywnych animatorów.

Pekao Investment Banking S.A. jest członkiem Giełdy Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie, BondSpot S.A. oraz bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.

Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.

Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o. działa jako dom maklerski nadzorowany przez Komisję Nadzoru Finansowego, koncentrując się na obsłudze klientów detalicznych. Zakres usług świadczonych przez Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o. obejmuje przyjmowanie i przekazywanie zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, wykonywanie zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych na rachunek dającego zlecenie, doradztwo inwestycyjne, przechowywanie lub rejestrowanie instrumentów finansowych, w tym prowadzenie rachunków papierów wartościowych oraz prowadzenie rachunków pieniężnych oraz sporządzanie analiz inwestycyjnych, analiz finansowych oraz innych rekomendacji o charakterze ogólnym dotyczących transakcji w zakresie instrumentów finansowych.

Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o. jest członkiem Giełdy Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie oraz bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.

Informacja o instrumentach finansowych klientów, zapisanych na rachunkach maklerskich bądź przechowywanych w formie dokumentu

	31.12.2018		31.12.2017	
	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO
INSTRUMENTY FINANSOWE KLIENTÓW				
Zapisane na rachunkach papierów wartościowych	3 609 113 519	33 265 033	3 531 159 615	25 297 335
Instrumenty kapitałowe i prawa do nich	3 509 654 903	30 950 495	3 434 929 439	23 203 078
Instrumenty dłużne i prawa do nich	99 458 616	2 314 538	96 230 176	2 094 257
Przechowywane w formie dokumentu	2 627 668 166	6 264 162	2 598 381 120	6 264 610
Instrumenty kapitałowe i prawa do nich	2 627 668 166	6 264 162	2 598 381 120	6 264 610
Instrumenty dłużne i prawa do nich	-	-	-	-

Informacja o środkach pieniężnych klientów na rachunkach maklerskich

	31.12.2018	31.12.2017
Zdeponowane na rachunkach pieniężnych w biurze maklerskim oraz wpłacone na poczet nabycia papierów wartościowych w pierwszej ofercie publicznej lub publicznym obrocie pierwotnym	1 088 795	1 097 702
Pozostałe środki pieniężne klientów	10 426	10 458
Razem	1 099 221	1 108 160

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozrachunki z tytułu nierozliczonych transakcji

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z tytułu zawartych transakcji	20 002	23 283
Zobowiązania z tytułu zawartych transakcji	13 066	751

Rozrachunki z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. (KDPW), KDPW_CCP S.A. i giełdowymi izbami rozrachunkowymi

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z funduszu rozliczeniowego	23 674	23 471
Należności z tytułu depozytów zabezpieczających	29 970	35 630
Pozostałe należności	1 409	1 432
Razem należności	55 053	60 533
Zobowiązania z tytułu depozytów zabezpieczających	1 831	-
Pozostałe zobowiązania	274	288
Razem zobowiązania	2 105	288

Pozycje dotyczące udziału w systemie rekompensat zarządzanym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW)

	31.12.2018	31.12.2017
Należności z funduszu rekompensat	12 605	12 049
Rozliczenia międzyokresowe – opłaty za zarządzanie systemem	2 264	2 221
Rozliczenia międzyokresowe – pożyczki z systemu	-15 168	-14 252
Razem pozycje bilansowe dotyczące udziału w systemie rekompensat netto	-299	18

Rozrachunki z podmiotami prowadzącymi regulowane rynki papierów wartościowych i giełdy towarowe

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania wobec Giełdy Papierów Wartościowych S.A.	417	814
Razem zobowiązania	417	814

9. Informacje dotyczące segmentów działalności

Prezentacja informacji według segmentów branżowych oparta jest o stosowany model zarządczy, w którym głównym kryterium podziału sprawozdawczości Grupy na segmenty jest klasyfikacja klienta w zależności od jego profilu i modelu obsługi.

Model zarządczy w obszarze budżetowania i monitorowania wyników segmentów obejmuje wszystkie składowe rachunku zysków i strat do poziomu zysku brutto. Oznacza to, że poszczególnym segmentom przypisane są zarówno dochody uzyskane w ramach działalności tego segmentu, jak również koszty operacyjne związane z tą działalnością (zarówno koszty bezpośrednie, jak i koszty alokowane, zgodnie z przyjętym modelem alokacji), a także pozostałe składowe rachunku zysków i strat.

Grupa rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych, przy zastosowaniu bieżących cen rynkowych. Przepływy środków pomiędzy segmentami Banku zajmującymi się obsługą klientów detalicznych, klientów bankowości prywatnej, bankowością korporacyjną i inwestycyjną a obszarem Zarządzania Aktywami i Pasywami i pozostałe, wyceniane są w oparciu o ceny rynkowe dla danej waluty oraz termin wymagalności / zapadalności z uwzględnieniem marż płynnościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Segmenty branżowe

Segmentacja Grupy obejmuje następujące obszary:

- Bankowość Detaliczną - pełny zakres działalności bankowej dotyczący obsługi klientów indywidualnych (z wyłączeniem klientów z obszaru Bankowości Prywatnej) i mikro firm o obrotach rocznych do 5 mln złotych oraz wyniki spółek Grupy, konsolidowanych metodą pełną i udziały w zyskach spółek konsolidowanych metodą praw własności przypisanych do działalności detalicznej,
- Bankowość Średnich i Małych Przedsiębiorstw – pełny zakres działalności bankowej dotyczący obsługi firm o obrotach rocznych od 5 do 50 mln złotych, oraz poniżej 5 mln w przypadku firm prowadzących pełną rachunkowość,
- Bankowość Prywatną - pełny zakres działalności bankowej dotyczący obsługi najbardziej zamożnych klientów indywidualnych,
- Bankowość Korporacyjną i Inwestycyjną - pełny zakres działalności bankowej dotyczący obsługi firm średnich i dużych, zaangażowanie Banku na rynku międzybankowym, w dłużne papiery wartościowe i inne instrumenty, a także wyniki spółek Grupy konsolidowanych metodą pełną przypisanych do działalności korporacyjnej i inwestycyjnej,
- Zarządzanie Aktywami i Pasywami i pozostałe – obejmuje nadzór i monitoring przepływów środków finansowych, pozostałe obszary zarządzane centralnie, wyniki spółek konsolidowanych metodą pełną i udziały w zyskach spółek wycenianych metodą praw własności, które nie są przypisane innym segmentom.

Sprawozdawczość według segmentów branżowych za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku

	BANKOWOŚĆ DETALICZNA	BANKOWOŚĆ PRYWATNA	BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I INWESTYCYJNA	BANKOWOŚĆ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW	ZARZĄDZANIE AKTYWAMI I PASYWAMI ORAZ POZOSTAŁE	RAZEM
Wynik z tytułu odsetek	2 736 460	38 702	1 352 709	180 125	706 156	5 014 152
Wynik pozaodsetkowy	1 420 645	47 043	1 016 734	260 934	-2 442	2 742 914
Dochody z działalności operacyjnej	4 157 105	85 745	2 369 443	441 059	703 714	7 757 066
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracowników	-1 137 080	-35 026	-273 182	-84 098	-507 196	-2 036 582
Pozostałe koszty administracyjne	-1 102 905	-31 224	-372 279	-210 638	680 668	-1 036 378
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	-144 593	-2 302	-25 948	-20 023	-178 555	-371 421
Koszty działalności operacyjnej	-2 384 578	-68 552	-671 409	-314 759	-5 083	-3 444 381
Zysk operacyjny brutto	1 772 527	17 193	1 698 034	126 300	698 631	4 312 685
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-271 348	-84	-218 608	-32 253	11 268	-511 025
Zysk operacyjny netto	1 501 179	17 109	1 479 426	94 047	709 899	3 801 660
Wynik z tytułu pozostałych rezerw	395	-2 026	-801	0	-11 526	-13 958
Opłaty na rzecz funduszy gwarancyjnych	-171 491	-580	-153 282	-8 548	68 438	-265 463
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-	-	-	-	-561 992	-561 992
Zysk z działalności inwestycyjnej	248	6	254	-	86 589	87 097
Zysk brutto	1 330 331	14 509	1 325 597	85 499	291 408	3 047 344
Podatek dochodowy						-759 534
Zysk netto						2 287 810
Przypadający na akcjonariuszy Banku						2 287 160
Przypadający na udziały niedające kontroli						650
Aktywa alokowane	74 980 992	308 503	99 712 220	3 313 362	3 086 021	181 401 098
Aktywa niealokowane						9 688 707
Aktywa ogółem						191 089 805
Pasywa alokowane	86 124 256	8 948 367	61 050 123	11 282 138	-3 318 625	164 086 259
Pasywa niealokowane						27 003 546
Pasywa ogółem						191 089 805

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Sprawozdawczość według segmentów branżowych za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku

	BANKOWOŚĆ DETALICZNA	BANKOWOŚĆ PRYWATNA	BANKOWOŚĆ KORPORACYJNA I INWESTYCYJNA	BANKOWOŚĆ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW	ZARZĄDZANIE AKTYWAMI I PASYWAMI ORAZ POZOSTAŁE	RAZEM
Wynik z tytułu odsetek	2 420 406	40 609	1 338 238	160 834	692 618	4 652 705
Wynik pozaodsetkowy	1 285 830	28 224	834 469	225 594	323 599	2 697 716
Dochody z działalności operacyjnej	3 706 236	68 833	2 172 707	386 428	1 016 217	7 350 421
Wynagrodzenia i inne świadczenia pracowników	-1 057 847	-25 426	-266 258	-80 482	-520 289	-1 950 302
Pozostałe koszty administracyjne	-1 063 557	-26 856	-340 688	-216 145	681 536	-965 710
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	-146 826	-1 441	-22 900	-20 717	-155 454	-347 338
Koszty działalności operacyjnej	-2 268 230	-53 723	-629 846	-317 344	5 793	-3 263 350
Zysk operacyjny brutto	1 438 006	15 110	1 542 861	69 084	1 022 010	4 087 071
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-196 268	-490	-298 432	-34 430	8 369	-521 251
Zysk operacyjny netto	1 241 738	14 620	1 244 429	34 654	1 030 379	3 565 820
Wynik z tytułu pozostałych rezerw	-12 504	-230	191	-	-23 480	-36 023
Opłaty na rzecz funduszy gwarancyjnych	-155 665	-638	-121 184	-7 621	16 123	-268 985
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-	-	-	-	-522 281	-522 281
Zysk z działalności inwestycyjnej	-274	-	705	-	414 069	414 500
Zysk brutto	1 073 295	13 752	1 124 141	27 033	914 810	3 153 031
Podatek dochodowy	-	-	-	-	-	-677 323
Zysk netto						2 475 708
Przypadający na akcjonariuszy Banku						2 475 129
Przypadający na udziały niedające kontroli						579
Aktywa alokowane	67 691 259	327 793	108 939 098	3 262 670	-4 074 191	176 146 629
Aktywa niealokowane						9 318 941
Aktywa ogółem						185 465 570
Pasywa alokowane	76 287 841	8 613 954	66 396 266	10 540 743	-4 774 575	157 064 229
Pasywa niealokowane						28 401 341
Pasywa ogółem						185 465 570

Uzgodnienie dochodów działalności operacyjnej segmentów sprawozdawczych

	2018	2017
Dochody działalności operacyjnej segmentów sprawozdawczych ogółem	7 757 066	7 350 421
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych ujmowanych metodą praw własności	-	-39 437
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	-63 516	-112 448
Refundacja kosztów administracyjnych	-	2 546
Dochody działalności operacyjnej	7 693 550	7 201 082

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa Banku Pekao S.A. koncentruje swoją działalność na rynku krajowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

10. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	2018			RAZEM	2017
	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY		
Z tytułu kredytów i pożyczek oraz pozostałych należności od klientów	4 878 511	29 554	7 612	4 915 677	4 721 533
Z tytułu lokat w innych bankach	53 077	-	-	53 077	80 805
Z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	27 059	-	-	27 059	30 427
Z tytułu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	292 888	667 554	-	960 442	671 936
Z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	-	155 547	155 547	123 610
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-	-	10 536	10 536	12 403
Razem	5 251 535	697 108	173 695	6 122 338	5 640 714

Koszty z tytułu odsetek

	2018	2017
Z tytułu depozytów klientów	-931 162	-917 433
Z tytułu depozytów innych banków	-15 448	-16 356
Z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-34 782	-55 234
Z tytułu zaciągniętych kredytów	-10 821	-8 968
Z tytułu dłużnych papierów wartościowych	-136 159	-49 227
Razem	-1 128 372	-1 047 218

Wykazane powyżej kwoty kosztów odsetkowych dotyczą zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

11. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

	2018	2017
Z tytułu obsługi rachunków bankowych, zleceń płatniczych oraz operacji gotówkowych	621 181	603 643
Z tytułu kart płatniczych	596 898	586 824
Z tytułu kredytów i pożyczek	390 207	438 640
Z tytułu marży na transakcjach walutowych z klientami	461 308	439 623
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów inwestycyjnych	505 463	286 744
Z tytułu operacji papierami wartościowymi	77 185	92 827
Z działalności powierniczej	56 558	66 481
Z tytułu obsługi funduszy emerytalnych i inwestycyjnych	34 998	49 786
Z tytułu gwarancji, akredytyw i podobnych operacji	63 024	54 451
Pozostałe	37 295	44 546
Razem	2 844 117	2 663 565

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty z tytułu prowizji i opłat

	2018	2017
Z tytułu kart płatniczych	-269 052	-229 717
Z tytułu przelewów i przekazów	-21 364	-20 757
Z tytułu operacji papierami wartościowymi i pochodnymi instrumentami finansowymi	-30 742	-28 931
Z tytułu usług pośrednictwa	-33 395	-4 890
Z działalności powierniczej	-16 125	-14 781
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-4 721	-5 056
Z tytułu zarządzania funduszami emerytalnymi i inwestycyjnymi	-1 772	-1 003
Pozostałe	-4 362	-5 385
Razem	-381 533	-310 520

12. Przychody z tytułu dywidend

	2018	2017
Od emitentów papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	X	65
Od emitentów papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	X	19 707
Od emitentów papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	545	X
Od emitentów instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	19 641	X
Razem	20 186	19 772

13. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

	2018	2017
Wynik z kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych obowiązkowo w wartości godziwej przez wynik finansowy	-4 866	X
Wynik z papierów wartościowych wycenianych obowiązkowo w wartości godziwej przez wynik finansowy	8 082	X
Wynik z wymiany	3 640	-27 863
Wynik z instrumentów pochodnych	48 460	50 317
Wynik z papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	19 104	20 538
Razem	74 420	42 992

14. Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy

Zrealizowane zyski

	2018	2017
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	12 050	X
Aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	129 890	X
Zobowiązania finansowe niewyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	1	X
Razem	141 941	X

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zrealizowane straty

	2018	2017
Aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-185	X
Zobowiązania finansowe niewyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	-85	X
Razem	-270	X
Zrealizowany zysk netto	141 671	X

15. Zysk (strata) na sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych

Zrealizowane zyski

	2018	2017
Kredyty i inne należności finansowe (*)	X	146 046
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	X	34 663
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty kapitałowe	X	6 153
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	X	638
Razem	X	187 500

(*) W roku 2017 Bank dokonał sprzedaży portfela wierzytelności kredytowych o zadłużeniu ogółem 1 188 milionów złotych. Zrealizowany wynik brutto na transakcji wyniósł 142,7 miliona złotych.

Zrealizowane straty

	2018	2017
Kredyty i inne należności finansowe	X	-65
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	X	-2
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	X	-272
Razem	X	-339
Zrealizowany zysk netto	X	187 161

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesiona w 2017 roku bezpośrednio na kapitał własny wyniosła 271 408 tys. złotych (zwyżka).

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych odniesiona w 2017 roku z kapitałów własnych na wynik finansowy wyniosła 40 816 tys. złotych (zysk).

16. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

	2018	2017
Kredyty i pożyczki oraz pozostałe aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (*) (**)	-474 402	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	-1 523	X
Kredyty i pożyczki wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	3 569	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-3 969	X
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-34 700	X
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	-511 025	X

(*) Pozycja obejmuje również odpisy dotyczące należności od banków oraz należności z tytułu leasingu finansowego.

(**) W roku 2018 Grupa dokonała sprzedaży portfela wierzytelności kredytowych o zadłużeniu ogółem 392,9 milionów złotych. Zrealizowany wynik brutto na transakcji wyniósł 37,3 miliona złotych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	2018	2017
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	X	-99
Należności od banków wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	X	147
Należności od klientów wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	X	-497 063
Należności z tytułu leasingu finansowego	X	-6 804
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	X	-17 531
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	X	-521 350

17. Ogólne koszty administracyjne

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	2018	2017
Wynagrodzenia	-1 711 040	-1 642 738
Ubezpieczenia i inne świadczenia na rzecz pracowników	-307 897	-287 865
Koszty płatności w formie akcji	-17 645	-19 699
Razem	-2 036 582	-1 950 302

Pozostałe koszty administracyjne

	2018	2017
Koszty rzeczowe	-977 808	-915 567
Podatki i opłaty	-39 434	-41 308
Składki i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	-266 192	-267 918
Składki na pokrycie kosztów nadzoru nad bankami (KNF)	-18 407	-12 448
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-561 992	-522 281
Razem	-1 863 833	-1 759 522

Razem ogólne koszty administracyjne	-3 900 415	-3 709 824
--	-------------------	-------------------

Od 1 stycznia 2017 roku obowiązują nowe zasady wnoszenia składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (dalej „BFG”), przewidziane Ustawą z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (dalej „Ustawa o BFG”).

Zgodnie z Ustawą o BFG, banki są zobowiązane wносить kwartalne składki na fundusz gwarancyjny banków oraz roczną składkę na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Składki te nie stanowią kosztów uzyskania przychodów. Zobowiązanie do wniesienia kwartalnej składki na fundusz gwarancyjny banków powstaje z pierwszym dniem każdego kwartału, natomiast zobowiązanie do wniesienia rocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków powstaje z dniem 1 stycznia danego roku.

W wyniku zastosowania wytycznych Interpretacji KIMSF 21 Opłaty do ujęcia powyższych zobowiązań, rachunek wyników Grupy Pekao za 2018 rok został obciążony kosztami kwartalnej składki na fundusz gwarancyjny banków w wysokości 121 856 tys. złotych (za 2017 rok – 89 529 tys. złotych) oraz rocznej składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków w wysokości 144 336 tys. złotych (za 2017 – 178 389 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

18. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych

	2018	2017
Rzeczowe aktywa trwałe	-177 769	-175 841
Nieruchomości inwestycyjne	-541	-926
Wartości niematerialne	-193 111	-170 571
Razem	-371 421	-347 338

19. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody operacyjne

	2018	2017
Czynsze i wynajem	21 723	20 827
Przychody uboczne	4 570	12 679
Odzyskane koszty windykacji	12 531	14 089
Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i usług	95 460	95 596
Zwroty, nadpłaty	6 239	2 587
Otrzymane odszkodowania, odzyski, kary i grzywny	26 539	83 957
Przychody operacyjne związane z działalnością leasingową	11 368	3 685
Refundacja kosztów administracyjnych	-	2 546
Przychody z tytułu umorzonych zobowiązań	144	474
Rozwiązanie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	1 330	10 154
Zysk na sprzedaży środków leasingowych na rzecz osób trzecich oraz na sprzedaży pozostałych aktywów	757	746
Pozostałe	3 739	6 368
Razem	184 400	253 708

Pozostałe koszty operacyjne

	2018	2017
Koszty operacyjne związane z działalnością leasingową	-896	-1 828
Koszty z tytułu ubezpieczenia kredytów	-3 675	-7 870
Koszty uboczne	-2 138	-9 892
Koszty z tytułu zwrotów i niedoborów	-3 184	-3 117
Koszty ze sprzedaży produktów, towarów i usług	-91 988	-90 048
Koszty z tytułu reklamacji klientów	-1 098	-1 555
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	-1 010	-9 444
Koszty związane z dochodzeniem należności i roszczeń spornych	-1 404	-1 898
Zapłacone odszkodowania, kary i grzywny	-1 136	-824
Strata na sprzedaży środków leasingowych na rzecz osób trzecich oraz na sprzedaży pozostałych aktywów	-399	-854
Pozostałe	-13 956	-13 930
Razem	-120 884	-141 260

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	63 516	112 448
--	---------------	----------------

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

20. Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych

	2018	2017
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych		
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	2 562
Pekao Investment Management S.A.	-	36 875
Razem udział w zyskach jednostek stowarzyszonych (*)	-	39 437
Zysk z rewaluacji posiadanych udziałów w spółkach Pekao Investment Management S.A. oraz Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	413 977
Razem zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	-	453 414

(*) Udział Grupy w zysku (stracie) netto za okres do dnia nabycia kontroli nad Spółkami (zaprzestania wyceny według metody praw własności)

21. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych

	2018	2017
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	34 715	1 491
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych innych niż przeznaczonych do sprzedaży	52 382	-869
Razem zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	87 097	622

22. Podatek dochodowy

Poniższe noty objaśniające prezentują rozbięcie składników obciążenia wyniku brutto Grupy.

Uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

	2018	2017
Wynik finansowy brutto	3 047 344	3 153 031
Obciążenie podatkowe wg zastosowanej stawki podatkowej	578 995	599 076
Różnice trwałe:	180 539	78 247
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	-8 169	-94 177
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów	195 429	175 598
Wpływ stawek podatkowych stosowanych zgodnie z art.19 ust.1 pkt 2 UPDOP	602	925
Wpływ rozliczonych strat podatkowych	-	-
Ulgi podatkowe nieujęte w rachunku zysków i strat	40	109
Pozostałe	-7 363	-4 208
Efektywne obciążenie zysku brutto podatkiem dochodowym	759 534	677 323

Zastosowana stawka podatkowa 19% jest obowiązującą w Polsce stawką podatku dochodowego od osób prawnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podstawowe składniki obciążenia podatkowego w rachunku zysków i strat i kapitale własnym

	2018	2017
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
Bieżący podatek dochodowy	-798 732	-662 129
Bieżące obciążenie podatkowe wykazane w rachunku wyników	-805 749	-674 600
Korekty dotyczące bieżącego podatku z lat ubiegłych	7 214	12 795
Pozostałe podatki (np. podatek pobrany u źródła)	-197	-324
Odroczony podatek dochodowy	39 198	-15 194
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	38 198	-15 194
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	-759 534	-677 323
KAPITAŁY WŁASNE		
Bieżący podatek dochodowy	53	X
Odroczony podatek dochodowy	-6 102	-39 140
Z tytułu dochodów i kosztów ujętych w innych składnikach całkowitego dochodu:		
przeszacowanie instrumentów finansowych traktowanych jako zabezpieczenia przepływów pieniężnych	-8 542	6 297
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – papiery dłużne	X	-41 763
przeszacowanie aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-3 072	X
przeszacowanie aktywów finansowych z prawem do kapitału	X	-2 049
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	-11 614	-37 515
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	5 512	-1 625
przeszacowanie aktywów finansowych z prawem do kapitału	5 890	X
sprzedaż aktywów finansowych z prawem do kapitału	-289	X
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-89	-1 625
RAZEM OBCIĄŻENIE	-765 583	-716 463

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2018 ROKU											
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOSZONE NA			ZMIANA Z TYTUŁU ZMIAN W ZAKRESIE KONSOLIDACJI I INNE			STAN NA KONIEC OKRESU		
	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH		
REZERWA NA PODATEK ODROZCZONY												
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	12 293	12 293	-	-8 906	-	-3 040	-	347	347	-		
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	146 472	146 472	-	-5 572	-	-	-	140 900	140 900	-		
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	142 336	138 423	3 913	42 414	-98	-1	61 090	245 741	180 836	64 905		
Amortyzacja przyśpieszona	116 374	116 374	-	430	-	-	-	116 804	116 804	-		
Ulga inwestycyjna	4 960	4 960	-	-421	-	-	-	4 539	4 539	-		
Zapłacone koszty pośrednictwa	111 039	111 039	-	22 129	-	-781	-	132 387	132 387	-		
Inne	39 740	39 740	-	-9 776	-	5 458	-	35 422	35 422	-		
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	573 214	569 301	3 913	40 298	-98	1 636	61 090	676 140	611 235	64 905		
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO												
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	1 522	1 522	-	6 001	-	-	-	7 523	7 523	-		
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	35 752	35 752	-	177	-	-	-	35 929	35 929	-		
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	367 245	367 245	-	31 077	-1 364	-614	1 364	397 708	397 708	-		
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	198 116	198 116	-	43 649	-	44 858	-	286 623	286 623	-		
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	519 588	519 588	-	-58 711	-4 744	155 248	4 744	616 125	616 125	-		
Rezerwy na koszty osobowe	119 618	102 563	17 055	915	-92	3 043	-	123 484	106 521	16 963		
Rezerwy na koszty rzeczowe	23 380	23 380	-	3 259	-	-	-	26 639	26 639	-		
Strata z lat ubiegłych	24 889	24 889	-	-1 706	-	-	-	23 183	23 183	-		
Różnica między wartością księgową i podatkową przedmiotów leasingu oraz inne różnice z umów leasingu	187 173	187 173	-	56 135	-	-	-	243 308	243 308	-		
Inne	9 042	9 042	-	-1 300	-	6 239	-	13 981	13 981	-		
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 486 325	1 469 270	17 055	79 496	-6 200	208 774	6 108	1 774 503	1 757 540	16 963		
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	X	X	X	39 198	-6 102	207 138	-54 982	X	X	X		
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	950 795	937 653	13 142	X	X	X	X	1 131 071	1 179 013	-47 942		
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	37 684	37 684	-	X	X	X	X	32 708	32 708	-		

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2017 ROKU										
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU		ZMIANY ODNOŚZONE NA			ZMIANA Z TYTUŁU ZMIAN W ZAKRESIE KONSOLIDACJI I INNE			STAN NA KONIEC OKRESU		
	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODROZCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	
REZERWA NA PODATEK ODROZCZONY											
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	46 320	46 320	-	-34 027	-	-	-	12 293	12 293	-	
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	144 132	144 132	-	2 340	-	-	-	146 472	146 472	-	
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	12 568	4 706	7 862	133 649	-3 949	68	-	142 336	138 423	3 913	
Amortyzacja przyśpieszona	115 904	115 904	-	470	-	-	-	116 374	116 374	-	
Ulga inwestycyjna	5 317	5 317	-	-357	-	-	-	4 960	4 960	-	
Zapłacone koszty pośrednictwa	97 338	97 338	-	13 701	-	-	-	111 039	111 039	-	
Inne	6 999	6 999	-	-594	-	33 335	-	39 740	39 740	-	
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	428 578	420 716	7 862	115 182	-3 949	33 403	-	573 214	569 301	3 913	
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO											
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	1 513	1 513	-	9	-	-	-	1 522	1 522	-	
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	37 951	37 951	-	-2 199	-	-	-	35 752	35 752	-	
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	302 537	261 072	41 465	106 173	-41 465	-	-	367 245	367 245	-	
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	177 410	177 410	-	20 706	-	-	-	198 116	198 116	-	
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	540 707	540 707	-	-21 119	-	-	-	519 588	519 588	-	
Rezerwy na koszty osobowe	118 288	99 609	18 679	1 319	-1 624	1 635	-	119 618	102 563	17 055	
Rezerwy na koszty rzeczowe	17 670	17 670	-	4 963	-	747	-	23 380	23 380	-	
Strata z lat ubiegłych	31 460	31 460	-	-6 571	-	-	-	24 889	24 889	-	
Różnica między wartością księgową i podatkową przedmiotów leasingu oraz inne różnice z umów leasingu	137 603	137 603	-	49 570	-	-	-	187 173	187 173	-	
Inne	61 905	61 905	-	-52 863	-	-	-	9 042	9 042	-	
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 427 044	1 366 900	60 144	99 988	-43 089	2 382	-	1 486 325	1 469 270	17 055	
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	x	x	x	-15 194	-39 140	-31 021	-	x	x	x	
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	1 003 351	951 069	52 282	x	x	x	-	950 795	937 653	13 142	
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	4 885	4 885	-	x	x	x	-	37 684	37 684	-	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ocenie Grupy aktywo z tytułu podatku odroczonego w kwocie 1 131 071 tys. złotych wykazane na 31 grudnia 2018 roku jest możliwe w całości do zrealizowania. Analiza została przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wyniki spółek Grupy oraz zakładane wyniki w przyszłych okresach. W analizie tej przyjęto pięcioletni horyzont czasowy.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły różnice przejściowe związane z inwestycjami w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze spełnieniem warunków kontrolowania terminów odwracania się różnic przejściowych i występowaniem prawdopodobieństwa, że różnice te nie odwrócą się w dającej się przewidzieć przyszłości

Kwota ujemnych różnic przejściowych, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz data wygaśnięcia poniższych różnic przejściowych przedstawione są w tabeli poniżej.

ROK WYGAŚNIĘCIA RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH	KWOTA RÓŻNIC NA 31.12.2018	KWOTA RÓŻNIC NA 31.12.2017
2018	-	26 526
2019	20 787	20 787
2020	313	313
2021	187	187
2022	-	-
2023	-	-
Bezterminowo	1 511	2 062
Razem	22 798	49 875

23. Zysk netto przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2018	2017
Zysk netto	2 287 160	2 475 129
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Zysk przypadający na jedną akcję (w złotych na jedną akcję)	8,71	9,43

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

Na 31 grudnia 2018 roku w Grupie nie występują instrumenty rozwadniające w postaci obligacji zamiennych na akcje.

	2018	2017
Zysk netto	2 287 160	2 475 129
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Średnia ważona liczba akcji zwykłych do wyliczenia zysku rozwodnionego	262 470 034	262 470 034
Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję (w złotych na jedną akcję)	8,71	9,43

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

24. Dywidendy

Zarząd Banku Polska Kasa Opieki S.A. postanowił przedłożyć Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy propozycję wypłaty dywidendy za 2018 rok w wysokości 6,60 zł na 1 akcję. Łączna wartość proponowanej dywidendy do wypłaty wynosi 1 732 302 tys. złotych. Proponowana dywidenda nie została ujęta w sprawozdaniu finansowym jako zobowiązanie, a jej wypłata nie będzie miała żadnych skutków podatkowych dla Banku.

Ostateczna decyzja o podziale zysku i jego przeznaczeniu na wypłatę dywidendy zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

25. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym

KASA I NALEŻNOŚCI OD BANKU CENTRALNEGO	31.12.2018	31.12.2017
Gotówka	3 182 875	2 686 571
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	9 790 609	2 264 688
Inne środki	54 013	285 059
Kasa i należności od Banku Centralnego brutto	13 027 497	5 236 318
Odpis z tytułu utraty wartości	-913	-
Kasa i należności od Banku Centralnego netto	13 026 584	5 236 318

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKU CENTRALNEGO	31.12.2018	31.12.2017
Depozyty terminowe	5 067	6 079
Razem	5 067	6 079

Należności i zobowiązania wobec Banku Centralnego wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Kasa i operacje z Bankiem Centralnym według walut

31.12.2018	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	10 471 632	5 067
EUR	1 980 231	-
USD	211 636	-
CHF	78 688	-
Pozostałe waluty	284 397	-
Razem	13 026 584	5 067

31.12.2017	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	4 352 579	6 079
EUR	463 160	-
USD	168 562	-
CHF	58 882	-
Pozostałe waluty	193 135	-
Razem	5 236 318	6 079

Bank musi zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 0,5%. Na dzień 31 grudnia 2017 roku oprocentowanie wynosiło 1,35% (0,9 stopy referencyjnej NBP).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

26. Należności od banków

Należności od banków według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Rachunki bieżące	276 433	335 016
Lokaty międzybankowe	843 804	271 823
Kredyty i pożyczki	19 085	29 528
Zabezpieczenia pieniężne	983 373	1 006 332
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	126 442	494 706
Środki pieniężne w drodze	29 193	506 559
Razem brutto	2 278 330	2 643 964
Odpisy aktualizujące wartość należności	-9 908	-16 637
Razem netto	2 268 422	2 627 327

Należności od banków wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Należności od banków według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
Należności od banków, w tym:		
do 1 miesiąca	2 245 192	2 588 346
od 1 do 3 miesięcy	9	31 579
od 3 miesięcy do 1 roku	19 923	7
od 1 do 5 lat	31	29
powyżej 5 lat	51	50
dla których termin zapadalności upłynął	13 124	23 953
Razem brutto	2 278 330	2 643 964
Odpisy aktualizujące wartość należności	-9 908	-16 637
Razem netto	2 268 422	2 627 327

Należności od banków według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	493 697	702 126
CHF	31 935	23 342
EUR	1 521 593	1 346 256
USD	159 804	209 142
Pozostałe waluty	61 393	346 461
Razem	2 268 422	2 627 327

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

27. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu według emitenta i struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	755 213	1 725 858
Kapitałowe papiery wartościowe	7 499	4 558
Aktywa finansowe razem	762 712	1 730 416
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wyceniane są do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	637 765	1 646 758
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	637 765	1 646 758
Papiery wartościowe emitowane przez banki	38 567	50 258
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	78 881	28 842
Aktywa finansowe razem	755 213	1 725 858
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	102 429	469 448
obligacje skarbowe	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Kapitałowe papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2018	31.12.2017
Akcje	2 446	208
Jednostki uczestnictwa	5 053	4 350
Razem	7 499	4 558

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	1 720	123 505
od 1 do 3 miesięcy	-	-
od 3 miesięcy do 1 roku	85 206	12 605
od 1 do 5 lat	612 870	1 461 523
powyżej 5 lat	55 417	128 225
termin nieokreślony	-	-
Aktywa finansowe razem	755 213	1 725 858
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	-	-
od 1 do 3 miesięcy	-	-
od 3 miesięcy do 1 roku	-	-
od 1 do 5 lat	57 421	309 328
powyżej 5 lat	45 008	160 120
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według walut

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA FINANSOWE		
PLN	745 331	1 718 202
EUR	8 634	4 542
USD	1 248	3 114
Aktywa finansowe razem	755 213	1 725 858
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
PLN	102 429	469 448
Zobowiązania finansowe razem	102 429	469 448

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

28. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)

Instrumenty pochodne stosowane przez Grupę

W ramach swojej działalności Grupa wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe oferowane klientom oraz służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Większość instrumentów pochodnych stosowanych przez Grupę stanowią kontrakty pozagiełdowe (tzw. over-the-counter). Nieznaczną część instrumentów pochodnych stanowią kontrakty zawierane na regulowanych rynkach giełdowych (głównie kontrakty futures).

Pochodne transakcje walutowe wymiany stanowią zobowiązanie do zakupu lub sprzedaży waluty. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Transakcje swap walutowy są kombinacją wymiany określonych walut na datę spot oraz transakcji odwrotnej na datę forward, przy czym odpowiednie kursy wymiany są ustalone z góry w momencie zawarcia kontraktu. Przy rozliczaniu tych transakcji następuje przepływ środków. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Opcje walutowe z dostawą są kontraktami, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do nabycia (przy opcji call) bądź sprzedaży (przy opcji put) w określonym momencie w przyszłości, lub w określonym przedziale czasu, przewidzianej kontraktem sumy walut po określonym w momencie zawarcia opcji kursie.

W przypadku opcji rozliczanych netto, nabywca w ramach rozliczenia otrzymuje kwotę w wysokości iloczynu kwoty waluty i różnicy między bieżącym kursem rynkowym a kursem ustalonym przy zawarciu transakcji.

Opcje barierowe z jedną barierą to opcje, w których nabywane prawo jest prawem warunkowym zależnym od zdarzenia w określonym z góry przedziale czasowym polegającego na wzroście kursu powyżej ustalonego w dniu transakcji poziomu bariery (zdarzenie UP) lub zdarzenia spadku kursu poniżej bariery (zdarzenie DOWN). Dla bariery typu „wejście” (IN) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo warunkowe staje się prawem bezwarunkowym natomiast dla bariery typu „wyjścia” (OUT) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo wygasa.

Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji plain vanilla at-the-money oraz spreadów dla opcji out-of-the money i in-the-money (volatility smile) na standardowe terminy.

Instrumenty pochodne dotyczące stóp procentowych pozwalają Grupie i jej klientom przenosić, modyfikować lub ograniczać ryzyko stóp procentowych.

Transakcje swap stóp procentowych (IRS) to kontrakty, w których kontrahenci wymieniają między sobą strumienie płatności odsetkowych, naliczane od określonej w kontrakcie nominalnej kwoty waluty instrumentu bazowego. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie odpowiednich stawek transakcji IRS. Do dyskontowania ustalonych w warunkach transakcji jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są odpowiednie krzywe zerokuponowe.

Forward Rate Agreement (FRA) to transakcje, w których strony zobowiązują się do zapłaty odsetek od ustalonej kwoty nominalnej, za określony okres rozpoczynający się w przyszłości i naliczonych według ustalonej w dniu zawarcia kontraktu stopy procentowej. Strony rozliczają się w dacie waluty zdyskontowaną stopą referencyjną różnicą odsetkową pomiędzy stawką FRA (stopą terminową w dniu zawarcia transakcji), a stopą referencyjną. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Swapy procentowo-walutowe (Cross currency IRS) to transakcje, w których strony wymieniają kapitał i strumienie odsetkowe w różnych walutach w określonym przedziale czasu. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W wycenie transakcji Basis Swap (swapy procentowo-walutowe o zmiennych kuponach) uwzględniane są również rynkowe kwotowania spreadu bazowego (tzw. Basis Swap spread).

Transakcje terminowe na papierach wartościowych to transakcje, w których strony zobowiązują się do zakupu lub sprzedaży papieru wartościowego w określonym terminie w przyszłości za określoną w dniu zawarcia transakcji płatność. Transakcje tego typu wyceniane są poprzez wycenę papieru wartościowego (mark-to-market lub mark-to-model) oraz wycenę przyszłej płatności za papier (metodą dyskontowania przepływu pieniężnego według stopy rynku pieniężnego).

Opcje na stopę procentową (cap/floor) to kontrakty, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do pożyczania (cap) bądź ulokowania (floor) na określone okresy (każdy z osobna) określonej kwoty po ustalonej w momencie zawarcia transakcji stawce oprocentowania. Rozliczenie kontraktu następuje netto (bez lokowania środków) w ustalonych terminach. Transakcje tego typu wyceniane są w oparciu o model Normalny. Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji na standardowo kwotowane terminy.

Kontrakty typu swap towarowy stanowią zobowiązanie do rozliczenia pieniężnego netto równoważnego z realizacją transakcji kupna lub sprzedaży towaru po cenie, której zasady wyznaczania są ustalone w momencie zawarcia transakcji. Instrumenty towarowe wyceniane są metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych uwzględniającą krzywą terminową cen towarów.

Azjatyckie opcje towarowe stanowią kontrakty dające prawo do kupna lub sprzedaży w dniu wygaśnięcia opcji określonej ilości towaru po ustalonej cenie, przy czym cena rozliczenia opiera się na kursie średnim ustalonym na podstawie obserwacji ceny spot towaru w okresie poprzedzającym datę zapadalności opcji. Opcje towarowe wyceniane są przy pomocy modelu Blacka-Scholesa z dopasowaniem momentów rozkładu ceny towaru dla średniej arytmetycznej.

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty

W Grupie występują instrumenty pochodne będące składnikami złożonych instrumentów finansowych, tj. takich które zawierają zarówno instrument pochodny, jak i umowę zasadniczą, co sprawia, iż część przepływów pieniężnych połączonego instrumentu zmienia się w sposób zbliżony do przepływów wynikających z niezależnego instrumentu pochodnego. Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty powodują, że część lub całość przepływów środków pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę papieru wartościowego, kurs wymiany waluty obcej, indeks cen lub stóp procentowych.

Instrumentami pochodnymi wbudowanymi w bilansowe instrumenty finansowe są między innymi opcje wcześniejszego wykupu w niektórych obligacjach korporacyjnych lub komunalnych lub też emisjach własnych. W tym przypadku wbudowane instrumenty pochodne są ściśle powiązane z kontraktem głównym, zatem wbudowany instrument pochodny nie wymaga wydzielenia, odrębnego ujęcia i wyceny.

Grupa posiada w swojej ofercie depozyty oraz certyfikaty depozytowe, których składnikiem jest wbudowany instrument pochodny. W związku z tym, iż charakter tego instrumentu nie jest ściśle powiązany z charakterem umowy depozytowej instrument wbudowany został wydzielony i zaklasyfikowany do portfela przeznaczonego do obrotu. Wycena tego instrumentu odnoszona jest do rachunku zysków i strat. Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (plain vanilla) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki. Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym.

Opcje walutowe wbudowane w umowy depozytowe wyceniane są opisaną powyżej metodą wyceny dla opcji walutowych.

Opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka. Parametry modelu ustalone są w pierwszej kolejności na podstawie kwotowań opcji oraz kontraktów terminowych a przy ich braku na podstawie miar statystycznych dynamiki instrumentu bazowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Grupa przeanalizowała portfel umów kredytowych i zwykłych pod kątem konieczności wydzielenia wbudowanych instrumentów pochodnych i stwierdziła, że nie wymagają one wydzielenia i odrębnego ujęcia instrumentów wbudowanych.

Ryzyko związane z pochodnymi instrumentami finansowymi

Podstawowymi rodzajami ryzyka związanymi z instrumentami pochodnymi są ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe.

W momencie początkowego ujęcia pochodne instrumenty finansowe zwykle nie posiadają żadnej bądź posiadają znikomą wartość rynkową. Wynika to z tego, że instrumenty pochodne nie wymagają żadnej inwestycji początkowej netto, bądź wymagają tylko niewielkiej początkowej inwestycji netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych.

Instrumenty pochodne uzyskują dodatnią lub ujemną wartość wraz ze zmianami określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego, ceny towaru, kursu wymiany waluty obcej, indeksu ceny, klasyfikacji kredytowej lub indeksu kredytowego czy też innego parametru rynkowego. W wyniku tych zmian posiadane instrumenty pochodne stają się bardziej lub mniej korzystne od instrumentów o takim samym rezydualnym okresie zapadalności dostępnych w danym momencie na rynku.

Ryzyko kredytowe związane z kontraktami pochodnymi stanowi potencjalny koszt zawarcia nowego kontraktu na warunkach pierwotnych w przypadku, gdy druga strona uczestnicząca w pierwotnym kontrakcie nie spełni swojego obowiązku. Aby ocenić wielkość potencjalnego kosztu zastąpienia Grupa wykorzystuje takie same metody jak do oceny ponoszonego ryzyka rynkowego. Aby kontrolować poziom podejmowanego ryzyka kredytowego, Grupa dokonuje oceny pozostałych uczestników kontraktów wykorzystując takie same metody, jak przy decyzjach kredytowych.

Poniższe tabele prezentują nominalne kwoty pochodnych instrumentów finansowych oraz wartości godziwe instrumentów. Nominalne kwoty pewnych typów instrumentów finansowych stanowią podstawę do porównań z instrumentami ujmowanymi w bilansie, lecz niekoniecznie wskazują, jakie będą kwoty przyszłych przepływów środków pieniężnych lub jaka jest bieżąca wartość godziwa tych instrumentów, w związku z czym nie określają stopnia narażenia Grupy na ryzyko kredytowe lub cenowe.

Wartości godziwe handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2018	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	1 154 170	1 592 975
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1 609	776
opcje	6 822	2 122
pozostałe	529	1 175
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	33 723	26 679
forwardy walutowe	56 153	114 042
swapy walutowe (FX-Swap)	55 528	34 253
opcje walutowe i na złoto	39 434	39 699
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	2 714	2 693
pozostałe	1	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	55 222	53 415
pozostałe	45 757	45 217
Razem	1 451 662	1 913 046

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31.12.2017	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	967 627	1 530 119
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	176	-
opcje	6 161	2 252
pozostałe	461	416
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	54 451	29 255
forwardy walutowe	120 428	185 924
swapy walutowe (FX-Swap)	87 603	173 636
opcje walutowe i na złoto	27 932	24 955
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	10 225	10 219
pozostałe	19	2
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	14 739	14 366
pozostałe	59 225	58 959
Razem	1 349 047	2 030 103

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych wyceniane są do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wartości nominalne handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2018	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	6 273 879	2 949 405	22 245 907	58 637 184	20 813 961	110 920 336
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1 950 000	3 200 000	7 100 000	300 000	-	12 550 000
opcje	-	-	872 972	3 143 618	81 448	4 098 038
pozostałe	2 483 891	-	-	-	-	2 483 891
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	-	269 208	2 823 945	731 927	3 825 080
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	-	267 651	2 826 512	731 933	3 826 096
forwardy walutowe - waluta zakupiona	6 512 520	2 125 109	4 236 593	1 415 833	-	14 290 055
forwardy walutowe - waluta sprzedana	6 516 088	2 138 576	4 300 423	1 422 120	-	14 377 207
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	14 467 843	2 444 391	990 310	433 276	-	18 335 820
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	14 465 086	2 441 497	975 955	403 277	-	18 285 815
opcje kupione	258 944	773 298	2 684 757	1 453 805	-	5 170 804
opcje sprzedane	261 917	777 948	2 688 626	1 453 805	-	5 182 296
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	-	-	68 404	49 972	-	118 376
pozostałe	-	-	-	2 696	-	2 696
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	85 477	242 350	1 261 812	523 425	-	2 113 064
pozostałe	210 460	318 852	371 803	72 384	-	973 499
Razem	53 486 105	17 411 426	48 334 421	74 961 852	22 359 269	216 553 073

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2017	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	1 781 188	1 815 069	18 501 960	49 820 422	11 372 737	83 291 376
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	-	500 000	450 000	-	-	950 000
opcje	-	270 951	1 349 236	3 860 482	11 248	5 491 917
pozostałe	785 253	-	-	-	-	785 253
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	129 765	277 103	911 633	1 118 680	929 237	3 366 418
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	127 707	271 275	910 417	1 138 688	898 692	3 346 779
forwardy walutowe - waluta zakupiona	7 088 255	3 030 242	3 239 251	735 665	-	14 093 413
forwardy walutowe - waluta sprzedana	7 076 423	3 075 685	3 287 164	740 000	-	14 179 272
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta zakupiona	13 046 653	5 315 571	1 263 965	-	-	19 626 189
swapy walutowe (FX-Swap) - waluta sprzedana	13 141 143	5 320 541	1 241 015	-	-	19 702 699
opcje kupione	428 084	807 930	2 414 151	502 929	-	4 153 094
opcje sprzedane	429 477	799 227	2 418 390	502 929	-	4 150 023
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	73 865	-	-	68 404	-	142 269
pozostałe	-	-	257	245	-	502
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	4 526	44 052	418 842	135 353	-	602 773
pozostałe	104 966	147 378	233 076	189 527	-	674 947
Razem	44 217 305	21 675 024	36 639 357	58 813 324	13 211 914	174 556 924

29. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury produktowej

	31.12.2018			RAZEM	31.12.2017 RAZEM
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK		
Kredyty na nieruchomości	64 592 080	1 109 602	26 826	65 728 508	59 729 689
Kredyty w rachunku bieżącym	11 481 932	-	-	11 481 932	11 028 956
Kredyty operacyjne	12 412 344	401 500	27 750	12 841 594	12 916 798
Kredyty na inwestycje	19 009 546	-	95 669	19 105 215	18 665 906
Kredyty gotówkowe	13 681 398	-	-	13 681 398	12 190 872
Należności z tytułu kart płatniczych	1 141 961	-	-	1 141 961	1 081 499
Należności faktoringowe	4 714 939	-	-	4 714 939	3 478 545
Pozostałe kredyty i pożyczki	1 195 464	-	152 385	1 347 849	1 386 808
Dłużne papiery wartościowe	-	-	-	-	12 749 288
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	-	-	-	-
Środki pieniężne w drodze	64 336	-	-	64 336	79 144
Wartość bilansowa brutto	128 294 000	1 511 102	302 630	130 107 732	133 307 505
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 137 677	-	-	-6 137 677	-5 358 198
Wartość bilansowa	122 156 323	1 511 102	302 630	123 970 055	127 949 307

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 14 590 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Korporacyjne i municypalne dłużne papiery wartościowe zostały przeniesione do pozycji „Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako kredyty i pożyczki udzielone klientom, gdyż były klasyfikowane do kategorii Pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

W związku z zaklasyfikowaniem niektórych kredytów i pożyczek udzielonych klientom (tj. kredytów w części przeznaczonych do syndykacji) do modelu biznesowego, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, kredyty te są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Bank zidentyfikował portfel kredytów nie spełniających testu kryterium SPPI ze względu na występujący w umowach element dźwigni finansowej zwiększający zmienność przepływów pieniężnych, który obejmuje kredyty studenckie, kredyty z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz kilku ekspozycji korporacyjnych. Z tego względu pomimo modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, dla tych portfeli kredytów występuje konieczność wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Zgodnie z MSSF 9 w momencie rozpoznania utraty wartości odsetki ujmowane w rachunku wyników są liczone od wartości pomniejszonej o odpis na oczekiwane straty kredytowe (netto), natomiast w bilansie odsetki naliczone liczone są od wartości brutto ekspozycji. Różnica jest ujęta w odpisie z tytułu utraty wartości. Wzrost wartości odpisów aktualizujących, oprócz wzrostu wynikającego z uwzględnienia oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedlonych w Niepodzielonym wyniku z lat ubiegłych, obejmuje również zmiany odzwierciedlające nowe podejście do ujmowania odsetek.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
Należności od przedsiębiorstw	53 186 945	1 511 102	56 407	54 754 454	58 841 495
Należności od ludności	71 306 127	-	152 385	71 458 512	64 377 510
Należności od jednostek budżetowych	3 800 928	-	93 838	3 894 766	10 088 500
Wartość bilansowa brutto	128 294 000	1 511 102	302 630	130 107 732	133 307 505
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 137 677	-	-	-6 137 677	-5 358 198
Wartość bilansowa	122 156 323	1 511 102	302 630	123 970 055	127 949 307

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 14 590 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018			31.12.2017	
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK	RAZEM	RAZEM
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:					
do 1 miesiąca	16 076 736	-	2 332	16 079 068	14 966 833
od 1 do 3 miesięcy	3 988 069	-	15 097	4 003 166	4 657 178
od 3 miesięcy do 1 roku	13 201 050	72 224	52 597	13 325 871	10 286 555
od 1 do 5 lat	37 046 831	413 713	168 618	37 629 162	41 942 265
powyżej 5 lat	53 029 499	1 025 165	61 070	54 115 734	55 962 982
dla których termin zapadalności upłynął	4 951 815	-	2 916	4 954 731	5 491 692
Wartość bilansowa brutto	128 294 000	1 511 102	302 630	130 107 732	133 307 505
Odpisy aktualizujące wartość należności (*)	-6 137 677	-	-	-6 137 677	-5 358 198
Wartość bilansowa	122 156 323	1 511 102	302 630	123 970 055	127 949 307

(*) Odpis dotyczący kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody w kwocie 14 590 tys. złotych jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej kredytów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według walut

	31.12.2018			RAZEM	31.12.2017
	WYCENIANE WG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	WYCENIANE WG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK		RAZEM
PLN	102 206 944	48 040	302 630	102 557 614	107 990 654
CHF	3 306 813	-	-	3 306 813	3 561 945
EUR	14 509 721	1 463 062	-	15 972 783	13 688 524
USD	1 759 248	-	-	1 759 248	2 477 434
Pozostałe waluty	373 597	-	-	373 597	230 750
Wartość bilansowa	122 156 323	1 511 102	302 630	123 970 055	127 949 307

30. Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa prowadzi działalność leasingową poprzez spółkę zależną Pekao Leasing Sp. z o.o.

Wartość inwestycji leasingowej brutto oraz minimalnych opłat leasingowych należnych wynosiła:

31.12.2018	INWESTYCJA LEASINGOWA BRUTTO	WARTOŚĆ BIEŻĄCA MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH
Do 1 roku	1 953 203	1 790 340
Od 1 roku do 5 lat	3 387 505	3 187 430
Powyżej 5 lat	455 669	431 683
Razem	5 796 377	5 409 453
Niezrealizowane przychody finansowe	-386 924	
Inwestycja leasingowa netto	5 409 453	
Niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy	-	
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	5 409 453	
Wartość rezerw	-82 786	
Wartość bilansowa	5 326 667	

31.12.2017	INWESTYCJA LEASINGOWA BRUTTO	WARTOŚĆ BIEŻĄCA MINIMALNYCH OPŁAT LEASINGOWYCH
Do 1 roku	1 711 448	1 576 487
Od 1 roku do 5 lat	2 775 224	2 626 222
Powyżej 5 lat	335 744	322 358
Razem	4 822 416	4 525 067
Niezrealizowane przychody finansowe	-297 349	
Inwestycja leasingowa netto	4 525 067	
Niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy	-	
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	4 525 067	
Wartość rezerw	-173 715	
Wartość bilansowa	4 351 352	

Grupa zawiera jako leasingodawca transakcje leasingu finansowego, których głównym przedmiotem są środki transportu, maszyny i urządzenia techniczne.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ponadto, gdy Grupa Kapitałowa jest leasingobiorcą i leasing finansowy odbywa się między spółkami Grupy, wzajemne transakcje z tytułu leasingu finansowego podlegają eliminacji.

Należności z tytułu leasingu finansowego od banków według struktury jakościowej

	31.12.2018	31.12.2017
Należności od banków,	348	248
Należności od klientów	5 409 105	4 524 819
Wartość bilansowa brutto	5 409 453	4 525 067
Odpisy aktualizujące wartość należności	-82 786	-173 715
Wartość bilansowa	5 326 667	4 351 352

Należności z tytułu leasingu finansowego według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	3 462 582	2 747 448
CHF	214	467
EUR	1 863 019	1 588 474
USD	852	14 963
Razem	5 326 667	4 351 352

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa podjęła decyzję, aby skorzystać z wyboru, jaki daje MSSF 9, i kontynuuje stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSR 39. Decyzja ta ma zastosowanie do wszystkich relacji zabezpieczających, dla których Grupa stosuje i będzie stosowała rachunkowość zabezpieczeń w przyszłości.

Grupa na dzień 31 grudnia 2018 roku stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej oraz rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych wyróżniając następujące powiązania zabezpieczające:

- w ramach rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (FVH, *fair value hedge*)

- swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające dłużne papiery wartościowe denominowane w PLN, EUR i USD (dalej: **FVH IRS obligacje**)

- w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (CFH, *cash flow hedge*)

- swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające portfel kredytów i papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu w PLN (dalej: **CFH IRS kredyty/obligacje**),
- swapy stopy procentowej (IRS) zabezpieczające portfel depozytów w PLN i EUR ekonomicznie odpowiadających długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu (dalej: **CFH IRS depozyty**),
- swapy walutowo-procentowe (basis swap) zabezpieczające portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu w CHF oraz portfel depozytów w PLN ekonomicznie odpowiadających długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu (dalej **CFH CIRS depozyty/kredyty**),
- swapy walutowe (FX-Swap) zabezpieczające portfel kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR oraz depozytów terminowych i negocjowanych denominowanych w USD, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowym pasywom zmiennoprocentowym (dalej: **CFH FX-Swap depozyty/kredyty**).

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*)

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej dla stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych denominowanych w walutach PLN, EUR i USD, dla których instrumentami zabezpieczającymi są swapy stopy procentowej (IRS) w tych samych walutach. Grupa zabezpiecza w ten sposób komponent ryzyka stopy procentowej związany ze zmianą wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającą wyłącznie ze zmienności rynkowych stóp procentowych (WIBOR, EURIBOR, LIBOR USD). Zabezpieczany komponent ryzyka odpowiadał w przeszłości za znaczącą część zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

Podejście Grupy do zarządzania ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej, oraz szczegóły w zakresie ekspozycji Grupy na ryzyko stopy procentowej przedstawione zostały w Nocie 6.3.

Wykorzystywanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ekspozycji na zmiany poziomu stóp procentowych generuje ryzyko kredytowe kontrahenta transakcji pochodnej. Grupa minimalizuje to ryzyko m.in. poprzez wymaganie od kontrahenta wpłacenia depozytu zabezpieczającego oraz poprzez rozliczanie transakcji na instrumentach pochodnych z udziałem centralnych izb rozliczeniowych (CCP) stosujących szereg mechanizmów pozwalających na systemowe obniżenie ryzyka niewywiązania się stron z zobowiązań wynikających z zawartych transakcji.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej względem powiązania zabezpieczającego, jeśli uzasadnione jest oczekiwanie, że zabezpieczenie będzie miało wysoką skuteczność w kompensowaniu zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka w przyszłości oraz jeśli ocena efektywności zabezpieczenia wskazuje na jego wysoką skuteczność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione to zabezpieczenie.

Zgodnie z podejściem Grupy, wskaźnik zabezpieczenia wyznaczany jest jako iloraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczającej. Relacja zabezpieczająca zostaje uznana za efektywną, jeśli spełnione są wszystkie poniższe kryteria:

- na podstawie porównania podstawowych parametrów transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających można spodziewać się, że efektywność zabezpieczenia będzie wysoka,
- w każdym okresie sprawozdawczym wskaźnik zabezpieczenia należy do przedziału od 80% do 125% lub udział kwoty nieefektywności w nominalnej wartości pozycji zabezpieczanej nie przekracza poziomu określonego w dokumentacji powiązania zabezpieczającego, przy czym kwota nieefektywności rozumiana jest jako suma skumulowanych zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zabezpieczającej,
- w każdym okresie sprawozdawczym symulacja wskaźnika zabezpieczenia w zakładanych scenariuszach ewolucji rynkowych stóp referencyjnych należy do przedziału od 80% do 125%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W zakresie relacji zabezpieczających wartość godziwą głównymi zidentyfikowanymi przez Grupę potencjalnymi źródłami nieefektywności są:

- wpływ ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Grupy na wartość godziwą transakcji zabezpieczających (IRS), które nie jest odzwierciedlone w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej,
- różnice pomiędzy terminami zapadalności transakcji IRS a terminami zapadalności dłużnych papierów wartościowych,
- różnice w wysokości kuponów odsetkowych generowanych przez pozycję zabezpieczaną i instrumenty zabezpieczające.

Swapy stopy procentowej stosowane przez Grupę jako instrumenty zabezpieczające ryzyko stopy procentowej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku zostały przedstawione w tabelach poniżej.

Wartości nominalne i oprocentowanie instrumentów zabezpieczających ryzyko stopy procentowej w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

31.12.2018		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
		DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA							
FVH IRS obligacje	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	280 000	200 000	480 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	262 300	-	-	883 650	836 350	1 982 300
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	0,2	-	-	0,9	0,1	0,5
	USD	Wartość nominalna	-	-	127 830	244 381	499 138	871 349
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	6,9	4,9	3,7	4,5
Wartość nominalna razem		262 300	-	127 830	1 408 031	1 535 488	3 333 649	

31.12.2017		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
		DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA							
FVH IRS obligacje	PLN	Wartość nominalna	-	115 000	-	510 500	200 000	825 500
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	1,8	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	1 028 127	894 658	1 922 785
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	0,6	0,2	0,4
	USD	Wartość nominalna	-	-	-	205 397	601 429	806 826
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	5,6	2,7	3,4
Wartość nominalna razem		-	115 000	-	1 744 024	1 696 087	3 555 111	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej poprzez rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej na bilans i wynik finansowy

31.12.2018	POWIĄZANIE FVH IRS OBLIGACJE - ZABEZPIECZENIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH WYCENIANYCH WG		RAZEM
	ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	
INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE			
Wartość nominalna	200 000	3 133 649	3 333 649
Wartość bilansowa – aktywa	-	21 166	21 166
Wartość bilansowa – zobowiązania	9 592	134 080	143 672
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Kwota zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia	-7 560	48 638	41 078
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej”	-78	2 933	2 855
POZYCJE ZABEZPIEZANE			
Wartość bilansowa – aktywa	208 402	3 335 538	3 543 940
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej uwzględniona w wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej ujętej w bilansie – aktywa	8 700	124 954	133 654
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano pozycję zabezpieczaną	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia	7 476	-45 707	-38 231
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej pozostająca w bilansie dla tych pozycji zabezpieczanych, dla których zaprzestano korygowania pozycji bilansowej o korekty do wartości godziwej	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej poprzez rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej na bilans i wynik finansowy

31.12.2017	POWIĄZANIE FVH IRS OBLIGACJE - ZABEZPIECZENIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH WYCENIANYCH WG		RAZEM
	ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU	WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE CAŁKOWITE DOCHODY	
INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE			
Wartość nominalna	255 500	3 299 611	3 555 111
Wartość bilansowa – aktywa	365	16 131	16 496
Wartość bilansowa – zobowiązania	2 357	183 745	186 102
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Kwota zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	40	67 220	67 260
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej”	51	4 494	4 545
POZYCJE ZABEZPIECZANE			
Wartość bilansowa – aktywa	257 067	3 607 290	3 864 357
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej uwzględniona w wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej ujętej w bilansie – aktywa	1 224	220 649	221 873
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano pozycję zabezpieczaną	Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe - Dostępne do sprzedaży	
Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej wykorzystana jako podstawa do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	-40	-62 575	-62 615
Skumulowana kwota korekty do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej pozostająca w bilansie dla tych pozycji zabezpieczanych, dla których zaprzestano korygowania pozycji bilansowej o korekty do wartości godziwej	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

Grupa wykorzystuje:

- walutowe swapy stopy procentowej (*basis swap*) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR, LIBOR CHF) oraz ekspozycji na ryzyko walutowe. Instrumentami zabezpieczanymi w tym powiązaniu są portfele kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w CHF oraz depozytów w PLN, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu. Transakcje CIRS podlegają dekompozycji na składnik zabezpieczający portfel aktywów oraz składnik zabezpieczający portfel zobowiązań,
- swapy stopy procentowej (IRS) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR), generowane przez portfel kredytów i papierów wartościowych o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w PLN,
- swapy walutowe (FX-Swap) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (EURIBOR) i ekspozycji na ryzyko walutowe generowanych przez portfele kredytów o zmiennym oprocentowaniu denominowanych w EUR oraz depozytów terminowych i negocjowanych denominowanych w USD, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowym pasywowi zmiennoprocentowym,
- swapy stopy procentowej (IRS) do zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane ze zmiennością rynkowych stawek referencyjnych (WIBOR, EURIBOR), generowane przez portfele depozytów denominowanych w PLN i EUR, które ekonomicznie odpowiadają długoterminowemu zobowiązaniu o zmiennym oprocentowaniu.

Podejście Grupy do zabezpieczania ryzyka stopy procentowej poprzez rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest takie same, jak opisane powyżej podejście stosowane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, tj. zabezpieczany jest komponent ryzyka stopy procentowej związany wyłącznie ze zmiennością rynkowych stóp procentowych (w przypadku rachunkowości przepływów pieniężnych są to: WIBOR, EURIBOR, LIBOR USD, LIBOR CHF).

Podejście Grupy do zarządzania ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem stopy procentowej i ryzykiem walutowym, oraz szczegóły w zakresie ekspozycji Grupy na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe przedstawione zostały w Nocie 6.3.

Tak jak w przypadku rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, wykorzystywanie instrumentów pochodnych do zabezpieczania ekspozycji na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe generuje ryzyko kredytowe kontrahenta transakcji pochodnej, które nie jest rekompensowane przez pozycję zabezpieczaną. Grupa zarządza tym ryzykiem w podobny sposób, jak w przypadku rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych względem powiązania zabezpieczającego, jeśli uzasadnione jest oczekiwanie, że zabezpieczenie będzie miało wysoką skuteczność w kompensowaniu zmiany w przepływach pieniężnych wynikającej z zabezpieczanego ryzyka w przyszłości oraz jeśli ocena efektywności zabezpieczenia wskazuje na jego wysoką skuteczność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione zabezpieczenie. Ocena przeprowadzana jest z wykorzystaniem metody derywatu hipotetycznego.

Zgodnie z polityką Grupy, aby relacja zabezpieczająca została uznana za efektywną, powinny zostać spełnione wszystkie poniższe kryteria:

- współczynnik korelacji między rynkową stawką referencyjną instrumentów zabezpieczanych i rynkową stawką referencyjną instrumentów zabezpieczających jest wysoki,
- prognozowane przepływy odsetkowe generowane przez instrumenty zabezpieczane są nie niższe niż prognozowane przepływy odsetkowe generowane przez instrumenty zabezpieczające,
- w każdym okresie sprawozdawczym iloraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczającej należy do przedziału od 80% do 125% lub udział kwoty nieefektywności w nominalnej wartości pozycji zabezpieczanej nie powinien przekraczać poziomu określonego w dokumentacji powiązania zabezpieczającego, przy czym kwota nieefektywności rozumiana jest jako suma skumulowanych zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zabezpieczającej,
- w każdym okresie sprawozdawczym iloraz zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej oraz zabezpieczającej na skutek równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 100 punktów bazowych w górę i dół powinien należeć do przedziału od 80% do 125%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W przypadku zabezpieczania ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego portfeli kredytów i depozytów, przyjęto sposób zarządzania tymi portfelami umożliwiający regularne włączanie do relacji zabezpieczającej nowych transakcji oraz wyłączenie z relacji zabezpieczającej transakcji na skutek spłaty lub zaklasyfikowania ich do pozycji zagrożonych. W wyniku tego ekspozycja tych portfeli na ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe ulega ciągłym zmianom. Ze względu na częste zmiany struktury terminowej portfeli, Grupa uznała za zasadne dynamiczne wyznaczanie pozycji zabezpieczanych oraz dopuszcza ewentualne dopasowywanie pozycji zabezpieczających do tych zmian.

W zakresie relacji zabezpieczających przepływy pieniężne głównymi zidentyfikowanymi przez Grupę potencjalnymi źródłami nieefektywności są:

- wpływ ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego Grupy na wartość godziwą instrumentów zabezpieczających, tj. swapów na stopę procentową (IRS), walutowych swapów na stopę procentową (basis swap) oraz swapów walutowych (FX Swap), które nie jest odzwierciedlone w wartości godziwej pozycji zabezpieczanej,
- różnice pomiędzy częstotliwościami przeszacowania instrumentów zabezpieczających i zabezpieczanych kredytów i depozytów.

Wartości nominalne i oprocentowanie instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2018		TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM	
		DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT		
POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA							
CFH IRS kredyty	PLN	Wartość nominalna	1 400 000	-	200 000	2 800 000	4 200 000	8 600 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	3,7	-	3,5	3,4	2,6	3,0
CFH IRS depozyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	242 000	207 000	449 000
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	1,8	1,8	1,8
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	658 760	-	658 760
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-0,3	-	-0,3
CFH CIRS depozyty/ kredyty	CHF/PLN	Wartość nominalna	-	-	6 745 876	1 747 759	3 196 115	11 689 750
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-	-	-
		Średni kurs CHF/PLN	-	-	-	-	-	-
CFH FX Swap depozyty/kredyty	EUR/PLN	Wartość nominalna	2 420 194	864 917	1 395 524	-	-	4 680 635
		Średni kurs EUR/PLN	4,3	4,3	4,4	-	-	4,4
	EUR/USD	Wartość nominalna	826 421	786 249	-	-	-	1 612 670
		Średni kurs EUR/USD	1,1	1,2	-	-	-	1,2
Wartość nominalna razem			4 646 615	1 651 166	8 341 400	5 448 519	7 603 115	27 690 815

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne i oprocentowanie instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2017		POWIĄZANIE ZABEZPIECZAJĄCE	WALUTA	TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
				DO 1 MIESIĄC A	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
CFH IRS kredyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	-	3 600 000	-	3 600 000	
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	3,7	-	3,7	
CFH IRS depozyty	PLN	Wartość nominalna	-	-	15 000	-	197 000	212 000	
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	1,8	-	1,8	1,8	
	EUR	Wartość nominalna	-	-	-	363 702	-	363 702	
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-0,3	-	-0,3	
CFH CIRS depozyty/ kredyty	CHF/PLN	Wartość nominalna	-	-	1 635 139	7 842 510	3 431 241	12 908 890	
		Średnie oprocentowanie nogi stałej (%)	-	-	-	-	-	-	
		Średni kurs CHF/PLN	-	-	-	-	-	-	
CFH FX Swap depozyty/kredyty	EUR/PLN	Wartość nominalna	602 846	381 072	1 025 307	-	-	2 009 225	
		Średni kurs EUR/PLN	4,4	4,3	4,4	-	-	4,4	
Wartość nominalna razem			602 846	381 072	2 675 446	11 806 212	3 628 241	19 093 817	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na bilans i wynik finansowy

31.12.2018	RODZAJ POWIĄZANIA	RYZYSKO STOPY PROCENTOWEJ		RYZYSKO STOPY PROCENTOWEJ / WALUTOWE	
		CFH IRS KREDYTY/ OBLIGACJE	CFH IRS DEPOZYTY	CFH CIRS DEPOZYTY/ KREDYTY	CFH FX-SWAP DEPOZYTY/ KREDYTY
INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE					
	Wartość nominalna	8 600 000	1 107 760	11 689 750	6 293 305
	Wartość bilansowa – aktywa	261 759	-	-	30 640
	Wartość bilansowa – zobowiązania	-	15 613	745 171	600
	Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
	Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowiące podstawę wyznaczenia kwoty nieefektywności zabezpieczenia	-101 639	-10 856	9 369	-175
	Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia pozycji netto, ujęte w odrębnej linii pozostałych całkowitych dochodów	-	-	-	-
	Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”	205	-	-23	7
	Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasyfikacyjna	-	-	-	-
	Nazwa linii w rachunku zysków i strat, w której ujęto korektę reklasyfikacyjną	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy
POZYCJE ZABEZPIECZANE					
	Kwota zmiany wartości godziwej derywatu hipotetycznego reprezentującego pozycję zabezpieczaną, która to zmiana jest podstawą do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie	101 639	10 856	-13 313	185
	Saldo pozycji kapitału z tytułu CFH dla relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń będzie kontynuowana po zakończeniu danego okresu sprawozdawczego	150 374	-11 975	-86 447	-412
	Saldo pozostające w pozycji kapitału z tytułu CFH dla tych relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń nie jest już stosowana	-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na bilans i wynik finansowy

31.12.2017	RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ		RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ /WALUTOWE		
	RODZAJ POWIĄZANIA	CFH IRS KREDYTY/ OBLIGACJE	CFH IRS DEPOZYTY	CFH CIRS DEPOZYTY/ KREDYTY	CFH FX-SWAP DEPOZYTY/ KREDYTY
INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE					
Wartość nominalna		3 600 000	575 702	12 908 890	2 009 225
Wartość bilansowa – aktywa		199 832	839	-	42 229
Wartość bilansowa – zobowiązania		-	1 700	674 529	-
Nazwa linii w bilansie, w której zaprezentowano instrument zabezpieczający		Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające	Instrumenty zabezpieczające
Zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowiące podstawę wyznaczenia kwoty nieefektywności zabezpieczenia		-59 492	1 007	23 185	2 207
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia pozycji netto, ujęte w odrębnej linii pozostałych całkowitych dochodów		-	-	-	-
Kwota nieefektywności zabezpieczenia rozpoznana w rachunku zysków i strat w linii „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”		-190	-	-36	-2
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta rekasyfikacyjna		-	-	-	-
Nazwa linii w rachunku zysków i strat, w której ujęto korektę rekasyfikacyjną		Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy
POZYCJE ZABEZPIECZANE					
Kwota zmiany wartości godziwej derywatu hipotetycznego reprezentującego pozycję zabezpieczaną, która to zmiana jest podstawą do oszacowania nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie		59 492	-1 007	-43 838	-2 191
Saldo pozycji kapitału z tytułu CFH dla relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń będzie kontynuowana po zakończeniu danego okresu sprawozdawczego		101 635	1 008	-95 804	-258
Saldo pozostające w pozycji kapitału z tytułu CFH dla tych relacji, dla których rachunkowość zabezpieczeń nie jest już stosowana		-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

	2018	2017
Stan na początek okresu	6 581	39 724
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ		
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia, ujęte w pozostałych całkowitych dochodach w ciągu okresu sprawozdawczego	35 756	-58 480
Część straty przeniesiona do rachunku zysków i strat w związku z brakiem oczekiwania wystąpienia pozycji zabezpieczanej	-	-56
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasyfikacyjna, w tym do:	-	-
wyniku z tytułu odsetek	-	-
wyniku z pozycji wymiany	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych i ujęta jako korekta wartości bilansowej aktywa lub zobowiązania niefinansowego będącego przedmiotem zabezpieczanej transakcji	-	-
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ / RYZIKO WALUTOWE		
Zyski lub straty wynikające z zabezpieczenia, ujęte w pozostałych całkowitych dochodach w ciągu okresu sprawozdawczego	9 203	25 393
Część straty przeniesiona do rachunku zysków i strat w związku z brakiem oczekiwania wystąpienia pozycji zabezpieczanej	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do rachunku zysków i strat jako korekta reklasyfikacyjna, w tym do:	-	-
wyniku z tytułu odsetek	-	-
wyniku z pozycji wymiany	-	-
Kwota przeniesiona z kapitału z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych i ujęta jako korekta wartości bilansowej aktywa lub zobowiązania niefinansowego będącego przedmiotem zabezpieczanej transakcji	-	-
Stan na koniec okresu	51 540	6 581

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

32. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

	31.12.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	11 255 899	X
Dłużne papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	27 032 827	X
Instrumenty kapitałowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	232 861	X
Instrumenty kapitałowe obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	65 408	X
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	X	33 276 590
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	X	147 441
Utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)	X	3 481 791
Razem	38 586 995	36 905 822

Grupa przeniosła korporacyjne i municypalne dłużne papiery wartościowe do pozycji „Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe z pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Przed zastosowaniem wymogów MSSF 9, pozycje te prezentowane były jako „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”, gdyż były klasyfikowane do kategorii pożyczki i należności zgodnie z MSR 39.

Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	5 237 027	X
bony skarbowe	-	X
obligacje skarbowe	5 237 027	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	13 798	X
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	3 426 605	X
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	2 578 469	X
Razem	11 255 899	X
w tym utrata wartości aktywów	-59 339	X

Dłużne papiery wartościowe wyceniane wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	15 575 633	X
bony skarbowe	-	X
obligacje skarbowe	15 325 422	X
pozostałe	250 211	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	2 985 696	X
Papiery wartościowe emitowane przez banki	3 418 866	X
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	1 985 860	X
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	3 066 772	X
Razem	27 032 827	X
Odpis z tytułu utraty wartości (*)	-28 307	X

(*) Odpis dotyczący dłużnych papierów wartościowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody jest ujęty w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” i nie pomniejsza wartości bilansowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	X	21 557 825
bony skarbowe	X	-
obligacje skarbowe	X	21 557 825
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	X	11 066 168
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	X	-
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	X	652 597
Razem	X	33 276 590
w tym utrata wartości aktywów	X	-

Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)

	31.12.2018	31.12.2017
Papiery wartościowe emitowane przez instytucje rządowe szczebla centralnego	X	3 450 338
bony skarbowe	X	-
obligacje skarbowe	X	3 450 338
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	X	31 453
Razem	X	3 481 791
w tym utrata wartości aktywów	X	-

Instrumenty kapitałowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Portfel instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody obejmuje inwestycje, które Grupa uznaje za strategiczne.

	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2018	DYWIDENDY UJĘTE W ROKU 2018
Podmiot X z branży budowlanej	38 299	-
Podmiot Y z branży budowlanej	5 151	-
Podmiot udzielający informacji kredytowej	172 561	18 833
Podmiot infrastrukturalny polskiego sektora bankowego	13 136	784
Pośrednik w transakcjach pomiędzy podmiotami finansowymi	3 683	-
Giełda papierów wartościowych	31	25
Razem	232 861	19 642

W 2018 roku w wyniku podjętych decyzji Grupa dokonała sprzedaży następujących inwestycji w instrumenty kapitałowe wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zrealizowany wynik na sprzedaży tych inwestycji został przeniesiony do pozycji „Pozostałe kapitały rezerwowe”.

	WARTOŚĆ GODZIWA NA DZIEŃ ZAPRZESTANIA UJMOWANIA	WYNIK NETTO Z TYTUŁU ZBYCIA
Podmiot X z branży budowlanej	823	8
Podmiot Y z branży budowlanej	766	621
Pośrednik w transakcjach pomiędzy podmiotami finansowymi	151	63
Giełda papierów wartościowych	467	378
Razem	2 207	1 070

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Instrumenty kapitałowe obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

	31.12.2018	31.12.2017
Akcje	65 408	X
Razem	65 408	X

Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2018	31.12.2017
Akcje	X	147 404
Certyfikaty inwestycyjne	X	37
Razem	X	147 441
w tym utrata wartości aktywów	X	-1 119

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według umownych terminów zapadalności

	31.12.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	3 784 220	11 112 757
od 1 do 3 miesięcy	134 911	121 753
od 3 miesięcy do 1 roku	2 959 486	6 054 947
od 1 do 5 lat	19 671 719	11 762 697
powyżej 5 lat	11 738 390	7 706 227
Razem	38 288 726	36 758 381

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	32 180 082	32 997 942
EUR	2 967 951	2 091 122
USD	3 140 693	1 669 317
Razem	38 288 726	36 758 381

33. Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Grupa wyodrębniła w pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży” aktywa trwale spełniające odpowiednie wymogi MSSF 5 dotyczące klasyfikacji do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży zakwalifikowano:

- nieruchomości,
- pozostałe aktywa rzeczowe.

Poniżej przedstawiono aktywa przeznaczone do sprzedaży

	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY		
Rzeczowe aktywa trwale	11 550	42 197
Inne aktywa	-	23 368
Razem aktywa	11 550	65 565

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany stanu aktywów przeznaczonych do sprzedaży oraz zobowiązań związanych z aktywami przeznaczonymi do sprzedaży przedstawia tabela poniżej

AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	2018	2017
Stan na początek okresu	65 565	48 277
Zwiększenia, w tym:	14	18 477
przeniesienie z własnego majątku rzeczowego	-	2 580
przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	-	15
inne	14	15 882
Zmniejszenia, w tym:	-54 029	-1 189
przeniesienie na własny majątek rzeczowy	-28 425	-
zbycie aktywów	-10 637	-302
inne	-14 967	-887
Stan na koniec okresu	11 550	65 565

Rozliczenie sprzedaży pozostałych aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco

	2018	2017
Przychody ze sprzedaży	47 245	1 798
Wartość bilansowa zbytych aktywów netto (łącznie z kosztami sprzedaży)	-12 530	-307
Zysk/strata brutto na sprzedaży	34 715	1 491

34. Wartości niematerialne

	31.12.2018	31.12.2017
Wartości niematerialne, w tym:	779 098	777 997
koszty prac rozwojowych	3	1 073
patenty i licencje	461 255	490 762
inne	168 827	180 407
nakłady na wartości niematerialne	149 013	105 755
Wartość firmy	747 648	747 648
Razem	1 526 746	1 525 645

Pozycja „Wartość firmy” zawiera:

- wartość firmy powstała w wyniku nabycia Pekao Investment Management S.A. oraz pośrednio Pekao TFI S.A. przez Bank Pekao S.A.. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 692 128 tys. złotych,
- wartość firmy powstała w związku z przeniesieniem części majątku Banku BPH S.A., w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa, na Bank Pekao S.A. Wartość firmy przeniesiona na Bank Pekao S.A. jest częścią wartości firmy powstałej w wyniku nabycia przez Bank BPH S.A. Pierwszego Komercyjnego Banku S.A. „PKBL” w Lublinie i dotyczy tylko tych oddziałów Banku PKBL, które zostały przeniesione do Banku Pekao S.A. w ramach integracji banków. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy PKBL w kwocie 51 675 tys. złotych,
- wartość firmy powstała w wyniku nabycia Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. Mikołaja Kopernika przez Bank Pekao S.A. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 960 tys. złotych,

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- wartość firmy powstała w wyniku nabycia spółki Pekao Leasing i Finanse S.A. (d. BPH Leasing S.A.) przez Pekao Leasing Holding S.A. (d. BPH PBK Leasing S.A.). Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 2 885 tys. złotych.

W odniesieniu do wartości firmy testy na utratę wartości są przeprowadzane corocznie bez względu na to, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości.

Testy na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”), łącznie z wartością firmy, z ich wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej CGU. Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów pieniężnych za okres 5 lat z uwzględnieniem wartości rezydualnej CGU. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,5%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w budżecie na rok 2019 oraz planie finansowym na lata 2020-2023. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 8,88%, uwzględniającą stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko.

Testy na utratę wartości przeprowadzone na dzień 31 grudnia 2018 roku wykazały nadwyżkę wartości odzyskiwanej nad wartością bilansową CGU i w związku z tym nie stwierdzono utraty wartości CGU.

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLADY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	WARTOŚĆ FIRMY	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	89 930	2 541 145	210 492	105 755	747 648	3 694 970
Zwiększenia, w tym:	-	154 306	1 681	181 173	-	337 160
nabycie	-	8 731	-	172 642	-	181 373
z tytułu połączeń jednostek gospodarczych	-	10 867	-	-	-	10 867
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	128 159	1 681	-	-	129 840
inne	-	6 549	-	8 531	-	15 080
Zmniejszenia, w tym:	-17 474	-24 056	-2 535	-137 915	-	-181 980
likwidacja	-17 474	-24 056	-1 198	-	-	-42 728
sprzedaż	-	-	-1 337	-	-	-1 337
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-129 840	-	-129 840
inne	-	-	-	-8 075	-	-8 075
Stan na koniec okresu	72 456	2 671 395	209 638	149 013	747 648	3 850 150
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	88 857	2 050 383	30 085	-	-	2 169 325
Amortyzacja	1 070	178 812	13 229	-	-	193 111
Z tytułu połączeń jednostek gospodarczych	-	4 862	-	-	-	4 862
Likwidacja	-17 474	-23 921	-1 166	-	-	-42 561
Sprzedaż	-	-	-1 337	-	-	-1 337
Inne	-	4	-	-	-	4
Stan na koniec okresu	72 453	2 210 140	40 811	-	-	2 323 404
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	-	-	-	-	-	-
Zwiększenia	-	-	-	-	-	-
Zmniejszenia	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	-	-	-	-	-	-
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 073	490 762	180 407	105 755	747 648	1 525 645
Stan na koniec okresu	3	461 255	168 827	149 013	747 648	1 526 746

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2017	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLĄDY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	WARTOŚĆ FIRMY	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	90 174	2 430 512	35 193	74 302	55 520	2 685 701
Zwiększenia, w tym:	-	199 837	176 657	225 676	692 128	1 294 298
nabycie	-	4 795	-	225 532	-	230 327
z tytułu połączeń jednostek gospodarczych	-	1 509	175 064	-	692 128	868 701
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	192 630	1 593	-	-	194 223
inne	-	903	-	144	-	1 047
Zmniejszenia, w tym:	-244	-89 204	-1 358	-194 223	-	-285 029
likwidacja	-244	-89 200	-1 358	-	-	-90 802
sprzedaż	-	-4	-	-	-	-4
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-194 223	-	-194 223
Stan na koniec okresu	89 930	2 541 145	210 492	105 755	747 648	3 694 970
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	87 150	1 974 865	27 505	-	-	2 089 520
Amortyzacja	1 951	164 682	3 938	-	-	170 571
Likwidacja	-244	-89 160	-1 358	-	-	-90 762
Sprzedaż	-	-4	-	-	-	-4
Stan na koniec okresu	88 857	2 050 383	30 085	-	-	2 169 325
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	-	-	-	-	-	-
Zwiększenia	-	-	-	-	-	-
Zmniejszenia	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	-	-	-	-	-	-
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	3 024	455 647	7 688	74 302	55 520	596 181
Stan na koniec okresu	1 073	490 762	180 407	105 755	747 648	1 525 645

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku nabyte przez Grupę wartości niematerialne wynoszą 181 373 tys. złotych (w roku 2017 nabyte wartości wynoszą 230 327 tys. złotych).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku i w 2017 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku jednostki wchodzące w skład Grupy zawarły umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwocie 43 136 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku - 33 334 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

35. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2018	31.12.2017
Środki trwałe, w tym:	1 277 774	1 327 191
grunty i budynki	919 785	972 863
maszyny i urządzenia	232 069	262 673
środki transportu	53 029	53 983
inne	72 891	37 672
Środki trwałe w budowie oraz zaliczki na środki trwałe w budowie	142 168	98 278
Razem	1 419 942	1 425 469

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 296 502	1 461 506	89 501	315 789	98 278	4 261 576
Zwiększenia, w tym:	32 181	62 871	27 276	168 401	153 125	443 854
nabycie	435	6 362	21 215	843	153 125	181 980
inne	8 962	4	6 061	137 718	-	152 745
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	22 784	56 505	-	29 840	-	109 129
Zmniejszenia, w tym:	-32 213	-164 169	-17 880	-15 734	-109 235	-339 231
likwidacja i sprzedaż	-32 209	-26 451	-17 751	-15 734	-	-92 145
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-106	-106
inne	-4	-137 718	-129	-	-	-137 851
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-109 129	-109 129
Stan na koniec okresu	2 296 470	1 360 208	98 897	468 456	142 168	4 366 199
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 318 581	1 196 011	35 518	277 969	-	2 828 079
Zwiększenia, w tym:	74 235	73 798	18 129	133 219	-	299 381
amortyzacja	71 273	73 798	18 129	14 569	-	177 769
inne	2 962	-	-	118 650	-	121 612
Zmniejszenia, w tym:	-20 459	-144 382	-7 779	-15 775	-	-188 395
likwidacja i sprzedaż	-20 459	-25 732	-7 750	-15 734	-	-69 675
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-
inne	-	-118 650	-29	-41	-	-118 720
Stan na koniec okresu	1 372 357	1 125 427	45 868	395 413	-	2 939 065
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	5 058	2 822	-	148	-	8 028
Zwiększenia	-	-	-	4	-	4
Zmniejszenia	-730	-110	-	-	-	-840
Stan na koniec okresu	4 328	2 712	-	152	-	7 192
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	972 863	262 673	53 983	37 672	98 278	1 425 469
Stan na koniec okresu	919 785	232 069	53 029	72 891	142 168	1 419 942

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2017	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 264 209	1 469 173	80 760	320 824	114 696	4 249 662
Zwiększenia, w tym:	53 739	101 344	46 568	7 861	130 480	339 992
nabycie	173	4 094	5 845	491	129 708	140 311
inne	10 017	1 149	40 723	122	772	52 783
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	43 549	96 101	-	7 248	-	146 898
Zmniejszenia, w tym:	-21 446	-109 011	-37 827	-12 896	-146 898	-328 078
likwidacja i sprzedaż	-14 043	-108 587	-37 346	-12 797	-	-172 773
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-7 403	-412	-	-72	-	-7 887
inne	-	-12	-481	-27	-	-520
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-146 898	-146 898
Stan na koniec okresu	2 296 502	1 461 506	89 501	315 789	98 278	4 261 576
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 259 474	1 219 907	56 734	282 859	-	2 818 974
Zwiększenia, w tym:	77 398	82 842	14 904	7 491	-	182 635
amortyzacja	69 244	82 831	14 904	7 476	-	174 455
inne	8 154	11	-	15	-	8 180
Zmniejszenia, w tym:	-18 291	-106 738	-36 120	-12 381	-	-173 530
likwidacja i sprzedaż	-13 468	-106 341	-35 879	-12 295	-	-167 983
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-4 823	-386	-	-72	-	-5 281
inne	-	-11	-241	-14	-	-266
Stan na koniec okresu	1 318 581	1 196 011	35 518	277 969	-	2 828 079
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	3 853	3 787	-	118	-	7 758
Zwiększenia	1 205	114	-	67	-	1 386
Zmniejszenia	-	-1 079	-	-37	-	-1 116
Stan na koniec okresu	5 058	2 822	-	148	-	8 028
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 000 882	245 479	24 026	37 847	114 696	1 422 930
Stan na koniec okresu	972 863	262 673	53 983	37 672	98 278	1 425 469

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku wartość nabytych przez Grupę składników „Rzeczowych aktywów trwałych” wynosi 181 980 tys. złotych (w roku 2017 wyniosła 140 311 tys. złotych), natomiast wartość składników zbytych wynosi 20 833 tys. złotych (w roku 2017 wyniosła 605 tys. złotych).

Kwota otrzymanych odszkodowań uzyskanych od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utracenia pozycji rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w 2018 roku wyniosła 2 193 tys. złotych (w 2017 roku 3 540 tys. złotych).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku i w 2017 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2018 roku jednostki wchodzące w skład Grupy zawarły umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 7 402 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku - 20 801 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

36. Nieruchomości inwestycyjne

Grupa stosuje do wyceny nieruchomości inwestycyjnych model ceny nabycia.

Nie występują ograniczenia prawa do zbycia nieruchomości inwestycyjnych i praw do przekazania przychodu i zysku z tego tytułu.

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji nieruchomości inwestycyjnych w ciągu okresu sprawozdawczego

	2018	2017
WARTOŚĆ BRUTTO		
Stan na początek okresu	44 049	55 564
Zwiększenia, w tym:	-	97
nabycie nieruchomości	-	-
przeniesienie z nieruchomości własnych	-	-
inne	-	97
Zmniejszenia, w tym:	-25 232	-11 612
zbycie nieruchomości	-1 042	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-1 595
przeniesienie do nieruchomości własnych	-	-10 017
inne	-24 190	-
Stan na koniec okresu	18 817	44 049
ODPISY AMORTYZACYJNE		
Stan na początek okresu	15 711	23 659
Zwiększenia, w tym:	541	926
amortyzacja	541	926
przeniesienie z nieruchomości własnych	-	-
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-8 622	-8 874
zbycie nieruchomości	-41	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczone do sprzedaży	-	-720
przeniesienie do nieruchomości własnych	-	-8 154
inne	-8 581	-
Stan na koniec okresu	7 630	15 711
ODPISY AKTUALIZUJĄCE		
Stan na początek okresu	6 171	7 031
Zwiększenia, w tym:	-	-
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-6 152	-860
zbycie nieruchomości	-	-
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczone do sprzedaży	-	-860
inne	-6 152	-
Stan na koniec okresu	19	6 171
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO		
Stan na początek okresu	22 167	24 874
Stan na koniec okresu	11 168	22 167

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 13 168 tys. złotych (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 24 183 tys. zł). Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych została zaklasyfikowana do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej. Wartość godziwą ustalono w oparciu o wyceny zewnętrznych, niezależnych rzeczoznawców majątkowych, posiadających odpowiednie kwalifikacje i aktualne doświadczenie w takich wycenach, dokonywanych w lokalizacjach, w których znajdują się nieruchomości Grupy. Wyceny nieruchomości inwestycyjnych opierają się na metodzie inwestycyjnej bądź zysków, z uwzględnieniem takich nieobserwowalnych danych wejściowych jak spodziewana stopa wzrostu czynszów, okresy pustostanu, obłożenie, stopa dyskonta.

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty przychodów i kosztów związanych z nieruchomościami inwestycyjnymi

	2018	2017
Przychody z czynszów dotyczących nieruchomości inwestycyjnych	4 136	4 531
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie przyniosły przychody z czynszów	-1 235	-1 563
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które nie przyniosły w danym okresie przychodów z czynszów	-	-

37. Inne aktywa

	31.12.2018	31.12.2017
Koszty do rozliczenia w czasie	43 966	94 920
Prawo użytkowania wieczystego gruntu	35 807	13 834
Dochody do otrzymania	178 234	79 471
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	44	2
Należności od dłużników różnych	404 286	295 437
Rozrachunki kartowe	618 984	573 321
Razem	1 281 321	1 056 985

Koszty do rozliczenia w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

38. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa posiadała w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKCJI	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	417 979	352 714	415 119
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	738 238	690 200	-
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	71 227	70 000	63 415
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	109 874	108 000	96 818
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	3 700 090	3 652 863	-
Inne kredyty	obligacje	236 083	221 100	206 151
Emisja hipotecznych listów zastawnych	wierzytelności zabezpieczone hipoteką, obligacje	1 462 355	1 460 936	1 819 911
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Geldowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	obligacje, depozyty pieniężne	46 439	46 313	-
Transakcje pochodne	obligacje	529 569	520 445	470 905

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa posiadała w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKCJI	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	1 088 646	1 045 716	1 089 876
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	763 927	770 200	-
Pokrycia zobowiązań do zapłaty na fundusz gwarancyjny na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	32 488	32 000	26 858
Pokrycie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	63 545	62 600	53 497
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	4 697 247	4 587 519	-
Inne kredyty	obligacje	320 074	317 300	234 731
Emisja hipotecznych listów zastawnych	wierzytelności zabezpieczone hipoteką, obligacje	1 576 746	1 574 510	1 211 307
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Geldowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	obligacje, depozyty pieniężne	50 593	50 446	-
Transakcje pochodne	obligacje	648 671	653 999	574 882

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Blokowanie papierów wartościowych wynika:

- w transakcjach Repo i Sell-buy-back – z obowiązujących standardów na rynku pieniężnym dla tego rodzaju transakcji,
- w przypadku blokady na rzecz BFG – z obowiązujących przepisów Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- dla kredytu lombardowego i technicznego – z polityki i standardów stosowanych przez Narodowy Bank Polski,
- w przypadku pozycji inne kredyty, depozyty oraz transakcje pochodne – z warunków umów zawartych pomiędzy Bankiem Pekao S.A. a jego klientami,
- dla emisji hipotecznych listów zastawnych – z obowiązujących przepisów Ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych,
- w przypadku blokady na rzecz KDPW – z posiadania statusu uczestnika rozliczającego transakcje giełdowe.

39. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec banków według struktury produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Rachunki bieżące	1 053 416	995 307
Depozyty innych banków i pozostałe zobowiązania	394 156	653 917
Otrzymane kredyty i pożyczki	4 060 142	3 006 353
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	67 447	301 439
Środki pieniężne w drodze	40 470	24 275
Razem	5 615 631	4 981 291

Zobowiązania wobec innych banków wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Zobowiązania wobec banków według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	1 799 447	1 635 684
CHF	226 207	591 405
EUR	3 494 632	2 654 770
USD	55 287	89 288
Pozostałe waluty	40 058	10 144
Razem	5 615 631	4 981 291

40. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według struktury podmiotowej i produktowej

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania wobec przedsiębiorstw, w tym:	53 475 347	57 397 810
środki na rachunkach bieżących	39 426 301	38 152 471
depozyty terminowe oraz pozostałe zobowiązania	14 049 046	19 245 339
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych, w tym:	10 946 907	12 192 129
środki na rachunkach bieżących	9 754 001	9 392 061
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	1 192 906	2 800 068
Zobowiązania wobec ludności, w tym:	84 510 108	75 576 754
środki na rachunkach bieżących	49 773 217	43 101 222
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	34 736 891	32 475 532
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	347 672	788 436
Środki pieniężne w drodze	211 025	231 139
Razem	149 491 059	146 186 268

Zobowiązania wobec klientów wyceniane są według zamortyzowanego kosztu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania wobec klientów według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	123 029 852	119 945 891
CHF	350 419	336 479
EUR	16 552 992	16 487 441
USD	8 100 077	7 925 639
Pozostałe waluty	1 457 719	1 490 818
Razem	149 491 059	146 186 268

41. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania z tytułu obligacji	1 978 319	90 092
Zobowiązania z tytułu emisji certyfikatów depozytowych	1 732 596	1 470 000
Zobowiązania z tytułu emisji listów zastawnych	1 519 899	1 211 307
Razem	5 230 814	2 771 399

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych wyceniane są według zamortyzowanego kosztu. Grupa terminowo wywiązuje się z zobowiązań z tytułu wykupu własnych dłużnych papierów wartościowych.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według walut

	31.12.2018	31.12.2017
PLN	4 901 179	2 410 014
EUR	329 635	361 385
USD	-	-
Razem	5 230 814	2 771 399

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

42. Zobowiązania podporządkowane

W dniu 30 października 2017 roku Bank wyemitował 10-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 1,25 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 21 grudnia 2017 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje zostały wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

W dniu 15 października 2018 roku Bank wyemitował 10-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 0,55 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 16 listopada 2018 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje będą wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

W dniu 15 października 2018 roku Bank wyemitował 15-letnie obligacje podporządkowane o wartości nominalnej 0,20 mld zł. Środki z emisji zostały przeznaczone – po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego w dniu 18 października 2018 roku – na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku, zgodnie z art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa Bankowego oraz art. 63 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Obligacje będą wprowadzone do obrotu na rynku ASO Catalyst.

Zobowiązania podporządkowane wg rodzaju

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2018	WARTOŚĆ NOMINALNA	WALUTA	OPROCENTOWANIE	DATA EMISJI	DATA ZAPADALNOŚCI	WARUNKI	WARTOŚĆ BILANSOWA NA 31.12.2018
Obligacje podporządkowane	1 250 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	30.10.2017	29.10.2027	opcja call dającą prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	1 257 025
Obligacje podporządkowane	550 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	15.10.2018	16.10.2028	opcja call dającą prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	553 926
Obligacje podporządkowane	200 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	15.10.2018	14.10.2033	opcja call dającą prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 10 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	201 534

RODZAJ TRANSAKCJI WG STANU NA 31.12.2017	WARTOŚĆ NOMINALNA	WALUTA	OPROCENTOWANIE	DATA EMISJI	DATA ZAPADALNOŚCI	WARUNKI	WARTOŚĆ BILANSOWA NA 31.12.2017
Obligacje podporządkowane	1 250 000	PLN	zmiennie, WIBOR 6M + marża	30.10.2017	29.10.2027	opcja call dającą prawo Bankowi do wykupu obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF	1 257 188

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

43. Rezerwy

Zmiany w ciągu okresu sprawozdawczego

2018	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	17 132	300 248	236 909	48 333	602 622
Początkowe zastosowanie MSSF 9	-	-	36 266	-	36 266
Stan na początek okresu - przekształcony	17 132	300 248	273 175	48 333	638 888
Utworzenie/aktualizacja rezerw	15 101	27 920	203 941	17 825	264 787
Wykorzystanie rezerw	-3 739	-38 567	-24 808	-15 899	-83 013
Rozwiązanie rezerw	-1 143	-5	-169 241	-49	-170 438
Różnice kursowe	-	-	1 391	-	1 391
Inne zmiany	27 539	-309	-43 760	-	-16 530
Stan na koniec okresu	54 890	289 287	240 698	50 210	635 085
Krótkoterminowe	3 559	12 740	50 987	1 968	69 254
Długoterminowe	51 331	276 547	189 711	48 242	565 831

2017	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	8 551	294 014	220 983	36 844	560 392
Utworzenie/aktualizacja rezerw	10 428	27 931	71 221	47 861	157 441
Wykorzystanie rezerw	-6 554	-14 068	-	-5 644	-26 266
Rozwiązanie rezerw	-1 329	-41	-53 690	-111	-55 171
Różnice kursowe	-	-	-1 605	-	-1 605
Połączenia jednostek gospodarczych	1 061	974	-	5 382	7 417
Inne zmiany	4 975	-8 562	-	-35 999	-39 586
Stan na koniec okresu	17 132	300 248	236 909	48 333	602 622
Krótkoterminowe	4 281	33 893	50 514	9 354	98 042
Długoterminowe	12 851	266 355	186 395	38 979	504 580

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Rezerwy na sprawy sporne zostały oszacowane przy uwzględnieniu kwoty prawdopodobnej do zapłaty.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Rezerwa na programy określonych świadczeń obejmują rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe oraz pośmiertne. Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuariusza za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych

Inne rezerwy

Inne rezerwy obejmują w szczególności pozostałe rezerwy na świadczenia pracownicze.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

44. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2018	31.12.2017
Przychody przyszłych okresów	133 844	132 629
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	68 910	56 891
Rezerwy na pozostałe zobowiązania pracownicze	248 472	237 922
Rezerwa na koszty rzeczowe	132 140	110 066
Pozostałe koszty do zapłacenia (*)	99 054	108 651
Wierzyciele różni	570 122	474 828
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	572 840	1 385 384
Rozrachunki kartowe	301 000	286 771
Razem	2 126 382	2 793 142

(*) W tym na dzień 31 grudnia 2018 roku kwota 69 388 tysięcy złotych stanowiąca rezerwę na zwroty części wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi (na dzień 31 grudnia 2017 roku - 81 842 tysiące złotych).

45. Programy określonych świadczeń

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Grupy bądź ich rodzinom przysługują określone świadczenia z innych tytułów niż wynagrodzenie za pracę:

- odprawy emerytalne i rentowe,
- odprawy pośmiertne.

Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarium za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych („Projected Unit Credit Method”).

Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz pośmiertnych jest uzależniona od stażu pracy oraz wysokości otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia. Przewidywana kwota odpraw jest dyskontowana aktuarialnie, uwzględniając dyskonto finansowe oraz prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon. Dyskonto finansowe jest ustalone na podstawie aktualnych na dzień bilansowy rynkowych stopach zwrotu z obligacji skarbowych. Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon, jest ustalone metodą ryzyk współzawodniczących („Multiple Decrement Model”), gdzie pod uwagę bierze się następujące ryzyka: możliwość zwolnienia z pracy, ryzyko całkowitej niezdolności do pracy oraz ryzyko śmierci.

Programy określonych świadczeń narażają Grupę na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Grupy spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko długowieczności – zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia pracowników Grupy spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń, przyjętych przez niezależnego aktuarium na dzień 31 grudnia 2018 roku, należą:

- stopa procentowa do dyskontowania przyszłych świadczeń w wysokości 2,70% (na dzień 31 grudnia 2017 roku - 3,20%),
- długookresowa roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na poziomie 2,50% (na dzień 31 grudnia 2017 roku - 2,50%),
- prawdopodobieństwo odejść pracowników obliczone na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie,
- umieralność przyjęta zgodnie z Tablicami Trwania Życia dla mężczyzn i kobiet, publikowanymi przez GUS, odpowiednio skorygowanymi na podstawie historycznych danych Grupy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

	2018	2017
Stan na początek okresu	300 248	294 014
Koszty bieżącego zatrudnienia	18 360	17 612
Koszty z tytułu odsetek	9 555	10 278
Ponowna wycena zobowiązań:	-489	-8 563
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	-523	-2 832
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	12 858	7 447
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek korekty założeń ex-post	-12 824	-13 178
Wyplacone świadczenia	-38 567	-14 068
Połączenie jednostek gospodarczych	-	975
Stan na koniec okresu	289 107	300 248

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

31.12.2018	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-24 620	28 563
Stopa wzrostu wynagrodzeń	27 693	-24 379

31.12.2017	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-23 615	27 451
Stopa wzrostu wynagrodzeń	26 166	-23 026

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia profil zapadalności zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2018	31.12.2017
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	9,3	8,6

46. Płatności na bazie akcji

Program motywacyjny

W bieżącym i porównywalnych okresach sprawozdawczych występowały następujące programy motywacyjne przyznane pracownikom Banku:

Zakończono realizację Długoterminowego Programu Motywacyjnego Grupy UniCredit 2008 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2012 roku. Zgodnie z zasadami, termin wykonania opcji upłynął w dziesiątą rocznicę przyznania świadczenia.

Wymienione transakcje płatności na bazie akcji są ujmowane, jako rozliczane w środkach pieniężnych.

Wartość godziwa przyznanych opcji na akcje oraz akcje UniCredit S.p.A. została oszacowana na dzień przyznania praw na podstawie modelu Hull and White.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższe tabele przedstawia zmiany w liczbie opcji na akcje i akcji UniCredit S.p.A. oraz średnie ważone ceny wykonania

2018	OPCJE NA AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	1 072 660	-
Przyznane w danym okresie	-	-
Umorzone w danym okresie	-231 843	-
Wykonane w danym okresie	-	-
Wygasłe w danym okresie	-840 817	-
Występujące na koniec okresu	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	-	-

2017	OPCJE NA AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA (*)
Występujące na początek okresu	2 265 548	17,51
Przyznane w danym okresie	-	-
Umorzone w danym okresie	-617 070	-
Wykonane w danym okresie	-	-
Wygasłe w danym okresie	-510 902	-
Występujące na koniec okresu	1 137 576	17,51
Możliwe do wykonania na koniec okresu	1 137 576	17,51

(*) Wartość 17,51 zł dotyczy programu opcji na akcje z 2008 roku

Wartość zobowiązania z przyznanych praw do akcji w ramach Planu Nabywania Akcji w okresie do 31 grudnia 2018 roku, na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 230 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2017 r. – 230 tys. zł).

W 2018 roku Grupa nie poniosła kosztów z tytułu programów motywacyjnych przyznanych pracownikom Grupy Banku Pekao przez Grupę UniCredit (Koszt w 2017 roku – 15 tys. złotych).

System zmiennego wynagrodzenia dla Kadry Zarządzającej Banku Pekao S.A.

System dedykowany jest Pracownikom zdefiniowanym w Banku jako osoby zajmujące stanowisko kierownicze, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, kluczowym dla realizacji strategii, zarządzania ryzykiem oraz długoterminowego wzrostu wyniku Banku. Celem niniejszego Systemu jest wspieranie realizacji strategii działalności Banku, zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie konfliktów interesów.

W ramach Systemu uczestnik może otrzymać premię, w oparciu o podejście puli bonusowej zapewniające kompleksowy pomiar realizacji wyników na poziomie indywidualnym, jednostki organizacyjnej oraz wyników całego Banku, a także oceny ryzyka i zgodności postępowania uczestnika z przepisami prawa oraz przyjętymi przez Bank standardami.

Premia składa się z części wypłacanej w gotówce oraz z części przyznanej w formie akcji Banku lub powiązanych z nimi instrumentów finansowych, w tym akcji fantomowych, jako ekwiwalent pieniężny o wartości odpowiadającej przyznanym akcjom.

W listopadzie 2018 roku wdrożono postanowienia uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku o dostosowaniu wynagrodzenia członków zarządu do wymogów ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ciągu okresu sprawozdawczego kończącego się w dniu 31 grudnia 2018 roku Bank posiadał następujące transakcje płatności w formie akcji własnych

	SYSTEM 2014(*)	SYSTEM 2015(*)	SYSTEM 2016(*)	SYSTEM 2017(*)	SYSTEM 2018(**)
Rodzaj transakcji	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych (Cash-settled share based payments)				
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2014 r.	1 stycznia 2015 r.	1 stycznia 2016	1 stycznia 2017	1 stycznia 2018
Data ogłoszenia programu	Czerwiec 2014 r.	Lipiec 2015 r.	Czerwiec 2016	Kwiecień 2017	Kwiecień 2018
Data przyznania programu	30 kwietnia 2015 r.	16 czerwca 2016 r.	19 kwietnia 2017	21 czerwca 2018	Data posiedzenia Rady Nadzorczej,
Liczba instrumentów przyznanych	68 040 sztuk	93 359 sztuk	127 256 sztuk	43 578 sztuk	Zostanie ustalona w dacie przyznania programu
Data zapadalności	31 lipca 2020 r.	31 lipca 2021 r.	31 lipca 2022	31 lipca 2023	31 lipca 2024
Data nabycia uprawnień dla uczestników na stanowiskach Zarządu Banku oraz z tytułem Executive Vice President	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 30% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 30% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Data nabycia uprawnień dla uczestników na pozostałych stanowiskach	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 20% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 20% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,34% po roku od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,34% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 13,32% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Warunki nabycia uprawnień	Ocena ryzyka; Ocena zgodności, Ciągłość zatrudnienia, Spełnienie warunku opartego na wynikach finansowych banku za dany okres				
Rozliczenie programu	(*) Uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW: <ul style="list-style-type: none"> w przypadku rozliczenia dokonywanego w terminach rozliczania rat po okresie retencji obowiązkowej za miesiąc poprzedzający dzień Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Banku za dany rok, w przypadku rozliczenia dokonywanego w okresie retencji dobrowolnej, za 10 dni roboczych od dnia publikacji w danym kwartale okresowego raportu finansowego, oraz pożytki od nabytych akcji fantomowych w wysokości odpowiadającej dywidendzie wypłaconej akcjonariuszom w okresie retencji dla akcji nabytych przez uczestnika. (**) Uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej ceny zamknięcia notowań akcji Banku na GPW za 30 dni kalendarzowych poprzedzających dzień posiedzenia Rady Nadzorczej, na której dokonuje ona oceny sprawozdania finansowego Banku za dany rok oraz pożytki od nabytych akcji fantomowych w wysokości odpowiadającej dywidendzie wypłaconej akcjonariuszom w okresie retencji obowiązkowej dla akcji nabytych przez uczestnika..				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla systemów 2014, 2015, 2016, 2017 wartość godziwa programu została oszacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych do których zostaną nabyte uprawnienia.

Dla systemu 2018 na datę 31 grudnia 2018 roku Bank sporządził wycenę programu, zakładając, że data przyznania akcji fantomowych wystąpiła w dniu 31 grudnia 2018 roku. Wartość ta zostanie zmieniona w rzeczywistej dacie przyznania programu.

System Zmiennego Wynagradzania w części przyznanej w formie akcji fantomowych to program rozliczany w środkach pieniężnych, i dlatego jego wartość godziwa jest korygowana na każdą datę bilansową aż do momentu rozliczenia programu, który w tym programie pokrywa się z dniem nabycia uprawnień.

Wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych rozliczanych w środkach pieniężnych wyniosła 44 729 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2018 roku (na 31 grudnia 2017 roku – 36 887 tys. złotych).

Łączna wartość wewnętrzna zobowiązań z tytułu nabytych praw do akcji fantomowych wyniosła 30 145 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2018 roku (na 31 grudnia 2017 roku – 38 524 tys. złotych).

Koszty wynagrodzeń w 2018 roku z tego tytułu wynosiły 17 598 tys. złotych (w 2017 roku – 19 714 tys. złotych).

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie akcji fantomowych Banku.

	2018	2017
Występujące na początek okresu	297 483	210 223
Przyznane w danym okresie	43 578	127 256
Umorzone w danym okresie	-	-
Wykonane w danym okresie	-64 498	-39 996
Wygasłe w danym okresie	-	-
Występujące na koniec okresu	276 563	297 483

Członkom Zarządu Banku do dnia 31.12.2018 nie przyznano wynagrodzenia zmiennego za rok 2017 rok.

Powyższa tabela nie zawiera ilości akcji przyznanych dla Systemu 2018. Ilość ta zostanie ustalona w roku 2019 po dokonaniu oceny przez Radę Nadzorczą sprawozdania finansowego Banku za rok 2018. Hipotetyczna ilość akcji wyznaczona w oparciu o kwotę podstawową przyznanego bonusu poszczególnym uczestnikom programu oraz średnią arytmetyczną cen akcji Banku na GPW w grudniu 2018 roku wynosi 115 909 sztuk.

System zmiennego wynagradzania dla Kadry Zarządzającej Spółek Grupy Pekao

W celu wypełnienia wymogów dotyczących zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze (Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach) z dnia 6 marca 2017 roku (Dz. U. z 2016 r. poz. 1988, 1948, 1997 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 85) - spółki zależne: Centralny Dom Maklerski Pekao S.A., Pekao Bank Hipoteczny S.A., Pekao Leasing Sp.z o.o., Pekao Investment Banking S.A., Pekao Financial Services Sp.z o.o., Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o. o., Pekao Faktoring Sp. z o.o. Centrum Kart S.A. oraz Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., stosują system zmiennego wynagradzania dla kadry zarządzającej.

W ramach niniejszego systemu uczestnik może otrzymać bonus uzależniony od osiągniętych wyników i efektów pracy uczestnika, danej jednostki organizacyjnej oraz wyników spółki w obszarze odpowiedzialności tej osoby z uwzględnieniem wyników całej spółki, a także oceny zgodności postępowania uczestnika z przepisami prawa oraz przyjętymi przez spółkę standardami.

Co najmniej 40% składników zmiennych wynagrodzeń jest rozliczane i wypłacane w okresie od trzech do pięciu lat od momentu ich przyznania.

Spółki wyceniają wartość przyszłych świadczeń pracowniczych w wartości godziwej przyjętego na siebie zobowiązania, zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze”. Skutki wyceny zobowiązań do wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat jako koszty wynagrodzeń.

Wartość bilansowa zobowiązań wynikających z instrumentów rozliczanych w środkach pieniężnych wyniosła 5 603 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2018 roku (na 31 grudnia 2017 roku – 5 861 tys. złotych).

Koszty wynagrodzeń w 2018 roku z tego tytułu wynosiły 2 140 tys. złotych (w 2017 roku – 1 222 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

47. Leasing operacyjny

Grupa jako leasingodawca

Grupa jest leasingodawcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów wynajmu budynków stanowiących nieruchomości inwestycyjne.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco

	31.12.2018	31.12.2017
Do 1 roku	9 896	10 832
Od 1 roku do 5 lat	8 629	4 374
Powyżej 5 lat	380	841
Razem	18 905	16 047

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako przychód w 2018 roku wyniosła 18 823 tys. złotych (przychód w 2017 roku wyniósł 17 860 tys. złotych).

Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest leasingobiorcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków.

Kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawia się następująco

	31.12.2018	31.12.2017
Do 1 roku	107 745	105 068
Od 1 roku do 5 lat	249 300	215 794
Powyżej 5 lat	34 253	22 039
Razem	391 298	342 901

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt 2018 roku wyniosła 171 100 tys. złotych (koszt w 2017 roku wyniósł 169 984 tys. złotych).

Umowy najmu są zwykle zawarte na czas nieokreślony. Dla umów zawartych na czas nieokreślony przyszłe minimalne opłaty leasingowe ustalono w oparciu o okres wypowiedzenia wynikający z umowy. Okres wypowiedzenia na ogół wynosi 3 lub 6 miesięcy. Umowy najmu zawierane są zarówno w złotych, jak i w walutach obcych. Płatności dokonywane są w złotych niezależnie od waluty umowy.

48. Zobowiązania warunkowe

Sprawy sądowe

Na dzień 31 grudnia 2018 roku z udziałem Grupy toczą się następujące istotne z uwagi na wartość przedmiotu sporu postępowania sądowe o zapłatę:

1) w grupie zobowiązań (przeciwko Grupie):

- z powództwa osoby prawnej – powództwo o zapłatę tytułem nienależytego wykonania umowy; wartość przedmiotu sporu 17 521 646 EUR (co na dzień 31 grudnia 2018 roku według kursu średniego NBP stanowiło kwotę 75 343 077,80 złotych); data wszczęcia postępowania – 19 lipca 2018 roku; w obecnym stanie faktycznym i prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,
- z powództwa syndyka spółki akcyjnej w upadłości likwidacyjnej – powództwo o zapłatę odszkodowania za szkodę poniesioną wskutek postawienia przez Bank w stan natychmiastowej wymagalności wierzycelności z tytułu zapłaty ceny z umowy przelewu wierzycelności kredytowej oraz przeprowadzenia egzekucji komorniczej pozostałej do zapłaty części tej ceny; wartość przedmiotu sporu 57 450 130 złotych; data wszczęcia postępowania – 30 kwietnia 2015 roku w obecnym stanie faktycznymi prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 55 996 064,23 złotych; data wszczęcia postępowania – 20 maja 2014 roku. W dniu 10 października 2018 roku powód cofnął pozew,
- z powództwa osoby fizycznej – powództwo o zapłatę przez Bank kwoty pobranej tytułem rozliczenia terminowych operacji finansowych; wartość przedmiotu sporu 38 916 555,18 złotych; data wszczęcia postępowania – 2 października 2016 roku; w obecnym stanie faktycznym i prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako możliwe,
- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 32 750 000 złotych; data wszczęcia postępowania – 14 stycznia 2014 roku; w obecnym stanie faktycznym prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków jako znikome,
- z powództwa beneficjenta gwarancji – powództwo o zapłatę roszczenia z gwarancji wystawionej przez Bank; wartość przedmiotu sporu 29 204 684 złotych; data wszczęcia postępowania – 16 stycznia 2015 roku. W dniu 10 października 2018 roku powód cofnął pozew.

2) w grupie wierzytelności (z powództwa Grupy):

- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego – przedmiotem interwencji jest żądanie zapłaty z tytułu cesji wierzytelności stanowiącej zabezpieczenie należności Banku; wartość przedmiotu sporu 321 979 666,87 złotych; data wszczęcia postępowania 26 października 2018 roku,
- pozew Banku o zapłatę przeciwko dłużnikowi rzeczowemu z tytułu hipoteki zabezpieczającej spłatę udzielonego kredytu; wartość przedmiotu sporu 132 877 901 złotych; data wszczęcia postępowania – 21 stycznia 2016 roku,
- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego – przedmiotem interwencji jest żądanie zapłaty z tytułu cesji wierzytelności stanowiącej zabezpieczenie należności Banku; wartość przedmiotu sporu 119 020 334 złotych; data wszczęcia postępowania 26 października 2018 roku,
- pozew wzajemny Banku o zapłatę należności z tytułu przelewu wierzytelności; wartość przedmiotu sporu 89 977 886 złotych; data wszczęcia postępowania – 28 lutego 2013 roku,
- interwencja główna Banku przeciwko stronom pozwu głównego - przedmiotem interwencji jest żądanie realizacji (zapłaty) nabytej przez Bank od jednego z pozwanych wierzytelności, wobec drugiego z pozwanych; wartość przedmiotu sporu 67 432 617,21 złotych; data wszczęcia postępowania – 23 stycznia 2006 roku.

Żadne z postępowań toczących się w IV kwartale 2018 roku przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej nie stwarzało zagrożenia dla płynności finansowej Grupy.

Grupa nie utworzyła rezerw na powyżej wymienione postępowania sądowe prowadzone przeciwko Grupie, wobec których w obecnym stanie faktycznym i prawnym ryzyko wypływu środków oceniane jest jako możliwe lub znikome.

Grupa utworzyła rezerwy na sprawy sporne prowadzone przeciwko podmiotom Grupy, które w opinii prawnej wiążą się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku. Wartość rezerw na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 54 890 tys. złotych, (na 31 grudnia 2017 roku 17 132 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Udzielone zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Udzielone zobowiązania finansowe, w tym:		
na rzecz podmiotów finansowych	907 962	785 430
na rzecz podmiotów niefinansowych	31 383 627	32 495 145
na rzecz podmiotów budżetowych	662 554	599 409
Razem	32 954 143	33 879 984

Udzielone zobowiązania gwarancyjne

Udzielone zobowiązania gwarancyjne według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów finansowych, w tym:	1 266 738	1 093 608
gwarancje	954 180	1 093 608
poręczenia	307 500	-
potwierdzone akredytywy eksportowe	5 058	-
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów niefinansowych, w tym:	11 185 500	9 970 336
gwarancje	6 787 174	6 726 612
gwarancje subemisji papierów wartościowych	4 320 967	3 070 727
poręczenia	77 359	172 997
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów budżetowych, w tym:	162 540	434 737
gwarancje	13 192	13 186
gwarancje subemisji papierów wartościowych	149 348	421 551
Razem	12 614 778	11 498 681

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Usługi subemisji papierów wartościowych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient1	obligacje	929 500	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	484 880	22.10.13 - 31.05.22
Klient 3	obligacje	5 891	26.07.17 - 31.03.19
Klient 3	obligacje	19 059	26.07.17 - 31.03.19
Klient 3	obligacje	16 480	29.11.18 - 31.05.19
Klient 3	obligacje	60 000	29.11.18 - 30.12.20
Klient 4	obligacje	109 870	24.05.16 - 31.12.20
Klient 5	obligacje	33 650	21.05.16 - 31.12.19
Klient 5	obligacje	5 350	13.11.16 - 31.12.20
Klient 5	obligacje	1 990	21.05.16 - 31.12.20
Klient 6	obligacje	293 256	31.08.16 - 30.12.20
Klient 6	obligacje	22 000	31.08.16 - 30.12.20
Klient 7	obligacje	42 820	20.12.16 - 31.12.20
Klient 8	obligacje	5 000	03.03.17 - 31.12.19
Klient 9	obligacje	2 066	27.06.17 - 31.12.19
Klient 10	obligacje	10 500	09.03.16 - 30.06.19
Klient 10	obligacje	11 250	09.03.16 - 30.06.19
Klient 11	obligacje	4 400	08.09.17 - 31.12.19
Klient 12	obligacje	23 945	15.09.17 - 29.12.19
Klient 12	obligacje	91 122	15.09.17 - 29.06.19
Klient 13	obligacje	20 625	26.09.17 - 31.12.19
Klient 13	obligacje	18 975	25.09.17 - 31.12.19
Klient 13	obligacje	16 363	25.09.17 - 31.12.19
Klient 14	obligacje	2 000	27.09.17 - 31.12.19
Klient 15	obligacje	27 200	11.10.17 - 31.03.22
Klient 15	obligacje	27 800	11.10.17 - 20.04.22
Klient 15	obligacje	11 800	11.10.17 - 31.03.20
Klient 15	obligacje	37 710	11.10.17 - 20.04.22
Klient 16	obligacje	34 200	24.10.17 - 31.12.19
Klient 17	obligacje	22 000	24.10.17 - 30.06.20
Klient 17	obligacje	3 000	24.10.17 - 30.06.20
Klient 18	obligacje	30 000	03.11.17 - 31.08.19
Klient 19	obligacje	10 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	12 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	6 510	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	7 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 19	obligacje	9 000	15.11.17 - 31.12.20
Klient 20	obligacje	8 000	15.11.17 - 31.12.19
Klient 21	obligacje	2 600	11.12.17 - 31.12.19
Klient 22	obligacje	8 400	13.12.17 - 31.12.19

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 23	obligacje	112 282	18.12.17 - 31.12.19
Klient 23	obligacje	13 796	18.12.17 - 31.12.19
Klient 24	obligacje	13 000	11.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	12 500	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	13 500	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	22 000	21.12.17 - 31.12.19
Klient 25	obligacje	8 050	21.12.17 - 30.11.19
Klient 26	obligacje	7 959	30.11.18 - 30.04.19
Klient 27	obligacje	16 000	26.06.18 - 31.12.20
Klient 27	obligacje	2 500	26.06.18 - 31.12.20
Klient 28	obligacje	30 340	29.06.18 - 30.12.20
Klient 28	obligacje	20 000	29.06.18 - 30.12.20
Klient 29	obligacje	75 000	29.06.18 - 31.01.19
Klient 29	obligacje	17 250	29.06.18 - 31.01.19
Klient 30	obligacje	1 719	03.08.18 - 31.12.19
Klient 31	obligacje	26 000	28.09.18 - 30.06.20
Klient 31	obligacje	2 000	28.09.18 - 30.06.20
Klient 32	obligacje	20 000	17.10.18 - 31.12.20
Klient 33	obligacje	117 000	12.09.18 - 31.12.22
Klient 34	obligacje	1 058 780	13.12.18 - 31.12.21
Klient 34	obligacje	128 227	13.12.18 - 31.12.21
Klient 35	obligacje	134 200	18.12.18 - 30.12.20
Klient 35	obligacje	30 000	18.12.18 - 31.12.20
Klient 36	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22

Papiery wartościowe objęte przez Bank zobowiązaniem do nabywania, zaliczają się do papierów nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RÓDZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 009 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	484 880	23.10.13 - 31.05.22
Klient 3	obligacje	60 775	26.07.17 - 31.03.19
Klient 4	obligacje	32 600	27.01.14 - 27.04.18
Klient 5	obligacje	83 300	30.06.14 - 24.02.18
Klient 6	obligacje	2 940	15.09.14 - 30.06.18
Klient 7	obligacje	150 000	24.05.14 - 31.03.18
Klient 8	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22
Klient 9	obligacje	12 500	14.10.15 - 31.12.18
Klient 10	obligacje	33 576	18.12.15 - 27.04.18
Klient 11	obligacje	57 000	21.05.16 - 21.06.19
Klient 12	obligacje	4 000	06.07.16 - 31.12.18
Klient 13	obligacje	79 480	31.08.16 - 31.12.18
Klient 14	obligacje	323 600	31.08.16 - 30.12.19
Klient 15	obligacje	4 300	23.12.16 - 31.12.18
Klient 16	obligacje	2 050	23.12.16 - 31.12.18
Klient 17	obligacje	53 235	20.12.16 - 31.12.18
Klient 18	obligacje	9 000	03.03.17 - 31.12.19
Klient 19	obligacje	14 083	03.03.17 - 31.12.18
Klient 20	obligacje	1 530	03.03.17 - 31.12.18
Klient 21	obligacje	23 210	09.06.17 - 31.12.18
Klient 22	obligacje	4 132	27.06.17 - 31.12.19
Klient 23	obligacje	2 500	22.06.17 - 31.12.18
Klient 24	obligacje	1 000	28.06.17 - 31.12.18
Klient 25	obligacje	3 000	27.06.17 - 31.12.18
Klient 26	obligacje	49 844	09.03.16 - 30.06.19
Klient 27	obligacje	1 500	04.07.17 - 31.12.18
Klient 28	obligacje	5 000	17.07.17 - 31.12.18
Klient 29	obligacje	9 739	23.08.17 - 31.12.18
Klient 30	obligacje	8 700	06.09.17 - 31.12.18
Klient 31	obligacje	6 200	08.09.17 - 31.12.19
Klient 32	obligacje	4 500	13.09.17 - 31.12.18
Klient 33	obligacje	116 900	15.09.17 - 29.06.19
Klient 34	obligacje	20 900	25.09.17 - 31.12.18
Klient 35	obligacje	20 625	26.09.17 - 31.12.19
Klient 36	obligacje	35 338	25.09.17 - 31.12.19
Klient 37	obligacje	10 400	27.09.17 - 31.12.19
Klient 38	obligacje	51 800	11.10.17 - 31.03.22
Klient 39	obligacje	67 800	11.10.17 - 20.04.22
Klient 40	obligacje	98 000	24.10.17 - 31.12.19

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 41	obligacje	25 000	24.10.17 - 31.12.19
Klient 42	obligacje	3 500	03.11.17 - 31.12.18
Klient 43	obligacje	80 000	03.11.17 - 31.08.19
Klient 44	obligacje	51 041	15.11.17 - 31.12.20
Klient 45	obligacje	2 000	21.11.17 - 31.12.18
Klient 46	obligacje	3 750	09.11.17 - 31.12.18
Klient 47	obligacje	17 000	15.11.17 - 31.12.19
Klient 48	obligacje	4 100	05.12.17 - 31.12.18
Klient 49	obligacje	7 000	11.12.17 - 31.12.19
Klient 50	obligacje	8 400	31.12.17 - 31.12.19
Klient 51	obligacje	6 000	15.12.17 - 31.12.18
Klient 52	obligacje	115 000	19.12.17 - 31.12.19
Klient 53	obligacje	17 100	11.12.17 - 31.12.19
Klient 54	obligacje	4 900	19.12.17 - 31.12.18
Klient 55	obligacje	5 000	21.12.17 - 31.12.18
Klient 56	obligacje	5 000	22.12.17 - 31.12.18
Klient 57	obligacje	8 500	27.12.17 - 31.12.18
Klient 58	obligacje	70 050	21.12.17 - 31.12.18

Papiery wartościowe objęte przez Bank zobowiązaniem do nabywania, zaliczają się do papierów nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Otrzymane zobowiązania pozabilansowe

Otrzymane zobowiązania pozabilansowe według podmiotów

	31.12.2018	31.12.2017
Finansowe, w tym:	1 085 713	384 961
od podmiotów finansowych	1 085 713	384 961
od podmiotów niefinansowych	-	-
od podmiotów budżetowych	-	-
Gwarancyjne, w tym:	20 181 274	13 871 406
od podmiotów finansowych	4 102 213	3 116 556
od podmiotów niefinansowych	15 075 919	9 824 811
od podmiotów budżetowych	1 003 142	930 039
Razem	21 266 987	14 256 367

Ponadto Grupa ma możliwość uzyskania finansowania w Narodowym Banku Polskim pod zastaw posiadanych dłużnych papierów wartościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

49. Kapitał zakładowy

Struktura kapitału zakładowego

SERIA / EMISJA	RODZAJ AKCJI	LICZBA AKCJI	WARTOŚĆ SERII / EMISJI WG WARTOŚCI NOMINALNEJ	SPOSÓB POKRYCIA KAPITAŁU	DATA REJESTRACJI	PRAWO DO DYWIDENDY (OD DATY)
A	zwykłe na okaziciela	137 650 000	137 650	w całości opłacony	21.12.1997	01.01.1998
B	zwykłe na okaziciela	7 690 000	7 690	w całości opłacony	06.10.1998	01.01.1998
C	zwykłe na okaziciela	10 630 632	10 631	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
D	zwykłe na okaziciela	9 777 571	9 777	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
E	zwykłe na okaziciela	373 644	374	w całości opłacony	29.08.2003	01.01.2003
F	zwykłe na okaziciela	621 411	621	w całości opłacony	29.08.2003	19.05.2006 16.05.2007
G	zwykłe na okaziciela	603 377	603	w całości opłacony	29.08.2003	15.05.2008
H	zwykłe na okaziciela	359 840	360	w całości opłacony	12.08.2004	01.01.2004
I	zwykłe na okaziciela	94 763 559	94 764	w całości opłacony	29.11.2007	01.01.2008
Liczba akcji razem w szt.		262 470 034				
Kapitał zakładowy razem w tys. złotych			262 470			
Wartość nominalna jednej akcji = 1,00 zł						

Zmiana liczby akcji (w sztukach)

2018	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPLĄCONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

2017	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPLĄCONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

50. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego

Struktura kapitału własnego Grupy przypadająca na akcjonariuszy Banku Pekao S.A. przedstawia się następująco

	31.12.2018	31.12.2017
Kapitał zapasowy, w tym:	9 499 862	9 491 652
ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	9 137 221	9 137 221
pozostały	362 641	354 431
Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	202 663	-56 528
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-72 300	-72 703
wycena dłużnych instrumentów finansowych oraz kredytów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	94 536	X
wycena lub sprzedaż instrumentów kapitałowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	138 680	X
wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	X	10 845
wycena portfela instrumentów finansowych zabezpieczających	41 747	5 330
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 982 459	1 982 459
Pozostałe kapitały rezerwowe	9 137 113	9 099 775
Obligacje zamienne na akcje – składnik kapitałowy	28 819	28 819
Fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej	15 000	15 000
Pozostałe kapitały razem	20 865 916	20 561 177
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-618 820	-30 962
Zysk netto za rok bieżący	2 287 160	2 475 129
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego razem	1 668 340	2 444 167
Razem	22 534 256	23 005 344

Zysk netto Banku za rok 2017 w kwocie 2 088 129 tys. złotych został podzielony w następujący sposób: 2 073 513 tys. złotych - na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, a 14 616 tys. złotych - na pozostałe kapitały rezerwowe.

Od 1982 roku do 1984 roku oraz od 1988 roku do 1996 roku Grupa funkcjonowała w warunkach hiperinflacji.

MSR 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji” wymaga przekształcenia każdego składnika kapitału akcjonariuszy (z wyjątkiem niepodzielonych zysków i nadwyżki z przeszacowania) przez ogólną indeksację cen w okresie hiperinflacji. Takie retrospektywne zastosowanie skutkowałoby wzrostem kapitału akcyjnego i wzrostem pozostałych funduszy oraz spadkiem niepodzielonego zysku w tych okresach w ekwiwalentnych kwotach. Ujęcie takiej korekty nie miałyby wpływu na łączną wartość kapitałów Grupy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

51. Udziały niedające kontroli

Poniższa tabela zawiera informacje o każdej jednostce zależnej, która posiada udziały niedające kontroli istotne dla Grupy

NAZWA JEDNOSTKI ZALEŻNEJ	KRAJ ZAŁOŻENIA ORAZ MIEJSCE PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI	PROCENTOWY UDZIAŁ UDZIAŁÓW NIEDAJĄCYCH KONTROLI W KAPITALE / W GŁOSACH		ZYSK NETTO PRZYPADAJĄCY NA UDZIAŁY NIEDAJĄCE KONTROLI		ŁĄCZNE UDZIAŁY NIEDAJĄCE KONTROLI	
		31.12.2018	31.12.2017	2018	2017	31.12.2018	31.12.2017
Pekao Financial Services Sp. z o.o	Polska	33,50	-	650	-	11 491	-
Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.(w likwidacji) (*)	Polska	-	35,00	-	579	-	-
Razem				650	579	11 491	-

(*) W dniu 17 października 2017 roku Bank nabył pozostałe 35% z wyemitowanych akcji spółki Pekao PTE S.A. Grupa posiada obecnie 100% udział w kapitale własnym spółki Pekao PTE S.A.

Skrócone informacje finansowe każdej jednostki zależnej, która posiada udziały niedające kontroli istotne dla Grupy, zostały przedstawione poniżej

	PEKAO FINANCIAL SERVICES SP. Z O.O.	
	31.12.2018	31.12.2017
Należności od banków	12 114	-
Wartości niematerialne	11 706	-
Rzeczowe aktywa trwałe	10 185	-
Pozostałe pozycje aktywów	8 775	-
AKTYWA RAZEM	42 780	-
Pozostałe zobowiązania	6 724	-
Pozostałe pozycje zobowiązań	1 755	-
ZOBOWIĄZANIA RAZEM	8 479	-

	PEKAO FINANCIAL SERVICES SP. Z O.O.	
	2018	2017
Przychody	53 796	-
Zysk (strata) netto za okres	3 926	-
Inne całkowite dochody	-21	-
Całkowite dochody razem	3 905	-
Dywidendy wypłacone udziałom niedającym kontroli	-	-
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	9 774	-
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	-6 034	-
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	-5 000	-
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych	-1 260	-
Środki pieniężne na początek okresu	13 377	-
Środki pieniężne na koniec okresu	12 117	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

52. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2018	31.12.2017
Kasa, należności od Banku Centralnego	13 026 584	5 236 318
Należności od banków z terminem wymagalności do 3 miesięcy	2 212 682	2 108 722
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	15 239 266	7 345 040

Wartość środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o ograniczonej możliwości dysponowania wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 roku 5 101 972 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2017 roku 4 786 930 tys. złotych).

Zmiany zobowiązań wynikające z działalności finansowej

	STAN NA 1 STYCZNIA 2018 ROKU	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z OPERACJI O CHARAKTERZE BEZGOTÓWKOWYM				STAN NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU
			ZMIANY WYNIKAJĄCE Z UZYSKANIA LUB UTRATY KONTROLI NAD JEDNOSTKAMI ZALEŻNYMI LUB INNYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI	SKUTKI ZMIAN KURSÓW WALUTOWYCH	ZMIANY WARTOŚCI GODZIWYCH	INNE ZMIANY	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 771 399	2 468 592	-	11 206	-	-20 383	5 230 814
Zobowiązania podporządkowane	1 257 188	750 000	-	-	-	5 297	2 012 485
Kredyty otrzymane	3 006 353	919 024	-	136 683	-	-1 918	4 060 142
Razem	7 034 940	4 137 616	-	147 889	-	-17 004	11 303 441

	STAN NA 1 STYCZNIA 2017 ROKU	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	ZMIANY WYNIKAJĄCE Z OPERACJI O CHARAKTERZE BEZGOTÓWKOWYM				STAN NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
			ZMIANY WYNIKAJĄCE Z UZYSKANIA LUB UTRATY KONTROLI NAD JEDNOSTKAMI ZALEŻNYMI LUB INNYMI PRZEDSIĘWZIĘCIAMI	SKUTKI ZMIAN KURSÓW WALUTOWYCH	ZMIANY WARTOŚCI GODZIWYCH	INNE ZMIANY	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 522 963	1 262 292	-	-19 514	-	5 658	2 771 399
Zobowiązania podporządkowane	-	1 250 000	-	-	-	7 188	1 257 188
Kredyty otrzymane	3 249 417	-139 462	-	-103 531	-	-71	3 006 353
Razem	4 772 380	2 372 830	-	-123 045	-	12 775	7 034 940

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

53. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

Transakcje pomiędzy Bankiem a podmiotami powiązаныmi są transakcjami typowymi dla bieżącej działalności operacyjnej prowadzonej przez Bank. Obejmują one głównie kredyty, depozyty, transakcje w walutach obcych oraz gwarancje.

Proces kredytowy w odniesieniu do Kierownictwa Banku oraz podmiotów powiązanych z Bankiem

Zgodnie z ustawą Prawo Bankowe, zawieranie transakcji o charakterze kredytowym z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku oraz podmiotami z nimi powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie, następuje na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą Banku.

Regulamin określa szczególne zasady podejmowania decyzji o zawarciu transakcji z wyżej wymienionymi osobami i podmiotami, w tym szczególne decyzyjne uprawnienia do podejmowania decyzji. W szczególności zawarcie transakcji z członkiem Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku lub podmiotem z nimi powiązаныm kapitałowo lub organizacyjnie wymaga podjęcia decyzji przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Członkowie Kierownictwa Banku i podmioty z nimi powiązane kapitałowo lub organizacyjnie mogą korzystać z oferowanych przez Bank produktów kredytowych według zasad i na warunkach standardowo oferowanych przez Bank. W szczególności w odniesieniu do tych osób i podmiotów Bank nie stosuje korzystniejszych stóp oprocentowania kredytów.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana jest zgodnie z metodologią stosowaną przez Bank, adekwatnie do segmentu klienta i rodzaju transakcji.

W odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem stosowany jest standardowy proces kredytowy, przy czym decyzje o zawarciu transakcji podejmowane są wyłącznie przez szczególne decyzyjne na poziomie Centrali Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	4	-	104	492	23 722	-	134
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	421	-	2 663	6 727	54 158	547	1 891
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	440	-	-	-	6 609	-	-
Razem	865	-	2 767	7 219	84 489	547	2 025

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	4	-	-	-	-	4
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	6	301	21	93	-	-	421
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	39	9	392	440
Razem	6	305	21	132	9	392	865

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	23 722	-	-	-	-	-	23 722
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	49 406	4 752	-	-	-	-	54 158
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	6 499	3	1	106	-	-	6 609
Razem	79 627	4 755	1	106	-	-	84 489

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	4	-	4
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	-	-	-	421	-	421
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	392	48	-	440
Razem	-	-	392	473	-	865

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	34	-	-	23 688	-	23 722
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	743	1 356	232	50 319	1 508	54 158
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	3 207	130	16	3 254	2	6 609
Razem	3 984	1 486	248	77 261	1 510	84 489

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	1 733	477 485	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	1 463	-	489	824	489 058	5 062	11
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	458	-	-	-	8 118	-	-
Razem	1 921	-	489	2 557	974 661	5 062	11

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	900	110	-	192	261	-	1 463
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	6	28	424	458
Razem	900	110	-	198	289	424	1 921

(*) Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	3 978	473 507	-	-	-	-	477 485
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	6 249	482 809	-	-	-	-	489 058
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	5 511	-	2 607	-	-	-	8 118
Razem	15 738	956 316	2 607	-	-	-	974 661

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	93	-	-	1 370	-	1 463
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	387	71	-	458
Razem	93	-	387	1 441	-	1 921

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	301	-	-	477 184	-	477 485
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	93	1	247	488 717	-	489 058
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	3 483	185	5	4 442	3	8 118
Razem	3 877	186	252	970 343	3	974 661

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z jednostkami powiązаныmi za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE	KOSZTY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	990	-238	1 769	-2	376	-7 443
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A.	300	-512	28 682	-147	6 856	-8 085
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	2	-64	1	-	-	-
Razem	1 292	-814	30 452	-149	7 232	-15 528

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE	KOSZTY Z INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I POZOSTAŁE
PZU S.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A. (*)	49	-88	3 041	-	48	-230
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A. (*)	451	-255	6 740	-79	788	-54
UniCredit S.p.A. - jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A. (**)	154	-153	391	-1 197	2 103	-3 901
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Banku Pekao S.A. (**)	3 275	-2 055	3 596	-78	14 484	-1 801
Jednostki stowarzyszone Grupy Banku Pekao S.A.						
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o. (***)	-	-366	39	-	309	-
Pekao Investment Management S.A. (***)	-	-1 800	9	-	-	-
Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PIM S.A.) (***)	-	-1 189	181 868	-	11	-4
Razem jednostki stowarzyszone Grupy Banku Pekao S.A.	-	-3 355	181 916	-	320	-4
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	108	-198	2	-	-	-
Razem	4 037	-6 104	195 686	-1 354	17 743	-5 990

(*) dane od dnia objęcia kontroli przez PZU S.A.

(**) dane do dnia utraty kontroli przez UniCredit S.p.A.

(***) dane do dnia nabycia kontroli nad Spółkami (zaprzestania wyceny według metody praw własności)

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2018 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	2 818	15 000	-	494 500
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	617	16 000	-	6 000
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	488	-	-	-
Razem	3 923	31 000	-	500 500

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2018	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	2 818	-	2 818
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	20	-	-	597	-	617
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	75	412	1	488
Razem	-	20	-	75	3 827	1	3 923
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	49	11	14 940	-	-	15 000
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	50	6 040	9 910	-	-	16 000
Razem	-	99	6 051	24 850	-	-	31 000
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	-	494 500	494 500
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	6 000	-	-	-	6 000
Razem	-	-	6 000	-	-	494 500	500 500

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe wg walut

31.12.2018	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	2 818	-	2 818
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	617	-	617
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	488	-	488
Razem	-	-	-	3 923	-	3 923
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	15 000	-	15 000
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	16 000	-	16 000
Razem	-	-	-	31 000	-	31 000
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	494 500	-	-	-	-	494 500
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	6 000	-	6 000
Razem	494 500	-	-	6 000	-	500 500

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2017 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	2 509	-	-	-
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	599	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	553	-	-	-
Razem	3 661	-	-	-

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2017	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	-	2 509	-	2 509
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	20	-	-	579	-	599
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	10	-	-	24	126	393	553
Razem	10	20	-	24	3 214	393	3 661

Zobowiązania pozabilansowe wg walut

31.12.2017	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
PZU S.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	2 509	-	2 509
Jednostki Grupy PZU S.A. z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	599	-	599
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A.	-	-	-	553	-	553
Razem	-	-	-	3 661	-	3 661

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty wynagrodzeń Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

	WARTOŚĆ ŚWIADCZEŃ	
	2018	2017
Zarząd Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (*)	12 817	15 072
Świadczenia po okresie zatrudnienia	1 169	448
Świadczenia długoterminowe (**)	1 350	2 266
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	2 808	6 642
Płatności na bazie akcji (***)	2 975	7 050
Razem	21 119	31 478
Rada Nadzorcza Banku		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (*)	1 279	1 225
Razem	1 279	1 225

(*) Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składają się: wynagrodzenie zasadnicze, premie oraz inne świadczenia, rozliczenie których nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

(**) W pozycji "Świadczenia długoterminowe" ujęto rezerwy na odroczone wypłaty premii.

(***) Wartość płatności na bazie akcji stanowi część kosztów wynagrodzeń, ujętych zgodnie z MSSF 2 w okresie sprawozdawczym w rachunku zysków i strat Banku, stanowiących rozliczenie w czasie wartości godziwej instrumentów przypadające na opcje na akcje oraz akcje, w tym akcje, fantomowe, przyznane członkom Zarządu Banku.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku w 2018 oraz w 2017 roku nie otrzymywali wynagrodzeń – w jakiegokolwiek formie, ani nie mieli żadnych należności z tego tytułu od spółek zależnych oraz stowarzyszonych.

Koszty wynagrodzeń Członków Zarządów i Rad Nadzorczych spółek zależnych

	WARTOŚĆ ŚWIADCZEŃ	
	2018	2017
Zarządy Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	16 391	14 127
Świadczenia po okresie zatrudnienia	1 635	-
Świadczenia długoterminowe	1 932	33
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	2 162	-
Płatności na bazie akcji	-	808
Razem	22 120	14 968
Rady Nadzorcze Spółek		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	746	267
Świadczenia długoterminowe	-	40
Razem	746	307

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

54. Transakcje repo oraz reverse repo

Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości (transakcje repo oraz sell-buy back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Przedmiotem transakcji repo i sell-buy back mogą być papiery wartościowe stanowiące portfel bilansowy Grupy lub papiery wartościowe zakupione w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell back).

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji repo oraz sell-buy back stanowiące portfel bilansowy Grupy, nie są usuwane z bilansu, gdyż Grupa zachowuje znacząco wszystkie korzyści i ryzyka wynikające z tych aktywów.

	31.12.2018		31.12.2017	
	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu				
do 1 miesiąca	67 432	67 447	123 797	123 812
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	67 432	67 447	123 797	123 812
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody				
do 1 miesiąca	225 248	225 424	X	X
Razem aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	225 248	225 424	X	X
Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu				
do 1 miesiąca	41 314	40 092	X	X
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	84 672	82 156	X	X
Razem aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	125 986	122 248	X	X
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży				
do 1 miesiąca	X	X	915 423	916 637
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	X	X	49 425	49 427
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	X	X	964 848	966 064
Razem	418 666	415 119	1 088 645	1 089 876

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse-repo oraz buy-sell back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji reverse-repo oraz buy-sell back nie są ujmowane w bilansie, gdyż Grupa nie przyjmuje znacząco wszystkich korzyści i ryzyk wynikających z tych aktywów.

	31.12.2018		31.12.2017	
	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ
Należności od banków				
do 1 miesiąca	126 440	125 810	494 706	492 418
Razem należności od banków	126 440	125 810	494 706	492 418
Razem	126 440	125 810	494 706	492 418

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back stanowią zabezpieczenie przyjęte przez Grupę, które Grupa ma prawo sprzedać lub zastawić.

	31.12.2018	31.12.2017
Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem, w tym:	125 810	492 418
sprzedanych (tzw. „krótka sprzedaż”)	102 429	469 448
sprzedanych z przyrzeczeniem odkupu	-	-

55. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Bank Pekao S.A. oraz wszystkie spółki z Grupy zatrudniające co najmniej 20 pracowników utworzyły ZFŚS oraz dokonują corocznych odpisów na rzecz ZFŚS zgodnie z przepisami określonymi w Ustawie i Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy. Podstawowym celem Funduszu jest finansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej na rzecz pracowników, byłych pracowników (rencistów / emerytów) oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Stan Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez spółkę na rzecz ZFŚS, zwiększone o odsetki od środków funduszu i wpływy z oprocentowanych pożyczek oraz pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W skonsolidowanym bilansie Grupa dokonała kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Grupy. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w skonsolidowanym bilansie Grupy na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniosło zero.

W poniższym zestawieniu przedstawiono rodzaje oraz wartość księgową aktywów, stanu Funduszu i kosztów związanych z ZFŚS:

	31.12.2018	31.12.2017
Zadłużenie z tytułu udzielonych pożyczek	28 197	33 345
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	5 567	2 668
Aktywa ZFŚS	33 764	36 013
Stan ZFŚS	33 764	36 013
	2018	2017
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS	25 326	26 259

56. Zdarzenia po dacie bilansu

W dniu 16 stycznia 2019 roku Bankowi doręczono pozew osoby prawnej o zapłatę kwoty 12 074 828 złotych, tytułem nienależnego świadczenia. Bank jest w trakcie przygotowywania odpowiedzi na pozew i szacowania prawdopodobieństwa ryzyka wypływu środków.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu

25.02.2019
data

Michał Krupiński
imię/nazwisko

Prezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Tomasz Kubiak
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Michał Lehmann
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Marek Lusztyn
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Tomasz Styczyński
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Marek Tomczuk
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

25.02.2019
data

Magdalena Zmitrowicz
imię/nazwisko

Wiceprezes Zarządu Banku
stanowisko/funkcja

podpis

Słowniczek

Słowniczek

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IFRS – International Financial Reporting Standards) to standardy, interpretacje i ich struktura przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości RMSR (IASB – International Accounting Standards Board).

MSR – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (IAS – International Accounting Standards) – starsza nazwa standardów stanowiących część obecnych MSSF.

KIMSF – Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee) komitet działający w ramach Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości publikujący interpretacje MSSF.

CIRS – ang. Currency Interest Rate Swap – swap walutowo-procentowy jest to transakcja wymiany kwot kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach pomiędzy dwoma partnerami.

IRS – ang. Interest Rate Swap – umowa pomiędzy dwiema stronami, na podstawie której strony wypłacają sobie wzajemnie (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu) odsetki od umownego nominalu kontraktu, naliczane według odmiennej stopy procentowej.

FRA – ang. Forward Rate Agreement – umowa, w ramach której dwaj kontrahenci ustalają wysokość stopy procentowej, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu.

CAP – opcja cap na stopy procentowe to umowa finansowa, która ogranicza ryzyko, jakie ponosi pożyczający przy zmiennej stopie procentowej, narażający się na możliwość poniesienia strat w wyniku wzrostu stopy procentowej. Opcja cap to seria opcji call na stopy procentowe, w której wystawca gwarantuje nabywcy, że zrekompensuje mu dodatkowe koszty odsetkowe, które musi on płacić od swojego kredytu, jeśli oprocentowanie kredytu wzrośnie powyżej uzgodnionej stopy procentowej.

FLOOR – opcja floor na stopy procentowe, która ogranicza ryzyko poniesienia strat w wyniku spadku stopy procentowej przez kredytodawcę udzielającego kredytu przy zmiennej stopie oprocentowania. Opcja floor to seria opcji put na stopy procentowe, wystawca gwarantuje odsetki, które musi on zapłacić od kredytu, jeśli oprocentowanie od kredytu spadnie poniżej uzgodnionej stopy procentowej.

IBNR – ang. Incurred But Not Reported – rezerwa na poniesione lecz nieudokumentowane straty kredytowe.

PD – ang. Probability Default – parametr wykorzystywany przy Metodzie Wewnętrznych Ratingów oznaczający prawdopodobieństwo nie wywiązania się dłużnika ze spłaty swojego zobowiązania. PD mówi o tym, z jakim prawdopodobieństwem w horyzoncie jednego roku nastąpi strata kredytowa z nim związana.

LGD – ang. Loss Given Default – część ekspozycji kredytowej banku, która w przypadku zaistnienia zdarzenia niewypłacalności kredytobiorcy (default) zostanie utracona.

EAD – ang. Exposure At Default – wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (default).

EL – ang. Expected Loss – oczekiwana strata kredytowa.

Life-time ECL – oczekiwana strata kredytowa w horyzoncie dożywotnim.

CCF – ang. Credit Conversion Factor – współczynnik konwersji kredytowej.

VaR – ang. Value at Risk – wartość zagrożona, miara o jaką wartość rynkowa aktywów lub portfela aktywów może się zmniejszyć przy określonych założeniach, w ustalonym czasie i z zadanyim prawdopodobieństwem.

ICAAP – ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process – proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.

FVH, fair value hedge – rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej.

CFH, cash flow hedge – rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.